Muhit

Sene : 4 No. 40

Şubat 1932

Ceket kalıbını
müvezzilerden isteyiniz.

Fiatı 50 Kş.

Muhit in İlavesi

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh İçin Çalışıyoruz."

Kemalizmin bu yüksek prensipini büyük bir muvaffakîyetle tatbîk eden İsmet Paşa hukûmetinin muhterem
Hariciye Vekili

TEVFÎK RÜŞTÜ BEY

Yeni

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 4 | Şubat, 1932 | № 40

Edebî Musahabe:

Edebî Klasik Terbiye

AHMET CEVAT

BU terbiye pedagojinin en güç kısmıdır. Çünkü fennî terbiyenin esası duygulardan alınan bilgilerin mantıkî terkibidir; edebî terbiyenin esası ise güzelliği ruha sindirmek, ruhu güzellik gıdasile doyurmaktır. Bilgileri derece derece terkîp eden metodların (mantıkî yolların) anlaşılması ve muhtelif felsefi ve ilmî mekteplerin tetebbuu her vasati zekâ için mümkündür. Güzelliğin duyulması mantıkî ve tedricî bir terkip ile değildir. Fenni bir muallimin takririnden hattâ bir kitabın tarifinden şahsi tecrübelerle tahsil etmek kolaydır; güzelliği duyabilmek için, Emersonun dediği gibi, müstesna fıtrette tercümanlara, hakîkî şairlere ihtiyaç vardır. Fennin unsurları kolay tahlil edilir, bunun için terkipleri de kolaydır. Güzelliğin unsurları yoktur, her yerde ve her şeyde güzellik keşf edilebilir ve daima mürekkep şekilde görülür. Bu şekillerin tasnifi mümkün olsa bile güzelliği sezmeğe, doya doya tatmağa hizmeti olmaz. Ancak şairin sözden, ressamın renkten, mîmarın taştan, heykelcinin mermerden ve madenden yapılmış mücessem eserleri güzelliği ruha yaklaştırır, ruhu güzellikten gıdalanmağa alıştırır. Çünkü san'at eserleri güzelliğin aşina şekillerle tercümesidir. Herkes fennin tahsiliyle bir fen adamı olabilir, fakat edebiyat kaidelerinin tahsiliyle şair, menazır kaidelerinin tahsiliyle ressam... olmak mümkün değildir.

Hayatta herkesin bir fende, bir zanaette, bir meslekte ihtısas sahibi olması lazımdır. Her insanın şair, ressam... hasılı san'atkâr olması maddi hayat için lazım değildir. Fakat şiir, nutuk, hikâye, tiyatro piyesi, levha, heykel, bina suretlerinde tecessüm ettirilen güzelliklerden anlamak her ruh için en büyük nîmettir. Bu gıdadan tadamayan insan tabiatin ruhumuza verdiği ve asırların beslediği asıl insani istîdatların, zevklerin inkişafından mahrum kalır. Tarikat argosunda hoşuma giden "Ham ervah" tabiriyle işaret edilen biçareler bunlardır. Çocukların ve gençlerin ruhuna güzellik gıdasiyle beslenmek kabiliyetini vermeyen terbiye sistemi pek bedbaht bir sistemdir.

Çocuklarımıza ve gençlerimize böyle bir terbiye vermenin lüzumunu inkâr eden yoktur; fakat şimdiye kadar verilebildiği de iddia edilemez ve edilmemektedir. Hattâ bundan bir kaç sene evvel Sâdinin Gülistan ve Bostaniyle başlayan, yukarıki sınıflarda gizli gizli okunan Namık Kemalin, Hamidin eserleriyle beslenen, ve bazı mümtaz fertlerde, Divan ve Farisi edebiyat mahsülleriyle tamamlanan edebî terbiyeyi görenler, edebî güzelliği, bugünkü mektep gençliğinden daha eyi tadıyorlardı.

BÜTÜN mesele çocuklara ve gençlere edebî klasik terbiye vermek için ne gibi ve hangi eserleri okutmamız lazım geldiğini tâyin etmek ve hazırlamaktır; hem yalnız mektep gençliği için değil, edebî gustosunu terbiye etmek isteyen herkes için, okunabilecek ve okunması lazım görülecek eserleri düşünmek bu terbiyenin ilk vazifesidir.

Bu gibi eserler yalnız Garpta mı vardır? Yalnız Yunani menşeden gelen eserlerler mi klasik olur? Klasik terbiye yalnız bu eserlerlemi verilir?

Buna benzer iddialara, gerek matbuat sutunlarında ve gerek hususi muhaverelerde, rasgeliyoruz... Fakat eminiz ki bu iddiaları ileri sürenler de bilirler ki Şarkın Sâdisi, Hayyamı, Hafızı... Garpta da klasik sayılır.

Eserlerinin en nefis tabıları Garpta yapılmıştır. *Binbir Gece* masalları bile Garp çocuklarının eline en evvel verilen klasik eserlerdendir. Andersen in, Grimm in bir menbaı da Şark edebiyatıdır. On sekizinci asır fransız edipleriinden bir kaçı Şark edebiyatından milletlerine cilt cilt kitaplar hediye etmişlerdir. Hattâ Ezop gibi bizim Nasrattin Hocamız da bu klasik edebî terbiveye giren bir unsurdur. Byronun hayatını yazan A. Maurois büyük ingiliz şairinin yedi sekiz yaşında okuduğu pek mahdut kitaplar arasında Binbir Gece masallarını sayar. Bu muhayyel efsane ve hikâyeterden bir çoğunun resimli tabıları Avrupa ve Amerika çocuklarının en çok sevdiği kitaplaradandır. Göte nin Hafız a hayran olduğu mütevahirdir. Garp edebiyatında Alaeddinin Feneri Arianın İpliği kadar mütearif bir kinayedir.

KLASİK edebiyatı kısımlara ayırmak mümkündür; hayvanları ve camit şeyleri konuşturan hurafeler, timsal haline getirilen, cinli perili efsaneler (legende) bu edebiyatın en arhaik şekilleridir. İnsan ihtiraslarının bu en basit ve en safdilane temsilleri asırdan asıra şekil ve tarz değiştirerek bir çok milletlerin millî şair ve ediplerine yine klasik sayılan eserler ilham etmişlerdir. Nasrettin Hocanın "Ye kürküm ye", "Oturduğun dalı kesiyorsun", "Araba üstünde fırın," "Bilen bilmeyene öğretsin", "Ben de peştemala beha biçtim ya"... gibi amelî fetanet fıkraları bu arhaik şekil klasiklerinden ve millî anlayışımıza en yakın güzel eserlerdendir. Yazık ki pek kabaları ve yabancıları da bunların arasına sokulmuş ve Köprülü Zade ile Orhan Seyfi Beylerin himmetlerine rağmen henüz bunların bile en güzelleri seçilememiştir.

Zengin tesavvurları ile dünyanın en meşhur muhayyel efsane ve hikâyelerden bir çoğunun resimli tabıları Avrupa ve Amerika çocuklarının en çok sevdiği kitaplaradandır. Göte nin Hafız a hayran olduğu mütevahirdir. Garp edebiyatında Alaeddinin Feneri Arianın İpliği kadar mütearif bir kinayedir.

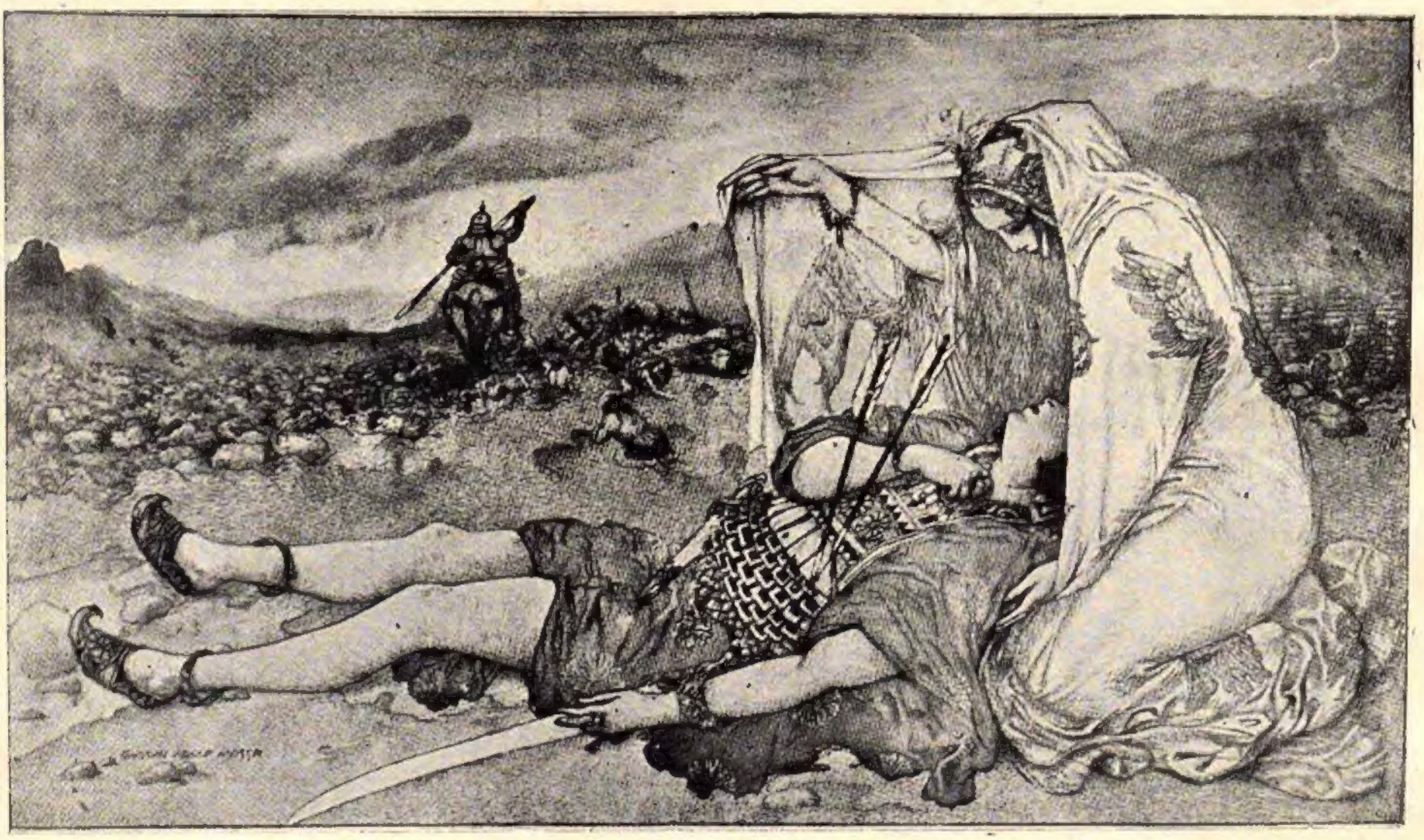

Şark Muhayyilesinin Garp san'atkârlarına ilham ettiği eserlerden

Bu tablo Gustav Aadolf Mossa nındır.

Thomas Moore un *"Lala Ruh"* ismindeki şirinin ikinci hikâyesinden ve Robert Schumann ın bir *cantata* sından mülhemdir. Vatanı için kanını feda eden bir kahramanı Peri kucağında tasvir eder. Hikâyenin ismi "Gazne Padişahı" dır. Bütün bu san'at eserlerinin menbaı Şark klasikleridir.

(London News)

hayyelatından sayılan Binbir Gece masalları, eskiden, zamanın lisanı ile tercüme edilmişse de münevver tabakalarda layık oldukları iytibarı görmemişlerdir; son asır edipleri Şarktan usanç getiren gözlerini arkaya çevirmeye ve Binbir Gecenin terbiyevi kîymetine ehemmiyet vermeye vakıt bulamamışlardır. (Bunun ve tekmil edebî tereddimizin siyasi ve iktisadi sebepleri vardır.)

***

TÜRK klasik şairlerinin Şark (yani İran) edebiyatından aldıkları ilhamlarla yaratmış oldukları eserleri gelecek nesillere geçmemeğe mahkûm edebilirmiyiz? Yedi asırlık edebiyat tarihimizi yaratanların san'atkârlı-

ğı, hattâ içlerinden bazılarının dehası büyük medeni milletlere mensup edebiyat aşıklarınca da tasdik edilmiştir; İngiliz alim ve şairi E. J. W. Gibbin bütün ömrünü bizim şairlerin tetkîkîne ve beğendiği şiirlerini nazmen ingilizceye tercümeye hasrettiği, beş büyük ciltlik bir edebiyat tarihimizi vucuda getirdiği herkesce mâlumdur. Medeni bir milletin lişanına nazmen tercüme edilebilen, böyle bir tercümeye yüksk zekâlar ve emin edebî gustolar tarafından layık görülen, o medeni milletin yüksek edebî terbiyesine bir unsur olarak ilave olunan eserler klasik san'at eserleri değil de nedir?

Gibb gibi hem alim hem şair bir zatın kasidelerimiz, gazellerimiz, mesnevilerimiz arasında bir edebî ömür süren bir tetebbu' seyahatinde bulunması, nazmen tercüme edilmiş birkaç yüz sahifelik bir muntahabat cildini milletine hediye etmesi o eserlerde hakîkî ve ezelî güzelliğin mevcut olduğuna delalet eder. Bizim edebiyatımızdan tercümeler yapan yalnız Gibb değildir; Von Hommer in edebiyatımizdan yaptığı almanca tercümeler de meşhurdur. Wickerhauser in de edebiyatımıza dair bir Hristomatyası vardır; benim bilmediğim başkaları da elbette tercümeler yapmışlardır ve bunlar bildiklerimden fazladır. Beş altı asırlık şiirimiz mahsüllerinden diğer milletlerin klasikleri arasına girebilecek yükseklikte olanları bulunduğuna şüphe yoktur. Bizde son asırlarda gelip geçen nesillerin bu güzelliklerden alâkasını kesmiş olması o eserlerde güzelliğin bulunmadığına asla delalet etmez.

Bunun delaleti yalnız ve yalnız şudur: bizde hakîkî güzellikten anlayan edebiyat müptelaları ve münekkîtleri azalmıştır (Nadir ise yok hükmündetir).

Başka sözlerle: bizde kültür fasılası husule gelmiştir.

Klasik şairlerimizdeki güzelliklerin anlaşılmamasına lisanın eskiliği kâfi sebeb değildir. Çünkü bu eserlerin ingilizce ve almanca tercümeleri dahi güzelliklerini aksettirebiliyor. Lisan eskimişse seçme eserleri yeni lisana çevirmek daima mümkündür. Garptan aldığımız ve alacağımız eserleri de çevirmek yolu ile almayormuyuz? Kendi lisanımızın eski safharları eserlerinden elbette daha kolay çevirmeler yapabiliriz. Az bir îzah ile anlaşılabilecek parçalarda ise, başka milletlerin yaptığı gibi, îzah notlarına müracaatla iktifa edebiliriz.

Gibbin eski edebiyatımız hakkında verdiği hükümlerin hülasası şu merkezdedir: "Garp Türklerinin edebiyatta kabul ettikleri model ran edebiyatıdır; bir buçuk asır zarfında onlara muadil eserler yaratmağa, ondan sonra ise onları da geçmeğe muvaffak olmuşlardır. İranda Cami ile klasik edebiyat söner, Garp Türklerinde ise ondan sanra tamamiyle kendi millî dehaları ile temayüz etmiş Nedim ve Şeyh Galip gibi büyük şairler yetişmiştir."

İslamiyetten sonraki İran edebiyatının birkaç sîması beynelmilel şöhreti haiz klasiklerdir: Firdevsi, Sâdi, Hafız, Hayyam, Cami... Bunlar arasında Gençeli Nizami gibileri vardır ki aslen farisi yazan Türklerdir. Nevai Şark Türklerinden böyle beynelmilel şöhreti haiz bir şairdir. Bizimse Nizamiyi, Camiyi, Nevaiyi de geçen şairlerimiz vardır: Hamdi, Şeyhi, Lamii, Fuzuli, İbnikemal, Yahya, Bakî, Şeh Galip, Nedim... Bunların eserlerini bir ingiliz münekkîdi Gibb, bir alman müverrihi Hammer sayesinde Avrupa anlayor da biz onlardan zevk alamayacak bir hale düşmüş bulunuyoruz...

GARPTA Renessans denilen devirle Yunan ve Romanın *payen* edebiyatı, italyancadan başlayarak, sıra ile bütün Avrupa lisanlarına çevriliyor ve ondan îytibaren o milletlerde bereketli edebî hasatlar alınıyor. Gibb ancak ondan sonra Garbın Şarktan ayrıldığını ve yeni tarzlarda eserler vucuda getirdiğini söyleyor. Fakat bu, 1500 (B. M.) senesinden evelki edebiyatın inkârı demek değildir. Hiç bir millet böyle bir şey yapmamıştır. Biz o hareketten uzak kalmıştık, ve Şarkın modellerinden pek az uzaklaşabilirdik. Bu günkü medeni milletlerin hiç biri için Renesans klasisizmin mebdei değildir. Bizim için de Şeyh Galibe kadar devam eden eski klasiklerimizin kîmeti pek büyüktür. Bu dâhi şairlerimizin muhayyilesinden ve hassasiyetinden kalan eserler klasik edebî terbiyemizin unsurları arasında layık oldukları mevkii haiz olmalıdır.

En mühim nokta: bizim edebiyatımızda, modelimiz olan İran edebiyatında olduğu gibi, *payen* güzellik evsafının bulunmasıdır. Bu vasıflar sayesinde İran edebiyatı gibi bizim edebî mahsüllerimiz de ondokuzuncu asır Avrupasında lezzetle tadılmış ve güzellikleri kabul olunmuştur. Bu eserler arasında bilhassa Hamseler, Heftpeykerler; Behar ve Şita, Şem' ve Pervane, Güy ve Çevgân, Hüsün ve Aşk gibi alegoriler ve lirizm ile dolu alegorik romanlar insan muhayyilesinin yarattığı en güzel eserlerden sayılır. Payen edebiyata ve klasisizmin diğer tarzlarına girerken milletimizin edebî istîdadını hazırlamış olan bu eserlere göz yummak mümkün değildir. Gerek bunların ve gerek son yetmiş senelik yeni mahsüllerin tahlili ile uzun uzun yğraşmak zamanı gelmiştir.

Bir eserin klasik olması için edebiyat aşıklarının daima o eseri okuması lüzumu nereden çıkarılabildiğini anlıyamıyorum. Kütüphaneler dolusu klasik eserlerin daima aynı fert tarafından okunmasına ve aranmasına maddeten nasıl imkân olabilir?

Mesela fransız edebiyatında Atala klasik bir eserdir, fakat bunun için bütün fransız münekkitleri ve edebiyat müptelaları daima Atala yı okumaz ve aramaz; aramaz amma sahifelerini çevirmeğe her fırsat buldukça lezzetle okuyacak şeyler bulur. Bizim de mesela Cezmi ye karşı vaziyetimiz aynidir.

ÇOCUKLARIMIZIN edebî klasik terbiyesine açılacak yol pek arızalı, pek dikenli yerlerden geçecektir; pilanını çizmek işlerile meşgul olmak isteyenlerin fazla yorulacağına şüphe yoktur. Her halde biz yorgunluktan kaçanlardan değiliz.

Dilencinin Çocukluğu

REŞAT NURİ

Seneden seneye içtimai meselelere daha nafiz bir tenkît ile bakan ve bu cihetten daha mükemmel eserler yaratan Çalı - Kuşu, Damga... Müellifi Kızılcık Dallarından sonra yeni bir eser daha yazmıştır.

İsmini bize de söylemediği bu romandan sırf "Muhit"e mahsus olmak üzere bir epizod ayırarak lutf etmiştir; bu parçadan fevkalade orijinal olduğu anlaşılan bu yeni san'at eserinin intişarını sabırsızlıkla bekler ve lutfundan dolayi büyük edibimize "Muhit" namına teşekkür ederiz.

ŞİMDİ olduğu gibi çocuklukta da canımın kîymetini pek bilirdim. Koşmaca, esir almaca, kaydırak, birdir bir gibi yorucu oyunlar bana hiç gelmezdi.

Açılır kapanır bir iskemlem vardı ki nereye gitsem onu da kolumda taşırdım.

Akşam üstleri sokak kapısının önünde bu iskemleye oturur, vucuduma nispetle çok büyük olan başımı dıvara dayar, sokakta oynayan çocukları seyr ederdim. Çocuklar kendileri gibi başkalarına da rahmi olmayan muzır mahlûklardır. Aralarına karışmadığım için ikide birde bana sataşırlar, fesimi kaparlar, altımdan iskemlemi çekerlerdi.

Yine şimdiki gibi o zaman da gücüm kuvvetim yerindeydi. Hangisini olsa ayağımın altına almak, istediğim gibi evire çevire tepelemek kudretini kendimde hiss ederdim. Fakat bunun için ayağa kalkmak, uğraşmak, hasılı yorulmak lazımdı. Ancak değermi? Bunlar deli gibi, hayvan yavruları gibi ne halt edeceklerini bilmeyen bir takım biçare mahlûklar... Onlara uyarsam elime ne geçecek...?

— Ne geçecek? Sana fenalık edene sen daha büyük bir fenalık edersin.. Hiç olmazsa yüreğin ferahlar.. deyeceksiniz.

Hakkınız var. Öyle görünüyor ki insanlar birisinden bir zarar gördükleri vakît onu da zarara sokarlarsa bir acayip teselli duyuyorlar. Fakat «öyle görünüyor ki» deyişimden de anlaşılacağı üzere bu duygu yâni daha açıkçası intikam hissi bende hiç bir zaman uyanamadı. Bu duygunun yokluğu bir insan için eyi alamet mi fena alamet mi?

İntikam duygusu insan için belki asilane bir şeydir. Çünkü asil dediğimiz insan ismine, şahsına, şerefine, malına, canına yapılan tecavüzlere karşı son derece titizliği, müfrit bir hazımsızlığı olan insandır.. Ancak madalyanın bir de ters tarafına bakalım. Hayvanlar kendilerine sataşanlara ne kadar çabuk kızar, değilmi? Mesala kedinin en miskinine, köpeğin en aşalığına hele biraz takıl... Ama takılan veli-nîmeti olmuş, anası kardeşi olmuş... Hemen kızar, türlü hırçınlıkla mukabeleye kalkar, hattâ kin bağlar.. İnsanların iptidaisi de böyledir.. Fakat yaşça, ilim ve irfanca ilerlemiş olanları kolay kolay kızdıramazsınız.. Onlar vara yoğa kızmayı bir tenezzül sayarlar..

YİNE deyebilirsiniz ki:

— İntikamın faydalı bir tarafı da vardır.. Size fenalık edeni adam akıllı yıldırsanız - hiç olmazsa yediği dayağın acısını unutuncaya kadar - size ilişmeğe cesaret edemez. Siz de rahat yaşarsınız.

Bu da doğrudur. Ancak bunun için dögüşmekten daha az tehlikeli yollar da yokmudur? Mesela yalvarmak. «İki gözüm kardeşim. Taşla benim başımı yaracaksın da eline ne geçecek? Bilirim, sen arslan gibi çocuksun.. Hiç ben seninle döğüşebilirmiyim? Başkaları beni döğmek isterlerse sen beni muhafaza et, onlara hatlerini bildir, emi?»

Bunları söylerken hele biraz da boynunu büker, kaşını gözünü oynatır, sesini titretirsen karşındaki sana kul köle olur.

Meslek îcabı olarak gayet eyi bilirim. Dünyada rica ve niyazdan kuvvetli silah yoktur. Yalvarmasını, ama usul ve âdabı dairesinde yalvarmasını bilen insan her istediğini elde eder,

her istediği mertebeye çıkar... Nitekim ben bu silah sayesinde kendimi yalnız çocukların şerrinden kurtarmakla kalmayor, onları burnu halkalı esirler gibi kullanıyordum.

Yaz gelmiş, bahçedeki ağaçlar pıtırak gibi kirazla, vişne ile dolmuş.. Yalnız ne yazık ki onlar elimin ereceği yerlerde değil.. Hava kuşları gibi uzak boşluklarda sallanıyorlar.. Bu yemişleri ele geçirmek için kündüraları çıkarıp ağacın gövdesine tırmanmak; avuçları, tabanları berelemek, sonra daldan dala tehlikeli seyahatler lazım.. Halbuki öteki çocuklara biraz yalvarıp dil döktümmü, biraz gayretlerini tahrik ettimmi koynumu kucağımı kirazla doldururlar. Yemişleri yedikten sonra canım bir araba safası isteyecek olursa bahçevanın bir tekerlekli çekçek arabasına oturur, kendimi çocuklara çektiririm. Tabii yine yalvarma ve tatlı dil sayesinde..

Maamafi ne de olsa çocuktum ve çocukluk bende de az çok hükmünü sürüyördu. Bebeklerle ana oyunu oynayan kızlar, teneke kılıçlarla maharebe oyunu oynayan erkek çocuklar gibi benim de bir şeyin oyununu oynamağa, büyük bir insan işini taklid etmeğe ihtiyacım vardı. Ben tek başına oynanabilen gayet kolay ve rahat bir oyun iycad etmiştim: dilenci oyunu. Taklidin benzemesi için bâzan göz kapaklarıma cıgara kâğıdı yapıştırarak kör, bâzan kolumun birini ceket veya hırkamın kolundan çıkararak kolsuz, bâzan da dedemin bastonlarını koltuk değneği gibi kullanarak topal olurdum..

— Alilim.. Elim ermez.. Gözüm görmez.. Elimden başka iş gelmez.. Allah hakkı, Peygamber rizası için, vs. vs.

Kimseye zararı dokunmamakla beraber bu oyun nedense büyükleri kızdırırdı. Mecbur baci parmaklarının ucuna tükürerek:

— Tü tü tü tü.. Bu çocuğun soyunda sopunda dilenci de yok ama.. Diye söylenir, sonra:

— Gözürsünüz, bu oğlan dilenci olur, derdi.

Zararsız ve sessiz bir çocuk olduğum için beni öteki kardeşlerimden fazla seven büyük annem bacıya çıkışır:

— Bak şu kafasız fellahın yediği nâneye.. Allah esirgesin.. Sen ondaki kafayı görmeyormusun? Akıl dolu o.. Bu yaşta onun bildiğini sen bilmezsin.. Görürsünüz, o büyüyünce ne adam olacak.

Dayıma gelince, o benim hakkımda bir türlü kararını veremeyordu: ara sıra kocaman başımın içindeki maddeyi merak eder, kavun muayene eder gibi evirip çevirerek, ötesine berisine dokunarak: «Bilmem amma.. Büyüklük bana hayra alamet görünmeyor» deye söylenirdi.

Büyük annem ona da yetişirdi:

— Ayol, benim büyük babam Fazlı Mollaya «Kocabaş Kazasker» dediklerini unutuyormusun? Onun da başı öyle imiş.. Halbuki Fazlı Molla Padişahlarla bir sofrada yemek yedi.. Göreceksiniz o ne adam olacak..

***

DÜNYA hali acayip.. Taliin beni de bir Kocabaş Fazlı Molla yapmasına hiç mani' yoktu. Fakat öyle olmadı. Mecbur bacının dediği çıktı.. Birbirini kovalayan bir sürü felaketten sonra dilenci olduk.

DAĞ YOLUNDA BİR KONCA

Günün beyaz izleri ufukları yararken,
Dağ yolunda bir konca uyandı erken erken,
Hafif bir esneyişle açarken yaprakları
Onu üçümüz gördük: rüzgâr, güneş, bir de ben.

Akşam olunca ufka uzanıp yattı güneş,
Derelerin bağrını yer yer kanattı güneş,
Solarken daha o gün açan bu kızıl çiçek,
İçini sessiz sessiz çekerek battı güneş...

Gözlerimin yaşında canlanan ölüşünü
İnce yapraklarının solup dökülüşünü,
Yüreğimde açılan kızıl bir yara gibi
İçimde saklayorum bir günlük gülüşünü..

Onu bir kerre olsun açılmış bulsam deye.
Bâzan dağ yollarında gezerken akşam deye,
Derim: "Ömrü bir gündü, neye açtı bu çiçek?"
Rüzgârlar fısıldaşır: "Bu şîre ilham deye!.."

FEVZİYE APTULLAH

Akın Piyesinin Ankara Halkevinde İlk Oynanışı

Yazan : MUHİTTİN DOĞAN

AKIN destanının ilk temsilinde Reisicümhur Gazi Hazretleri, Başvekil İsmet Pş. Meclis reisi, ve daha bir çok yüksek zevat bulundular. Akın Ankarada ifade edilemeyecek derecede büyük alâka uyandırdı.

Faruk Nafiz, bu destanla edebiyatımıza yeni bir çığır açtı. Akın, tarihin karanlıklarını aydınlatan, yirmibin yılın üstünden bir dönüm noktası canlandıran epik, lirik bir eserdir. Faruk, millî eserlere susamış gönüllerimize tarihimizin en derin kaynaklarından bir tas sundu. Şairlerimizin görenek olarak terennüm ettikleri: gül, bülbül, kaş, göz maznunlarından usananların gözleri Akını görünce ümitle yaşardı. Coşkun ruhlu, Canavar şairi bu destanında Yurt sevgisini, gönül çırpınışını, ve haykırışlarını, feryatlarını ne güzelyaşatmış...

(Akın) destanını yazan : Faruk Nafiz.

AKIN ın mevzuu

BİRİNCİ PERDE : Çok eski zamanlarda Asyanın ortasındaki büyük içdenizin kıyılarında kurulan yüksek Türk medeniyetini görüyoruz. Ana yurdun bereket veren bu İç denizi kurumaya başlıyor. İklimin gittikçe artan şiddeti, denizin kuruması gönülleri bunaltıyor, o zamanın inanışı icabı Baş bakıcıya koşuyorlar. Baş bakıcı: yağmur yağması için Hâkan ın Gök Tanrı ya kurban edilmesi tanrı dileği olduğunu söylüyor. Bu yürekler yakan kurbana gök tanrı da acıyacak; yağmurlar boşanacak. Susuzluk devam ettikçe her on iki senede bir Gök Tanrı ya kurban vermek âdet oluyor. İki hâkan bu uğurda kurban ediliyor. Gök tanrı hâlâ merhamet etmiyor; yağmurlar boşanmıyor, susuzluk, kıtlık devam ediyor.

Büyük hâkan İstemi han ın on ikinci yılı bitmek üzre; yağmur yok, deniz kuruyor. Yurdun üç büyük beyi: Günbey, Batı bey, Doğubey üç oğullarını Bumin, Bayan, Demir i hâkanın otağına gönderiyorlar. Hâkanın biricik kızı, türk elinin yıldızı Suna ya üç beyzade gönül bağlıyor. Ulu hâkanın kurban edilmesi saatının yaklaşması bu üç genci yas içinde düşündürüyor. Hele Suna, bu acı ile solacak. Suna hıçkırıklarla babasının göğsünde titrerken üç bey hâkana geliyorlar: baş bakıcı ile görüştüklerini, Tanrının hankanı istemediğini, onun yerine Türklerin en güzel kızı Suna nın kurumuş bir ırmak kenarında kurban edilmesini dilediğini söylüyorlar.

Suna : "Bahçeden getirdim size yeni açılmış üç gül."

Hâkanın otağında Suna üç oku atıyor.

İstemi han

Suna : çadırında

İKİNCİ PERDE: Güneş batmak üzre; güzel Suna Göktanrıya kurban edilecek; bu haber hâkanın yüreğini yakıyor: haykırıyor... Üç genç bu haberle sarsılıyor: isyan ediyor... bu üç sevdalıdan biri halkın halini görmeğe diğeri, beylerle konuşmağa koşuyor. Gün Beyin oğlu Demir başbakıcı yı bıçakla tehdit erek üç beyin de han yerine Suna nın kurban edilmesini kendisine söylettiklerini itiraf ettiriyorlar.. çünkü hâkan kurban edilince üç beyden birisi geçecek; oniki sene sonra kurban edilmek korkusu üç beyi bu hileye sevk ediyor: Sunanın kurban edilmesi başbakıcıya söylettiriliyor. Demir bu haberi hâkana getiriyor, bu hileye hâkan kızıyor, haykırıyor.. Demir i hakikati halka anlatmağa, Sunayı halka göstermeğe gönderiyor.

ÜÇÜNCÜ PERDE: Halk, hile yapan üç beyi parçalıyor, cezasını veriyor. Üç genç babalarının yerine bey oluyor. Hakan bu susuz yerden iyi diyarlara AKIN emrini veriyor. Üç bey hâkanı da başlarında görmek istiyorlar. Fakat hâkan ihtiyarlar ve acizlerle yurtta kalacağını söylüyor. Üç genç akına karar veriyorlar. Suna hangi gençle gidecek. Bu müşkül vaziyet karşısında Suna bir teklifte bulunuyor. Çadırda asılı duran gümüş yayla, üç altun oku üç tarafa atacak, kim önce getirirse onunla akına gidecek. İki ok atılıyor Bayan, Bumin koşuyorlar. Üçüncü ok genç kızı ölümden kurtaran gönlünü alan Demir için... bu ok Sunanın fazla heyecanla yayı çekmesindenn yolunu değiştiriyor... tesadüf... Demirin bağlayıp çadırın önüne getirdiği başbakıcının göğsüne saplanıyor ve Demir oku evel getiriyor diğer iki bey de, iki bey kızile beraber Akına gidiyor. Üç koldan dalgalana dalgalana akın başlıyor (perde kapanıyor).

Akın ın sahneye konuşu; dekor ve kostümler;

Akın ın sahneye konuşunda dekor ve kostümlerde de yenilik var... Mizanseni Münür Hayri bey idare etmiş dekor ve kostümlerde muvaffak olmuştur; elbiseler ve bazı merasim için tarihî menbalardan istifade edilmiştir. Halk evinin çok mükellef sahnesi, ziya tertibatı muvaffakıyeti artırmıştır. Sahneye konurken ilâve olunan bazı sessiz tablolar, merasim, piyesi çok canlandırmıştır.

Diğer Rejisörler: İbrahim Necmi ve Halil vedat Bey lerdir. Eseri temsil eden genç mektepliler rollerine heyecanla, canla, başla sarılmışlardı; ilk defa sahneye çıkan bu gençler çok muvaffak oldular. Akın edebiyatımızda millî bir akın başlangıcı oldu.

BİR SAADET GÜNÜ

Ressam: Madrosi *Maraelle Tiynayre den*

O zaman ben Barbette sokağında, Martineau Pansiyonuna resim hocası olarak girdim. Bu küçük mêmuriyet tam imdadıma yetişmişti. Ayakkabılarımın tabanları kalmamıştı, amcam Hebert den kalma kestane rengi elbisem de üstümden akıyordu.

San'attan zanaete inmek bana müthiş görünüyordu. Tekrar zanaetten san'ata yükselmek ümidiyle müteselli oluyordum. Yirmiüç yaşımda dehama îmanım vardı. Sonra, romantizmin o ilkbaharında, san'atkâr bir genç için, fakîr ve cemiyetin kurbanı vaziyetinde olmak güzel bir şeydi. Arkadaşlarım arasında ne kadar Chatterton lar, ne kadar Gilbert ler, ne kadar Malfilâtre lar vardı ki taşralıklı bir burjuva redingotu, ya Parisli bir küçük mêmur paltosu içinde ömürlerini tüketmişlerdir.

Martineau Pansiyonu, 1816 modasına göre, bir Carabosse bonesi giyen, düz yassı kolları ve koltuk altından kemeri olan bir dul kadın tarafından idare olunuyordu. Çehresine bir kadın kumbaracı tavrı veren bıyıkları beni dehşet içinde brakmıştı; fakat sonra, hissiyatına mağlûp olmamakla beraber hissiz bir kadın olmadığını da anladım. Güzel erkekleri, şan-u-şerefi ve İmparatoru sevmişti. Bu üç unsurlu aşkından onda ancak bâzı enkaz kalmıştı. Evet, enkaz; tam muvafık tâbir budur.

Madam Martineau nun dostları, Pansiyondaki genç kızlara fenlerin ve edebiyatın unsurlarını öğreten muallimlerin hepsi yeni rejimin düşmanı, ve biraz gizli cemiyetçi, tekaüde sevk edilmiş eski zabitlerdi. Riyaziye muallimi Wagram da kolunu kayb etmiş, tarih ve gramer hocası bir bacağını Rusyada brakmıştı. Muavin hanım İspanyada ölmüş babası için ağlayordu. Kendim de mevkîimi miralay Martineau nun amiri ve dostu olan amcam ceneral Hebert in hatırasına borçlu idim. Dul müdire beni mektebe alırken bir tereddüt geçirdiğini saklamamıştı.

Bir enfiye çekerek: "Çok gençsiniz, küçüğüm, demişti; anaların babaların hoşuna gitmeyecek... Fakat bereket versin ki öyle yakışıklı bir şey değilsin, bu da ailelere emniyet vermeğe kâfi gelir."

O kadar biçimsizmi idim? Pek de hoşa gitmeyecek gibi olmadığımı bana söyleyen kadınlar vardı... Biraz sıska, evet, aç kalmış bir çatı kedisi gibi. Mm. Martineau nun hakkımda verdiği hükmün sertliği zamanın umumi estetiğinden ileri geliyordu, bu estetik kendisinde ve dostları muallimlerde müşterekti. Acayip şey, en büyükleri onbeş yaşını geçmeyen - hepsi asker kızları veya torunları olan - talebelerimde de, müdürlerinde olduğu gibi, iri yarı kimselere bayılmak gustosu vardı. Mektepte lağabım *Sıskacık* olmuştu. Buna bir güceniklik hiss etmedim. Fena terbiye edilmiş, oğlan kılıklı bu külhani kızlar beni hiç alâkadar etmeyorlardı. Böyle, zararsız ve gülünç, kimseyi kuşkulandırmaz bir muallimdim; bununla beraber, müdire beni Hanriyet vasıtasiyle nezaret altında bulunduruyordu...

Hanriyet çok genç muallimin umacısı idi. Hanriyet beni gözü altında bulunduruyordu: siyah, halîm ve nemli bir göz, melankolik yüzünün tek güzelliği. Onu nasıl tasvir etmeli? Heyecan verici gözleri vardı. Tasvirimin alt tarafını menfi cümlelerle ikmal etmeliyim: genç değildi, yaşı yirmisekizi bulmuştu; güzel değildi, eyi yapılı değildi, neş'eli değildi, zengin değildi, bahtiyar değildi. Kestane rengi yünlü bir rob, boru boru kıvrılmış bir yaka, bir pelerin, kumaş ayakkabıları. Saçları en alelade bir kestane renginde. Solgun benzi şakaklara doğru sararıyordu. Pelerinin altından hafif bir omuz düşüklüğü fark ediliyordu. Hulâsa, Hanriyet ihtiyar kız kalmak, pansiyon müdür muavini olmak ve herkesin cefasını çekmek için yaratılmıştı. Onda ne güzel ne neş'eli görünmek hevesi tehayyül bile edilmediği ve sîması tam haline uygun düştüğü için kimse ona acımağı aklına getirmeyordu. Ben ise ancak mevcudiyetini fark ediyordum. Ara sıra kendisinden, talebelerimin defterlerindeki lekeleri silmek için, iğ kalemi ve bayat ekmek isterdim, o da iğ kalemiyle bayat ekmeği getirirdi, ve bana lakırdı söylerken şaşırır ve yüzü kızarırdı. Siyah veya mavi, çakır veya yeşil otuz çift göz, riyakâr bir fesatçılıkla, bizi gözetleyordu. Yüz defa farkına varmıştım ki kadının çağlası bile kadına merhametsizdir.

II

Kışın, Madam Martineau müsamereler verirdi. Yâni, Pazar akşamları, 6 dan 10 a kadar, bir düzine kadar ak saçlı gayrımemnun erkekle kavgacı ihtiyar kadın misafiri kabul ediyordu. Salonun küflü havası âdeta barıt kokardı. Kırmızı perdeler zafer sancakları gibi yukarıdan aşağıya inerdi. Gayrımemnunlar muharebelerini anlatırlar, zamanlarının iskambil oyunlarını oynarlardı. Bir koku mağazasında veznedar olan eski bir yüzbaşı 1808 romanslarından birini söylerdi. Alkol ve hatıra dolu muhterem askerler bana amcamdan bahs ederler, mîdemi doldururlar ve "acemi neferi" deye çağırırlardı. Madam

Martineau bu canlı harabeler üzerinde hükümran olur, ve bâzan, ne hayret edilecek şey! bu genç kızlar terbiyecisi, kışla ağzı ile konuşurdu!... Saat ona çeyrek kala, Hanriyet, üstünde şurup ve tozlu bisküviler bulunan bir tepsiyi dolaştırır, misafirleri ağırlardı. Sonra, hanımlar şallarını giyerler, ve uzaktan duyulan bir ricat borusuna itaat eder gibi, disipline alışmış dâvetliler, asker nizamı üzere koridorda dizilerek çıkarlardı.

O zaman müdire bana: "Delikanlı, derdi, Matmazel Hanriyet i evine kadar götürünüz." Ben de emir kulu sıfatiyle Hanriyet i evine götürürdüm.

lenen aşkın mehtabına benzer. Güzel kadına fıtrî zâfım vardı, Hanriyet i de bu hissin bir inikâsiyle severdim. Bu hissî mehtap içinde bir kız kardeşin, bir sırdaşın, bir genç annenin güzel ve feragatkâr ruhunu buluyordum; maddi güzelliğinden sıyrılmış ve şehvani tesirden soyunmuş kadınlığı tatıyordum. İnce bir ruhi oyun gibi hoşuma giden bu sevgi, - sonradan farkına varmıştım, - hotgâmlığın mâsum bir şekli idi, ve belki de derin bir cismani lakaytlikten ileri geliyordu... Benim için kayb edecek hiç bir şey yoktu, ve kendimi en alicenap bir adam farz edebiliyordum. Heyhat! Hangi erkek kendisi-

Hanriyet ihtiyar kız ve mektep mubassırası olmak üzere yaratılmıştı.

Hanriyet S. L. sokağında fare ve karafatma yuvası bir harabede otururdu. Üstünde gurur veren mâdeni bir arma takılmış bulunan kapısının önünde durur, Hanriyet le veda'laşırdık, ve içimden, misafirleri ve müdireyi düşünerek, bir "öf!" çekerdim. Hayatımın üzerinde Hanriyet in hiç bir tesiri yoktu. Ancak halîm, yarı çirkinliğiyle beraber sevimli, muhakemesi sağlam olduğunu fark ediyordum. Herkesin yanında çekingen olduğu halde yalnız kalındığı zaman bana hayret veren şeyler söylemesini bilirdi... Kış sonunda arkadaş olmuştuk. Arkadaşlığımız mecburi surette gizli kalmakla, tamamiyle mâsum olduğu halde, müşterek bir cürüm rengi alıyordu...

Güzel değil fakat zeki ve eyi kalpli bir kadına karşı duyulan arkadaşlık hissi güzel kadınlara karşı besnin ve hiç bir erkeğin maddi bir arzu duymadığı bir kadına düşüncelerinden ve zamanından biraz verir de bir alicenaplık işlediğine kail olmaz?... Ben de, bu hisle, kendimi aziz sırdaşıma karşı minnettarlık göstermeğe mecbur tutmayor, hattâ onda en ziyade, kendimden bahs ederken sözlerimi en büyük bir dikkatle dinlemesini sevdiğimi bile fark edemeyordum.

Onda ne gibi hislerin bulunduğunu düşünmeyordum. Münasebetlerimiz bana o kadar vazıh görünüyordu! Geceleri, tenha sokaklardan geçerek evine götürürken, ona şımartılmış tek evlat gibi geçen çocukluk hayatımı, kendimde bulduğum san'atkârlık istîdadını, babamın gazabını ve beni vesaitsiz brakmasını anlatmıştım. Anlatırken de parlak bir istîkbal hülyasına dalardım:

şöhret, şan hülyası! Ve bu kanatlı, yaldızlı sözler ikimizin de gözlerini kamaştırırdı... Ya Hanriyet... O kendisine dair ne söyleyordu? Pek az bir şey. İhtiyar bir hala ile beraber mütevazı' ve dindar bir hayat yaşayordu. Paris de yerleşmiş o taşralıklı kadınlardan idi ki mahallelerinin ötesini bilmezler ve Pazar günleri yalnız kiliseye gitmek için sokağa çıkarlar. Bu kadınlar pencerelerinde yetiştirdikleri rezeda çiçeğine benzerler: söluk renkler, latif koku.

Bu ahbaplık bana o çetin 1829 kışını gamsız geçirtti. Param yoktu. Aşktan mahrumdum. San'at yaratıcılığının derin zevklerinden de cüda idim. Yalnız Hanriyet ve ümitlerim vardı, Hanriyet ise o ümitlere dahil değildi.

Hasta olmuştu. Ona kitaplar götürdüm, namına kapıcıya braktım. Bir teşekkür mektubu yazdı ve gidip kendisini görmemi rica etti. Onu ve ihtiyar halasını bir rahibe hücresi kadar temiz bir çatı-arası dairesinde buldum. Pek az eşya, döşeme halısız, çivitlenmiş patiska perdeler, küçük bir ayna, İspanyada öldürülen babanın resmi! *ameli ahlâk* kitaplarına layık bir dekor.

Hala, köyünden sökülmüş bir köylü, bir az çocuklaşmış bir kadın; mükâlemeyi tâkîb etmeden baş sallayarak tasdik ediyordu. Hanriyet, koltuğunun içinde, çok zayıflamış, çok acıklı bir halde, kırk yaşında görünüyordu. Zengin kadınlar hastalıktan zayıf düştükleri zaman da güzel görünebilir, çünkü lambalarına istedikleri renkte abajurlar takarlar, atkılardan, dantellerden istifade ederler; fakat nekahette olan bir fakîr kadının odası-gureba hastahanesini andırır...

— Sizin için ne yapabilirim, aziz Matmazel Hanriyet?

— Fakat bundan fazla ne isteyebilirim? lutfen gelmeniz kâfi değilmi?

III

O senenin ilkbaharında, hemen hemen mûcizevi bir hadise bütün hayatımı değiştirdi. Amcam Briodet ölmüş, mirasına girmiştim.

Sefalet, resim dersleri bitmişti. Mümkün olduğu kadar tez, vilayetime oradan da İtalyaya gitmeliydim... Mm. Martineau benim şerefime son bir müsamere verdi. İmparatorluk enkazı beni tebrik ettiler. Riyaziye muallimi 60 ekü borç istedi.

Ya Hanriyet... Ağladı - sevincinden, demişti bana; - mihnetlerimin nihayet bulduğuna seviniyormuş. Ve şimdi ben, ayrılığımızdan sonra, hayatının ne renk alacağını düşünüyordum. İhtiyarlayacaktı, ve ömrünün akşamında arkasına dönüp bakacak, ona her şey, tek bir saadet gününün hatırası olmaksızın, gölgede görünecekti.

"Ona ben bir saadet günü hatırası brakmalıyım" demiştim kendi kendime. Bir saadet günü! İnsanlar, hususiyle kadınlar var ki bir hatıra ile yaşayabilirler; Hanriyet onlardandı, ve çok istemeyen akıllı, kanaatli bir kadındı. Eğlenceyi eyice tasarlardım. Bu bütün teferruatiyle bir kır gezintisi olacaktı: araba, lokantada öğle yemeği, bir korunun ağaçları altında istirahat, bir çiftlikte kuşluk yemeği, koparılmış, demetlenmiş çiçekler, ve tesadüfün düşünülmeyen güzel hadiseleri... İki kadına dâvetimi söylediğim zaman - çünkü hala da eğlenceye iştirâk etmeliydi - Hanriyet ebedi îtiraziyle cevap verdi:

— *Ormana kadar giderlz...*

— Elbisem yok.

— Yarın bir elbiseniz olacak; ısmarlanmıştır, siz de vucudunuza göre düzeltirsiniz.

— Ya halam?

— Halanız hanım da lutfen bir şal kabul eder... Bununla bana büyük bir sevinç vermiş olacaksınız.

Uzun bir münakaşadan sonra, Hanriyet nihayet razı oldu. Bir işçi kız iki mukava kutu getirdi. Modelim Jozefin in yardımiyle - bunu Hanriyet hiç bir zaman öğrenmeyecekti - zemini nokta nokta, çiçekli ince bir perkal seçmiş, şapkasına garnitür olmak üzere leylaklar ısmarlamıştım. Mantöle de mor bir renkte idi; bu rengi ben mavi ve pembeden ziyade Hanriyet e yakıştırmıştım. Bu sefer bile onun hususi gustosunu düşünmemiş, burada da hotgâmlığımı brakamamıştım.

Çok beğendi, utandı, sevindi, ağlamağa hazır, gülmeğe hazır bir hal içinde kaldı... Onda da diğer kadınlar gibi, fakat kendinin bile keşf etmemiş olduğu bir ko-

(Devamı 75 inci sahifede)

EDEBÎ NESİR

UYKU

SENENİN yazdan daha ziyade kışa yakın bir günüde, temiz, ütülü ve pamuk bir şiltede uyumak kadar lezzetli hiç bir şey hatırlamayorum.

Dışarda hafif bir yağmur, ağaç yapraklarının üstünde duyulmaya başlar. Sanki yazdan kalma son böcekler de birer birer çatlayor, açılıyor ve dağılıyor gibi son sesleriyle beraber kayb olurlar; pencerenizi kaparsınız; beyaz döşek size en eyi istirahati verecektir.

Odalarımızın içinde, vucudumuzu sarmaya başlayacak olan bir kış güneşinden kalma bu havayı eyice hiss edebiliyorum.

İçerde lambayı söndüröp de, beyaz ve ütülü çarşafların içine kendimizi verdiğimiz dakîkalarda, yine dakîkadan dakîkaya kendiliğinden ısınacak bir sü banyosuna girmişizdir. Vucudumuzla beraber bu yatak ve yorganın harareti, bütün yorgunluğumuzu daha şimdiden o kadar almaya başlar; ve uykuya doğru biraz daha ilerledikçe damarlarımızı o kadar müsterih duyarız.

Artık, bütün düşüncelerimizin, eriye eriye bizden uzaklaşacağı bir dakîkadır. Yatağımızın ayakları ucunda, gece hiç bir vakît kımıldamaz; dışarda yağmur, ağaç yaprakları üstünde yavaş yavaş kesilir, vucudumuzun harareti yatağımızı istîlaya başlayınca, her dakîkadan daha fazla bir yumuşaklık hiss ederiz: bin türlü meşgaleler ardında koşan zihnimizi yaşadığımız dakîkaların en güzel düşüncesi almıştır.

O vakît, göz kapaklarımızın bu en güzel düşünce ile daha ağır indiğini hiç bir zaman tahlile vakît bulamaksızın, kendimizi ona doğru, sükûn ve huzur ile, rehavetle, emniyet ve hazla beraber bırakırız.

Nitekim, vabît vakît gelen bir hareketsizlikle oturmaktan yorulduğum her dakîka, ben de yatağıma koşuyorum; konfor beni baştan aşağı sarıyor; düşündüğüm bütün hazinelerin birer birer ayaklarıma geldiğini görüyorum; şeref ve şan, belki de baş ucumdaki etajerin üstünde, iki güzel biblo gibi, uykumun arasında bana nazarete hazırlanıyor; ellerimi onlara doğru uzatmak isteyorum; çocuklarını büyüten bir anne şefkatiyle onları yavaş yayaş okşayorum; avuçlarımın içinde sükûnetleri hiç bir vakît bozulmadan, gelecek bir güne kadar beni nasıl bekleyorlarsa, orada sükûn ve itmînan ile kımıldayor, daima bana nezaret ediyorlar.

Ve işte bu gece de, en eyi, bana en yakın düşüncelerimle beraber kendimi eyiden eyiye onun içine brakıyorum: Dışarda hiç ses yok. Sadece karşı köşkün, göç ederken açık brakılmış pancurundan, alıştığım rüzgârın arkaya vurduğu kanatlardan başka hiç bir şey duyulmayor; fakat bunlar, düşüncelerimden beni açmak ve uyandırmaktan daha ziyade bana yardım ediyorlar; gözlerimi daha çok kapayorum; düşüncelerim, kapalı camları arkasında, lambasının bütün eşyayı vuzuh içinde gösterdiği bir odaya, oraya, onun uyuduğu yere doğru gidiyor.

Söyle bakayım: vakît vakît kesilen ve alçalan bir yağmurla, yaprakların böcek çıtırtılarını dinleyerek kendimi ve dünyayı unutmak istediğim bu dakîkalarda, odanın içersinde sen nasıl uyuyorsun? Eyice biliyorum ki, en eski bir îtiyadını yaparak kollarını yukarıya ve arkaya doğru atmışındır; saçlarının dağınıklığı ile beraber, uykunun yüzüne verdiği huzur ve itmînan, kim bilir ne kadar güzel olacak?

Dışarda, yazdan kalma son böceklerle beraber; yapraklar birer birer çatlayor, dağılıyor ve uçuyorlar. Gözlerimi kapayoram: Uyku bana her şeyi unutturuyor. **KENAN HULUSİ**

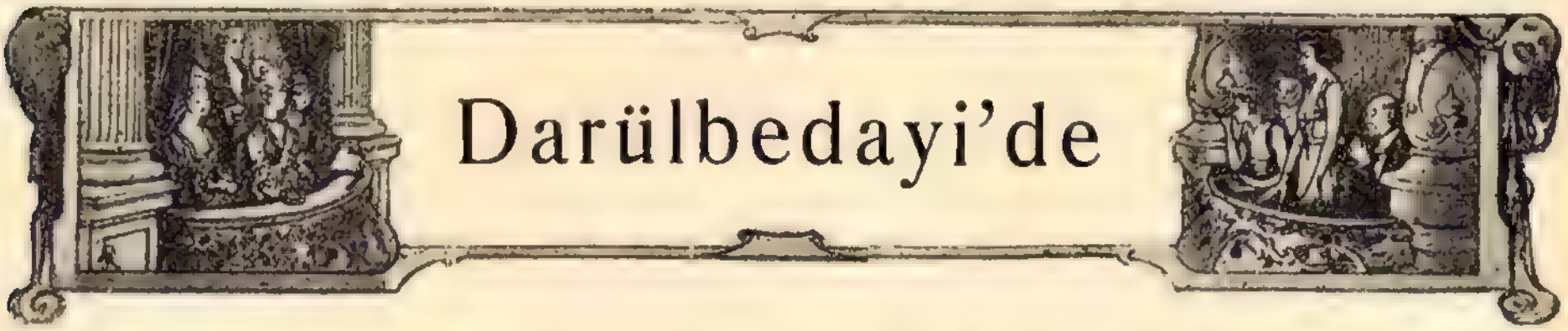

Darülbedayi'de

Şarlatan.— Onlar ermiş muradına.— Maya. — İş Adamı.

Yazan: YAŞAR NABİ

JULES Romains in en güzel ve en meşhur komedilerinden biri olan "Knock veya Tıbbın Zaferi" İ. Galip beyin kalemiyle ve "Şarlatan" ismiyle türkçeye çevrilerek oynandı.

Üzerinde pek çok neşriyat yapılmış, pek fazla takdir ve rağbet toplamış, hemen bütün lisanlara tercüme edilmiş olan bu eser bizim sahnemizde tam bir muvaffakîyetsizliğe uğradı. Son perde kapandığı zaman daima dakîkalarca alkışla çınlayan salonda Şarlatan bittiği zaman bir iki müteredditel çırpıntısı oldu, sonra sükût, acı bir sükût. Piyesleri halk arasında ve parterden tâkîb eden münekkîtler kısmen de olsa halkın o piyes hakkındaki fikirlerini öğrenirler. Filhakika yüksek sesle mutalea ve tenkîtte bulunmak çirkindir, lakin ne yapalım ki seyircilerimiz bundan kendilerini alamayorlar. Etrafımda bulunanların hemen hepsi piyesin can sıkıcılığından bahs ettiler ve bir tanesi aynen "Darülbedayiin bu kadar tapon bir oyun oynadığını görmemiştim" dedi. Düşündüm, bütün dünyada takdir görmüş ve hemen bütün münekkîtlerce beğenilmiş bir eser neden sahnemizde bu kadar büyük bir muvaffakîyetsizliğe uğradı, halbuki ondan ne kadar daha aşağı eserler - mesela bu sene oynanan Doktor İhsan - çok daha fazla alkışlanmıştı. Piyesin aslı gibi tercümenin de çok güzel olduğunu ve Galip gibi bir teknisiyenin elinden çıktığını düşünürsek bu muvaffakîyetsizlik bizi büsbütün şaşırtabilir. Bence bunun iki sebebi vardır, biri piyesin bir fikir komedisi olmak hasebiyle umumi halk seviyesine nazaren hazmı biraz güç olması. Saniyen temsilin çok fena olması. Filhakika Şarlatan sahnemizde çok fena oynandı ve rollerin taksiminde de isabetsizlik vardı. Ben öyle zann ediyorum ki Galip bey bu komediyi tercüme ederken Knock rolünü bizzat oynamak niyetindeydi. Neden kendisi oynamadı bilmeyorum fakat bu, temsilin çok aleyhine oldu. Piyesin Dr. Knock müstesna diğer eşhası bir resmi-geçit halinde sahneden geçiyorlar ve her biri bir karakter gösteren bu eşhas ve bu tipler halka olduğu kadar san'atkârlara da yabancı idi ve bu îtibarla da temsil baştan aşağı aksadı.

Şarlatan hastalığın telkîn vasıtasiyle insanlara aşılanabileceğini gösteren bir komedidir. Dr. Knock selefinden birkaç hasta ile aldığı St. Maurice kasabasını pek kısa bir zamanda hastalarla doldurmuştur ve bunun için de mikrop ve serom gibi cürüm vasıtaları değil meşru' bir vasıta olan telkîni kullanmıştır. O kadar ki bu telkîn sapasağlam bir doktoru bile bir iki dakîka zarfında seddyeye yatıracak bir kudret göstermiştir. Ve doktor Knock bunu yaparken para kazanmak maksadiyle değil tebabet nurundan bihaber karanlıkta yaşayan halkı fenni-celili tababetin nuruna gark etmek için uğraştığını iddia etmektedir.

Bir doktora göre kendisini sağlam zann eden yüz kişiden 97 si illetinden bihaber birer hastadır. Bir diğerine göre ise günde iki saat sıhhatini düşünen bir adam mükemmel hastadır. Bunlar hep işin nazariye ciheti. Jules Romains de bu nazariyelerin komik cihetini aramış ve bir şarlatanın fenni nasıl menfaatine alet yaptığını göstermiştir.

Ne yazık ki bu güzel ve spiritüel komedi sahnemizde ziyan edildi.

G. Feydan dan Bedia Muvahhit hanımın tercüme ettiği ve Vasfi Riza beyin geniş bir serbesti ile dilimize adapte ettiği "Onlar Ermiş Muradına" isimli vodvil bizzat adaptörün de, bu eser için, Darülbedayi' mecmuasında yazdığı bir yazıda söylediği gibi hiç bir san'at iddiasında bulunmayan, yalnız basit halkı güldürmek maksadiyle vucuda getirilmiş bir piyestir ve bu îtibarla da, ciddi bir tenkîde tahammülü yoktur. Yalnız bu vodvilin kîymetli bir eser olan Şarlatan ın sahnemizde uğradığı büyük rağbetsizlikten sonra sahneye konması, tiyatromuzu idare edenlerin seyircilere: "İşte istediğiniz eser" demek ister gibi bir mânası vardır ve maalesef söyleyelim ki Şarlatan ı yadırgayan halkımız "Onlar Ermiş Muradına" gibi kîymetsiz bir vodvili seve seve ve bol alkışlarla seyr ettiler. Acı bir müşahede!

HEMEN bir aydan beri hazırlanan Maya birkaç defa tehîr edildikten sonra nihayet temsil edildi.

Maya Simon Gantillon un en güzel eseridir. Paris de 1924 de temsil edilerek büyük bir rağbet gören, çok beğenilen ve birçok lisana tercüme edilen bu piyes bu-

gün yeniden Paris de oynanmaktadır. Yedi sene, kîymetsiz bir eseri öldürmek için luzumundan fazla bir zamandır. Yedi senede ölmeyen Maya daha çok seneler zamanın kuvvetine karşı koyacak kadar güzel bir eserdir. Maya da biraz da Cronmelynck ve Lenormand ın eserlerinin çeşnisi vardır. Birincisinin şîrini ve ikincinin psikolojisini andıran bu eserin müellifi, Gantillon, şüphesiz ki, Crommelynck ve Lenormand kuvvetinde bir müellif değildir ve Maya derecesinde diğer bir eser de verememiştir. Bununla beraber Maya çok güzel bir eserdir ve bilhassa birinci tablosu birkaç kelime ile çok müessir bir şiir vucuda getirmektedir.

Maya da mevzuun bir belkemiği yoktur. Klasik tarza isyan eden bu avant-garde cı eser baştan aşağı kadar bir umumhane odasında geçmektedir. Eserin yazılmasında ahlakî bir tez gözetilmiş olduğunu zann etmeyorum. Yalnız vucutlarını satan zavallı kadınların sefil ve husranlar, nedametlerle dolu hayatı muharrire büyük bir merhamet telkîn etmiş ve bu merhamet hislerinden doğan Maya seyirciler üzerinde braktığı his îtibariyle çok ahlakî bir eser olmuştur: Maya nın realizmle alâkası yoktur. Burada bir umumhane hayatının çirkin, müstekreh, kaba ve gülünç tarafları tamamen ihmal edilmiş, yalnız hassas bir ruhta böyle bir yerin braktığı hüzün ve acıklı düşünceler canlandırılmak istenilmiştir. Eserde bütün tablolar Bella nın hayatından sahnelerdir ve diğer eşhas onun önünden, bir resmi-geçit halinde geçmektedirler. Bella başkalarının ıztırabı karşısında kendi büyük derdini unutarak, onları teselliye çalışacak kadar eyi ve hassas bir kadındır. O müşterilerine maddi zevkten ziyade şefkat ve eyilik dağıtmaktadır. Onun etrafında dolaşan şahıslar da hayatta enstantane olarak gördüğümüz ve ancak karakterlerinin en bariz tarafları hafızamıza nakş olan şahıslara benzer.

Fot. Süreyya

Maya dan bir sahne

Onun etrafında dolaşan erkeklerin hepsinin sevdikleri birer kadın veya hayal vardır. İşte Bella veya Maya onların nazarında bu hakîkî veya muhayyel kadın olmaktadır. Maya aranılan kadını, bir tek mânasiyle kadını temsil etmektedir. O kendisi için değil, başkalarının kendisinde gördükleri kadın için sevilmektedir. Maya bir seraptır, fakat hayal hissini vermeyen, etli ve kemikli, inkisarsız bir serap.

O kendisi için sevilmediğini bildiğinden dolayı muztariptir, fakat vazifesi para mukabilinde erkeklerin karşısında rol oynamaya, hakîkî benliğinden çıkarak onların istediği şekle girmeye mecbur olduğu için bu ıztırabını içinde gizlemeğe, için için kalbini kemiren derdi dışarıya sezdirmemeye mecburdur.

Mayanın ilk ve son üç tablosu bilhassa güzeldir. Hintli tablosu mistik ve felsefi çeşnisiyle en fazla Lenormand tarzını andırmaktadır.

Eser çok güzeldir, sahnemize bundan evvel üç eser daha hediye etmiş olan Bedrettin in tercümesi çok güzeldir, dekorlar güzeldir. Yalnız, maalesef, temsile de aynı derecede güzeldir deyemeyeceğiz. Eğer eseri halk anlamadı ise ve hazm edemediyse, bunda, eserin bizzat oynayan san'atkârlar tarafından da eyice anlaşılmamış ve hazm edilmemiş olmasının dahli vardır. Eserde her biri, ayrı ayrı, piyesin muvaffakîyetinde rol oynayan pek çok eşhas vardır, bir çoğu pek fena temsil edilen bu roller piyesin muvaffakîyetsizliği üzerinde müessir oldular. Maya bizde daha eyi temsil edilemezdi, eldeki elemanlar buna müsait değildir, bunun için çalışılsaydı daha eyi olurdu deyemeyeceğim. Bedia, Galip, M. Kemal eseri kurtarmak için çok çalıştılar ve kendi hesaplarına çok muvaffak da oldular.

VEFİK Paşa dan sonra sahne edebiyatımıza olan hizmeti şüphesiz herkesten fazla olan Reşat Nuri Fransız piyeslerinin en güzellerinden birinin tercümesini daha sahnemize hediye etti. Edebiyat ve tiyatro ile biraz alâkadar olanlar için bile Octave Mirbeau nun "Les Affaires ssnt les Affaires" isimli eseri meçhul değildir.

Bütün temaşa âleminin en fazla sevilmiş, en fazla oynanmış, ve realizmin klasiklerinden olan bu eseri kîymetli romancımız, "İş Adamı" namiyle türkçeye tercüme etmiştir.

İş Adamı, derhal hüküm verebiliriz ki, bu sene oy-

(Devamı 74 üncü sahifede)

SAN'AT SEYAHATİ

2

Y. K.

(Geçen nushadan devam ve son)

NECİP Server mütekait ve oldukça zengin bir paşanın oğlu idi.

Galatasaray lisesini ve Hukuk fakültesini bitirmişti; şimdi, haricî ticaret ofisinde mühim ve yüksek ücretli bir mevkî işgal ediyordu. Evvelki kış talebe balosunda Nezihe Ülker le tanışmış ve genç kızın keskin fakat biraz müvazenesiz zekâsına, serbest ve kendisinden emin hareketlerine, ve daha ziyade sarışın dalgalı saçlarla çerçevelenen gül yüzünü bir hulya mihrakı gibi canlandıran firuze gözlerine, birden, meftun olmuştu. O gece, onunla bir kaç defa dans etmiş ve valdesi İhsan Hanım tarafından evlerine dâvet olunmuştu. O zamandan beri San'atkâr Sami bey ailesinin Beyazıttaki evine ve cuma akşamı toplantılarına devam ediyordu. Nişanlanmak için Ülker in liseyi bitirmesini bekleyorlardı, fakat daha ilk ziyaretlerinden sonra herkes onlara nişanlı nazariyle bakıyordu; bâzı cumaları sinemaya beraber gitmeleri, hattâ senli benli konuşmaları tabii görülüyordu.

Nişana sabırsızlanan asıl Server di. Ülker genç adama daha ziyade bir erkek arkadaşı olmak cazibesiyle bağlanmıştı. Evlenmeye de olsa olsa bu arkadaşlığı daha fazla samimileştiren bir yeni münasebetten başka bir mahiyet atf etmeyordu.

San'at seyahati arzusu genç kızın zihnini âni bir kapris ihtirasiyle sarmıştı. Server vazgeçirmek için yapmış olduğu bütün teşebbüslerde mağlup olmuştu. Şimdi artık mukavemetin bütün faidesizliğini anlamış, hadiselerin alacağı cereyana muntazır bir vaziyet almıştı. En ziyade vesaitsizliğin kendisine tabii bir yardımcı çıkacağına güveniyordu. O Cuma akşamı, mûtat hafta toplantısı için, Sami beylere giderken, işleri o derece ilerlemiş bulacağını düşünmeyordu.

Nezihe Ülker, alkışlar arasında, hatiplik sandalyesinden inip gencin yanına geldiği zaman, îtiraza ağız açtırmayan bir tavurla:

«— Hazırlıklar için size çok ihtiyacım var, Server Bey, dedi.

«— Emr edersiniz, Hanım Ffendi.

«— Ne o ya.. bu asık çehre ne? Böyle yaparsanız mektup bile yazmam.

«— Zaten beklemeyordum ki...

«— İşi fecaatleştirmede ne mâna var? Bilirsiniz ki bu seyahat benim istîdadımın inkişafı için elzem. (Daha samimi bir tavr ile): Düşün bir kere, Server, büyük eserim, kübik KÖR TALÎ heykeli!... Bu seyahat olmazsa benim için istikbal, şöhret, her şey mahv olmuş demektir.. Hem ben ilk baharda, ilk güller açar ve bülbüller onlara ilk gazellerini bestelerken döneceğim.

«— O saadet günlerinin tesellisi de bize kâfi. Siz şimdi bana hangi saatler için emr ettiğinizi söyleyiniz.

«— Üç gün, sabahtan akşama kadar.. Ofisten mutlaka bir izin koparmalı.

«— Bana zaten bir haftalık tercümeler verdiler, onlara geceleri çalışırım, gündüzlerim sizin olsun.

«— Ne kadar eyi çocuksun, Server, utanmasam şimdi senin boynuna sarılırdım...»

İhsan Hanımın: «Server Beyin bir şey almasına müsaade etmeyorsun, Ülker,» mülahazasiyle umumi mükâlemeye iştirâk edildi..

***

NEZİHE Ülker in seyahate çıkmasına ancak kırksekiz saat kalmıştı. İstanbul da geçireceği son günü nişanlı namzediyle bir veda' gezintisine tahsis etmişlerdi. Sabahın dokuzunda kapılarının önünde duran bir küçük Ford dan Necip Server indi. Kusursuz biçilmiş yollu koyu mavi kostümile vucudu kalıplanan gencin açık buğday yüzünde hilkî azmiyle latif bir tezat teşkil eden bir tevekkül okunuyordu. Ülker, yalnız şapkasını giymemiş, krep birmandan sade fakat leventliğini bütün ihtişamiyle gö-

ze çarptıran bir rob içinde, bekleyordu. Görür görmez, selam vermeye bile vakît brakmadan:

«— Nereye gidiyoruz, Server?» sualini soruyordu.

«— Bugünün programını bana brakmanızı rica ederim; üç gün, emrinize tabi', mağaza mağaza, atelye atelye dolaştık; bugün de siz bana tabi' olunuz.

«— Fakat böyle, ne yapacağamı ne olacağımı bilmeden.. hoşa gitmez doğrusu.

«— Hayat böyledir, hepimiz ne yapacağımızı, ne olacağımızı bilirmiyiz? Hem bak, taliimize, ne güzel bir gün. Artık îtiraz yok, değilmi? Ben hanım valdenizin hatırını soruncaya kadar siz de şapkanızı giyiniz.»

Ve bir kapıyı açarak ilave etti: "Hattâ yavrumuzun odası"

Küçük otomobilin içinde, mesafenin müsaade sizliğinden fazlaca genç adama sokulan Nezihe Ülker neş'eli idi. Server iri elleri arasına genç san'atkârın parmaklarını almıştı.

Köprüden geçerlerken, Ülker, rıhtıma yanaşmış duran Dumlu Pınar a kığılcım kığılcım zekâ saçan firuzelerini çevirerek:

«—Ne güzel gemi, değilmi? dedi. Siz evvelden hiç bir şey bilinemez, diyordunuz amma, işte ben şimdiden haber veriyorum: Yarın saat tam onyedide, kaptan köprüsünün altındaki kamaraların sahanlığından ve rıhtım üzerinden karşılıklı mendiller sallanırken hareket edeceğiz...»

«— Bari bugünden ayrılık saatini hatırımıza getirmesek olmazmı?

«— Aman siz de, Server Bey, benim seyahatimi âdeta ölümümle bir tutmak isteyen bir tavırla lakırdı söyleyorsunuz...»

Susmuşlardı. Besbelli zihinleri ayrı ayrı birer hayal tespihi çekiyordu.

Şişli den sonra, şoför, almış olduğu emir üzerine ağır ağır sürüyordu. Hurriyet tepesinde beyaz bulut kırpıntılariyle süslenmiş güneşli mavi sema, tahammül derecesini aşmayan sıcağı hiç bir inbiğin çekemeyeceği esiri kokularla ruha sindiren latif bir rüzgâr; uzakta Marmara ve Boğaziçinin hareli kıvrıntıları, bütün tabiat, mukavemet mümkün olmayan cazibeleriyle her iki genci sarhoş ediyordu. Ülker in tâ kalbinden kaynayarak ağzından çıkan «Oh! ne güzel!» nidası Server e ilk muvaffakîyet ümidini veriyordu.

Tarabya da meşhur bir otelin denize bakan bir verandasında öğle yemeğini yediler. Oradan Sarı

yere, Sulara geçtiler; otodan inerek solgun sünbül kesilmiş bir sema altında yeşil, sarı, turuncu vadinin yamaçlarını tırmandılar. Kayadan erimiş billur halinde kaynayan sudan içtiler. Ülker o güne kadar sevgili ve kavi bir dostun samimiliği içinde, kendisini, bu derece tabiatın kucağında sallanmış duymamıştı. Ebedi saadet olsa olsa bu halin temadisinden fazla bir şey olamazdı. Eli elinin içinde, o saadeti gözleriyle içti; bütün mesameleriyle teneffüs etti. Güzelliğin verdiği sarhoşluk içinde mırıldandı:

«— Seyahatimden döndüğüm zaman yine buraya geliriz, olmazmı, Server?»

Genç adam bu anın büyüsünü fani sözlerle bozmaktan çekindi, avucundaki narin parmakları hafifçe sıkmaktan başka bir harekette bulunmadı.

Gölgeler uzanır, havanın sünbül rengi koyu morarırken oto iki genci Boğaziçi köylerinden birinin latif meyilli yayvan yamacına çıkarıyordu. Araba koruluğu arkasına almış, muntazam tarhlarla bezenmiş bir bahçenin demir parmaklıkları önünde durdu. İki kişinin yan yana yürümesine ferah ferah müsaade eden kum yol filbaharla sarılmış beyaz bir köşke götürüyordu. Ülker inmeden evvel «Burası neresi?» deye sordu. Server, hazin bir sesle cevap verdi:

«— Burası KÖR TALİN örümcek ağlariyle kapanmağa mahkûm ettiği bir yuva... Bir bedbahtın muhayyilesinde doğan hayallere böyle bir vucut verilmişti. Son defa olarak kapısını kapayıp anahtarını unutulmak kuyusuna atmadan, bir kerrecik olsun içini gezmek istemezmisiniz?»

Boğaziçinin o büyülü akşamlarından biri başlayordu. Karşıda Çamlıca tepeleri batan güneşin teller ile yaldızlanıyor, Boğazın koyu lacivert suları pırıltılı hareleriyle aşkı davet ediyordu.

Sessiz, eli elinin içinde, kum çıtırtıları ayaklarının altında, beyaz köşke ilerlediler. Hindi ve tavşan kümeslerinden başlayarak her tarafını gezdiler Ülker kuşlara, alacalı yün yumaklarını andıran tavşan yavrularına bayıldı. Boğaziçine bakan üstü saçaklı verandasında beyaz hasırdan iki uzun iskemleye uzandılar.

Server îzahat veriyordu:

«— Bu yuvayı bizim için hazırlamıştım, sevgilim; tabiatın güzellikleri içinde san'atınız için, istîdadınız için daha müsait bir inkişaf zemini tasavvur edememiştim. Şu üçüzlü manolyanın barındırdığı kameriye. Şu çoğalmaktan başka saadet aramayan tavşanlar ve hindiler. Nadir nebatların yetiştirilmesi için düşünülen şu limonluk. Hepsi yuvamızın saadetine yeni yeni cazibeler ilave edecekti. Bu camit iskelete can getirecek san'atkâr sevgilim vardır, diyordum; o da yarın saat onyedide bu sahillerden uzaklaşıyor!..»

Ülker kendini mağlûp hiss etmeye başlamıştı. Bütün benliği bu erkeğin sevgisiyle tertib edilmiş şu güzellik şêniyeti içinde öyle kaynaştı ki muhayyilesinin mazisi silinmişti. «Akşam oluyor, dönelim artık.» dedi ve ayağa kalktı.

Verandadan bir koridora geçtiler. Server yatak odasından geçirerek yolu açıyordu. Orada bir an durdu:

«Her şey hazırlanmıştı, sevgilim,» dedi ve bir kapıyı açarak ilave etti: «Hattâ yavrumuzun odası bile; bak işte şurası.»

Ülker bu odaya en mahrem, esrar dolu bir analık duygusiyle baktı. Mini mini beşik, bebekler, çocuk arabası... bütün bu şeyler onu, Nezihe Ülker i tabii vazifesine, analığa, erkeğin kurduğu yuvaya dâvet ediyordu.

«Demek, bütün bunlar hazırlanmıştı... Server, bana gülmeyeceğine söz ver, bakayım.. Söz veriyorsun, değilmi?...»

Yatak odasının uzun sandalyesine oturmuştu. Server o ânın ruhi ehemiyetinden istifade etti:

«— Bu yuvayı örümcek ağlariyle kapatmağa gönlün razı olmayor, değilmi, sevgilim?

«— Düşünüyorum... Evet, san'at seyahatını tehir edemezmiyiz, diyorum. Ne eyi oldu da bileti yarına brakmıştık..»

Server yanına oturmuş, genç kızı sağ kolu ile sarmıştı:

«— Nişanımızı yarın yaparız, olmazmı, sevgilim.

«— Şimdi eve dönünce annem, ablam, ağabeğim, hepsi ne şaşıracaklar ya! Senin hakkın varmış, Server, insan hiç bir zaman evvelden ne yapacağını, ne olacağını bilemez.»

Verilen güzel karar uzun hararetli bir puse ile imzalandı.

Anderson un Mĕşhur Tablosundan

Muhit in İlavesi

BEYAZ ŞAPKA

Münir in Sesi

Yazan : ELIF NACI

FIRÇAMIN ucundaki bir damla renkle sözünüze, sazınıza karıştığım için beni aff edin. Paletime tel takarak size nevalar dinletecek değilim. Sadece Münir in sesinden gelen vebir vecd içinde size trebantin kokan elimi uzattımsa maksadım, ne zem, ne meth, ne tenkît. Bir şey değil.

Yalnız bu sihirli vecdin içinde mırıldanmak.

Bir insan gırtlağının bu harikalı sesinde hilkatin bütün esrarı gizli imiş gibi geldi bana. O, halikîn parmaklariyle öten bir kitar gibi geldi bana. Sesinde uzaklaşan, yakınlaşan, duran, gezinen, koşan, atlayan, ağlayan, gülen, ölen, dirilen, coşan, coşturan bir şey var ki, bu büyülü nefesin kanıma karışarak ılık bir su gibi damarlarımda dolaştığını duydum. Onu her dinlediği zaman insan böyledir. Onu her dinleyen insan böyledir. Fakat rabbime kasem ederim ki, onu, konserinde bulunup da Uşaktan «Gitti de gelmeyiverdi» sini dinlemeyenler Münir in bayıltıcı sesinin en büyük harikasını dinlememişlerdir.

Foto : Süreyya

Münir Nurettin Bey.

Bana öyle geldi ki Allah Münir in hançeresine verdiği bu şekille en büyük mûcizesini yaratmış. Konser gecesi, onun sesi, bir buhurdandan çıkar gibi dudaklarından dağıldı, ve iliklerimize kadar yayıldı. Bütün salon, bütün onu dinleyenler, hepimiz tütsülendik. Bilmem ben bu sihirli sese vurgunum.

***

ACAYİP hırsların müzahrefatiyle mecrası tıkanmış damarlarında bu sesin füsunundan nasibedar olamayan betbahtları hatırladım. O mâhut musikî münakaşasını hatırladım. Güfte bozuklukları iddialarını hatırladım. Nasıl kabil oluyor da, dedim, bu ilahi musikîye kulaklarını tıkayıp mısralarla kafiye avına çıkıyorlar. Şimdi düşünüyorum, dün akşam Münir in okuduğu bestelerin güfteleri varmıydı? Yokmuydu ? Onları doğrumu okudu? Yanlışmı ? Tuhaf değilmi? Ben farkında değilim. Belki bu benim kusurumdur. Konserde musikî zevkîni bırakabilip edebiyat hataları araştırmasını beceremek, belki bu benim bir noksanımdır, fakat işte nedense insan için bu kabil olmayor.

Ben mânasız kelimelerin yan yana gelmesinden ibaret bir güftenin bestesini pek âlâ dinleyebilirim, deye düşündüm, çünkü birçok besteleri dinlerken onun güftesine hiç de dîkkat etmeyerek kendimce o besteye daha ziyade yakıştırdığım mânayı veriyor ve öylece dinleyorum. Belki bu benim bir noksanımdır. Belki ben musikî dinlemesini bilmeyorum.

Eylül Muharririnin 24 Saati...

Merhumun Son Günlerinde

Yazan : HİKMET FERİDUN

HANİ mâbetlerde oymalı, zarif tunç kandiller olur, yağ kandilleri.. Kandilin yağı biter, ışığı yavaş yavaş azalır, karanlık mâbet içinde kandilin hüzünlü bir hali vardır... Yağı bittikçe ışığı eksilir... Ve bir gün kandil söner...

Ben bu satırları yazarken EYLÜL muharriri yağı biten bir kandil gibi yavaş yavaş, ağır ağır ışığını kayb ediyor, aheste aheste sönüyor..

***

GEÇEN yaz... Sıcak bir Ağustos günü... Güneşin kurşun gibi ağır sıcağı altında kaldırım asfaltlarının yer yer eridiği bir öğle üstü... Harbiye de tramvaydan indim... Küçük, mütevazı' bir apartmanın önünde durdum.. Kapının yanındaki üst üste zillerden en alttakine bastım.. Taşlıkta bir ayak sesi... ve kapının aralığında solgun bir kadın yüzü.. Muazzez Mehmet Rauf Hanım... Soruyorum:

— Nasıllar?...

— Her zamanki gibi...

Ayaklarımızın ucuna basarak ilerleyoruz. Muazzez hanım bir kapı açıyor... İyotla eterle karışık koyu bir ilaç kokusu.. Perdeleri inik loş bir oda... Köşede bir karyola... Karyolanın içinde gözlerinin feri uçmuş, beyaz dudaklı ufak tefek bir hasta... Eylül müellifi.. Duvarlarda resimler: Tevkîk Fikret Aşiyan da, Halit Zıya beyin gençliği, Cenap Şahabeddin bey... Perdeleri inik küçük odada çıt yok... Fakat zaman zaman köşedeki yataktan gelen kısık bir öksürük... derin bir nefes ve bir inilti... Saat tam II.. Yine bir öksürük... Hasta gözlerini açıyor.. İlaç zamanı.. Muazzez hanım yerinden fırlayor.. Bir hasta bakıcı muhabbet ve şefkatiyle masanın üstündeki büyük şişeyi alıyor.. İlaçtan bir çorba kaşığı dolduruyor..

Saat 12... Öksürük..

Saat 13... Öksürük..

Saat 14... Derin derin nefes alışlar... Sol tarafta bir tıkanıklık... İlaç zamanı.. Muazzez hanım bu sefer büyük şişenin yanındaki yassı bodur şişeye uzanıyor....

Saat 15... Öksürük, öksürük, öksürük.. Mavi, dar ve uzun şişedeki ilacın zamanı..

Saat 16... Küçük sarı şişedeki damlaların vakti..

Saat 17... Baş dönmesi... Toparlak kutudaki hapların zamanı...

Saat 18.. Hiç arkası kesilmeyen bir hıçkırık... İşte hastanın en fena zamanı bu.. Hıçkırık başladığı zaman konuşamayor, müşkülatla nefes alıyor, yatamayor, oturamayor. O zamanlarda biraz dolaşması lazım.. Fakat hali olursa... Eylül müellifi dizlerinde biraz derman hiss edince genç ve şefkatli zevcesinin kolunda bahçeye çıkıyor... Hava alıyor...

Saat 19, 20, 21, 22, 23, 24... Öksürük, derin derin nefesler, hıçkırık.. Sarı şişe.. Mavi şişe.. Bodur şişe... Dar şişedeki damla.. Toparlak kutudaki güllaçlar.. Küçük mâdeni kutudaki yuvarlak haplar... Ve öksürük... Arkası kesilmeyen namütenahi öksürük.. Hıçkırık.. İlaç dolu kaşıklar... Eter, iyot kokusu.. İlaç kokusu..

***

YİNE geçen yaz.. hastadan ümit kesildiği bir gün.. Lakin birdenbire Bir Yazın Tarihi muharririne hiç umulmayan bir eyilik geliyor.. Yataktan kalkıyor.. Pencerenin kenarına oturuyor.. İşte yine böyle eyi günlerden biri.. Onün karşısındaki küçük koltukta oturuyorum... Bana gençliğinden bahs ediyor.. Ko-

nuşabiliyor.. Fakat ben anlayamayorum.. Hastalık dile de sirayet etmiş.. Onun konuşmasından yalnız Muazzez hanım anlayor ve bana anlatıyor:

— Bir Yazın Tarihi hakîkîdir.. Aynen hayatımdan alınmıştır.. O şairane yaz geçtikten sonra büyük bir hastalığa tutulmuştum.. Çok zaiftim.. Bir gün adada, iskele civarında baktım bir kurumuş ağaç.. Dikkat edince hayretle gördüm: bu kurumuş ağaçta küçük küçük tomurcuklar vardı.. Kurumuş gövdede yeni bir hayat başlayordu.. Birdenbire gözlerim doldu, kalbim ümitle çarptı:

— Kuru bir ağaç gövdesine yeni bir hayat geliyor.. Bana niçin gelmesin, deye düşündüm.. Emin olun bu yeniden tomurcuklanmaya başlayan ağaç bütün mâneviyatımı düzeltti.. En müşkül, en nevmit dakîkalarımda gözlerimi kapayor, onu hatırlayordum.. O zaman başımın içinde kuru bir ağaç peyda oluyor.. Bu ağaç, yavaş yavaş ağır ağır tomurcuklanıyor, yeşeriyor, yeşilleniyor, yeniden hayata kavuşuyordu.. Bu ağaç bana yeni bir hayat verdi, beni yeniden hayata kavuşturdu... Fakat bu sefer..

Mehmet Rauf bey durdu, gözleri dolu dolu olmuştu.. Muazzez hanım ufak beyaz mendili ile yaşlı gözleri sildi:

— Yine gözlerini kapa Raûf.. Yine o yeniden yeşeren kuru ağacı hatırla..

Mehmet Rauf Bey, genç refikası Muazzez hanımla [ölümünden bir sene evvel] Foto : Süreyya

Eylül müellifi gözlerindeki yaşı bize göstermemek için başını pencerenin önüne çevirdi... Dışarıya uzun uzun bakarak:

— Geçti artık.. dedi.

Ertesi gün üstat yine yatakta idi..

***

HASTA günden güne ağırlaşıyordu.. O kadar ağırlaşmıştı ki artık evde tedaviye imkân yoktu.... Eylül müellifi bir hastahaneye kaldırıldı... Beyaz karyolada, beyaz dıvarlar arasında hayat pek yeknasak:

Saat 8.... İlaç.

Saat 9.... Öksürük.

Saat 10... İlaç.

Saat 11... Hıçkırık.

Saat 12... Damlalar.

Saat 13... Haplar.

Saat 14... Gullaçlar.

Saat 15... Öksürük, hıçkırık, güllaçlar, haplar, iyot kokusu.. İlaç dolu kaşıklar.. Tıkanıklık.. Öksürük, öksürük, öksürük, arkası kesilmeyen öksürük..

***

MÂBETLERDE oyması zarif tunç kandiller olur, yağ kandilleri.. Kandilin hüzünlü bir hali vardır.. Yağı bittikçe ışığı eksilir. Yağı bittikçe ışığı eksilir ve bir gün kandil söner..

Ben bu satırları yazarken Eylül muharriri yağı biten bir kandil gibi yavaş yavaş, ağır ağır ışığını kayb ediyor, aheste aheste sönüyor....

Meşhur Ressamlar

Paris li Ressam Boilly

İLLUSTRATİON dan

BOİLLY nin eserleri daima bugünkü rağbete mazhar değildi. Benim gençliğimde onlara verilen ehemmiyet pek azdı. Luvr müzesinde yalnız bir tablosu: **Dilijansın gelişi;** *Carnavalet* de iki üç Paris manzarası, hususiyle **Siyasi mahkûmların gidişi** vardı. Wallace galerisinden başka, ecnebi müzelerde hiç bir eseri yoktu. Lille müzesi müstesna, vilayet müzelerinde de pek az levhası görülürdü. Kolleksiyoncular pek nadir Boilly nin levhalarını yüksek fiatlara çıkartırlardı.

Bir gün Camille Groult nun ahpabı Lutz e ettiği târiz hâlâ kulağımdadır: "Elini nasıl sıkabilirim? Boilly nin tablolarına para veren bir adamsın."

San'atı takdir olunmak için müteaddit levhalarının bir arada teşhir edildiği 1900 sergisini beklemek lazım gelmişti. **Publik** nihayet eski zaman hayatını gözlerin önünde tecessüm ettiren o sahnelerin büyüsüne gönlünü verebildi. Az sonra moda işe karışarak Boilly nin tabloları rağbette aldı, yürüdü.

Bugün san'atkârın eseri kat'i olarak tasnif edilmiştir. Vakıa bütün levhalarını tanıdığımızı iddia edemeyiz, çünkü envanterlerde mukayyet eserlerin çoğu bir iz brakmaksızın uçup gitmiş, bâzıları da ancak gravür ve istampa ile teksir olunmuş kopyalarından hatıraları muhafaza olunabilmiştir. Fakat elde kalanlar Boilly yi takdir için kâfi gelir ve artar da...

Dilijans ın Messageries avlusuna gelişi (Luvr müzesinde)

Ancak yeni tetkîk edilebilen eserlerinden, şüphesiz **conventionnel,** derinden ziyade sathi bir san'at intıbaı kalıyor, fakat o kadar hoşa giden, o derece hayret veren bir maharet intıbaı ki kusurları çabuk unutuluyor, yalnız kaliteleri göze çarpıyor.

Boilly ye Fransanın Terburg u ismi verilmiştir; hakîkaten, gençliğinde maddi hayatını kazanmak için Şimal şehirlerini dolaşırken Holanda ressamlarının levhalarını seyr ederek kendi istîdadını keşf etmiş görünüyor.

San'atına istikamet verecek kimsesi yoktu, kimseden ders almamıştı; yalnız heykelci ve tabelacı olan gayur babacığından ne almışsa onunla kalmış ve san'atının esrarını **İntimizm** in ihtiyar ustatlarından kapmıştır. Bu meşklerden aldığı ilham ile kendi eserlerinde yüzleri ve elleri tecessüm ettirmiş, taftalara o hareli renkleri ve parlak plileri vermiş; ev eşyasını, kostümleri bütün teferruatlariyle tersim:e îtina etmiş; o derece ki bu müstesna îtinakârlığı hakîkî imzası hükmündedir.

Tam sıhhat **" Precision "** a riayet tabii zevkîydi, ve Hollanda tekniği kadar bu hassaya uygun gelecek teknik yoktu. Ve bir kerre onu elde ettikten sonra, bir daha tarz değiştirmemek meziyetini göstermiştir. Halbuki uzun san'at hayatında, Fransanın güzel san'atlar âleminde ne inkilaplar olmamıştır!Ne cereyanlara kapılması mümkündül

Bilardo partisi (bir kısım)

le, Hürriyet ağacının dibinde yakılmağa layık görmüş ve san'atkârın **Salut public** komitesine ihbar edilmesini istemiştir.

Boilly bu giriveden ancak derhal büyük bir şöhret kazanan ve bugün Lille müzesinde hayranlıkla temaşa edilmekte olan *Mara nın muzafferiyeti* tablosunu yaratmakla kurtulmuştur. Bu levha ressamın san'at hayatında bir dönüm noktası olmuştur: o andan itibaren, daha ehemmiyetli süjelere, çok figürlü sahnelere başlayor.

Ondokuzuncu asırda şöhretini têmin eden tablolar (Mahkeme Divanhanesi, Siyasi mahkûmların azimeti, Ambigu tiyatrosunun önün-

(Devamı 79 uncu sahifede)

Onaltıncı Louis zamanında resim yapmağa başlamış, az sonra David in ve mektebinin muzafferane devrini görmüştü. Daha sonra, ihtiyarlığında, romantizmin saltanatına erişmişti. Fakat o, bu iki cereyanın her ikisine birden yüzünü çevirmiş, **Sabin lerin kaçırılması** ndan müteessir olmadığı kadar **Hernani muharebesi** ne de alâka göstermemiştir...

Boilly, sevdiği müşahede ve ayniyet sahasından dışarı çıkmamakta haklı idi. Zeki karihasının en sevimli eserleri ancak süjelerini canlı canlı yakaladığı Paris bulvarlarının müşahedesinden çıkabilirdi. Bize de bir an kesilmek bilmeyen Paris komedisinin sahnelerini temaşa ettiren eserlerini bu sayede brakabilmiştir. Altmış sene zarfında, - çünkü 1845 e kadar, altmış sene çalışmıştır- o komediyi sahne sahne tasvir etmektedir.

Vakıa çizdiği ilk sahneler o derece tatminkâr değildir, fakat iffete riayetsiz, hafif tablolarının yanında, az sonra, daha ciddileri görülür, Calvet la Palum ün sipariş ettiği ve şimdi St. Omer müzesinde muhafaza olunan tablolar ve en güzel bir **janr** eserleri olan bir veya iki figürlü süjeler bunlardandır (Manşonlu Kadın, Saklambaç, Düzgünlü Çocuk).

Onsekizinci asrın ahlakî serbestisini bilenlerce Boilly nin levhalarındaki hafiflik tabii görülür; fakat KONVANSİYON ahlâkı islah etmek gayretini izhar edince fıkara Boilly da en fena cürümlerle itham edildi. Cumhuriyetin güzel san'atlar cemiyeti, sert Wikar ın talebiyle, Boilly nin eserlerini, istampaları ve gravürleri her tarafta görülüp halkın saf nazarlarını rencide ediyor ithamiy-

Gabrielle Arnault nun çocuk iken portresi (Luvr müzesinde)

Ankarada Mevsimler

Sonbahar*

SONBAHARIN son günlerinde, bu sene ilk karı gördük. Halbuki Ankara da sonbahar yazın bir devamı olur, tozsuz ve fazla sıcaksız asıl yazdan çok latif bir yaz. Bu sene kışın geçen senelerden erken geleceği, teşrinlerin ilk günlerinden anlaşıldı. Onun için, İstanbul a gidenler her seneden erken döndüler.

Ankara nın 1931 ve 32 seneleri içindeki çehresini esas hatlariyle tespite çalışan bu sahifelerde, bir yaprağı da mutlaka yaz aylarındaki İstanbul göçüne ayırmak zarureti var. Çünkü, Ankara nın büyümesinde ve muttarit bir hayata malikiyetinde, bu göçlerin büyük bir rolleri, fena bir rolleri oluyor. Evet, yazı mesel- ırabya da geçirmek şüphesiz ki bu- hoştur. Fakat Unkapanı üzere göç etmek mâna- lafından hatırıma gel- ndan sonra, Paris de ra her hangi bir say- rlarca âdet olduğu mayanlar apartman- ve hiç bir yere urlarmış. Burada nce, bunlar ara-

Cebeci de Musikî Muallim Mektebi binası.

— Siz bu yaz İstanbul a hiçmi gitmediniz?

Benden hayır, cevabını alınca, daha fazla mahcup etmemek için hemen başka mevzu'lara geçenler de oldu.

Ankara nın asıl canlanışı, ilk teşrinin sonlarına tesadüf ediyor. Sokaklarda bir haylı yeni sîma, vitrinlerde bir haylı yeni eşya. Şehrin iki sineması da, artık tamamen yeni filimler getirdikleri için fiatları yükseltmiş bulunuyorlar. Ankarapalas da da cuma günleri beş çayı başlayor. Burası, dünyanın her büyük veya mühim şehrinde mevcut olan birinci sınıf otel numunesidir. Ben bu birinci sınıf oteli, dolaştığım saha Tiflis le Versay arasında kaldığı için bu saha dahilinde gürdüm. Fakat Sidney den Londra ya ve Tokyo dan Lizbon a kadar zann ederim ki birinci sınıf otelde aynı eda ve kîyafetteki müşteriye aynı çeşit hizmetkâr hizmet eder. Ankarapalas ın çaylarına da bu kîyafet ve eda epey tekellüflü bir çeşni verdiği için, her sene yalnız bir defa gidiyorum. Cuma günleri, Cebeci deki Musikî Mualim Mektebinde Riyaseti-Cumhur orkestrası tarafından verilen konserlerin müdavimi olmak, bana çok daha cazip geliyor.

(*) İlk makale Muhit in 36 numaralı nushasındadır.

Musikî Muallim Mektebinin binası, Ankara nın en güzel binalarından biridir. Büyük ve mustatil havuzlu avlusu, bana, maatteessüf sade resimlerini gördüğüm Endülüs ve Surye konaklarını düşündürüyor.

Bu konserlere asıl rağbet kış bastırdıktan sonra görülüyor. İlk konserler o kadar kalabalık değildi. İlave edeyim ki, konser programları biraz muttarit.

Ankara da kış mevsiminin en büyük, pek büyük noksanı, daimi bir tiyatro heyetinden mahrumiyetidir. Halkevindeki güzel tiyatro bomboş duruyor. Geçen sene bir şehir sahnesi teşkilinden ve buna Raşit Rıza yı mêmur etmekten bahs edilmişti ama, bu bir tasavvur halinde kaldı. Öyle sanıyorum ki, Raşit sade yüz kere görülmüş eski vodvillerden mürekkep bir repertuvarla temsil vermeğe gelmeseydi, canlanan tasavvur daha müsait bir hava ile karşılanacaktı. Ne ise, şehrin ihtiyacını maatteessüf Bentderesindeki ahşap tiyatroya gelen tulûat trupları tatmin yahut ızlâl ediyorlar. Bu truplar, *(Şark Yıldızı)* ve *(Raks perisi)* lakaplı kantocu kızları ve püskülsüz fesli *İbiş* leriyle, cocukluğumuzda seyr ettiğrmiz Hasan la Şevkî kumpanyalarının bütün an'anelere sadık bir devamıdır. Halkevinde güzel san'atları himaye için vucuda getirilecek teşkilatın bir an evvel ikmalini sabırsızlıkla bekleyor, bu teşkilatın Devlet merkezine daimi bir tiyatro vereceğinden de şüphe etmeyoruz.

Ankara — Kale.

Bentderesindeki bu tiyatronun yanında, adına Cümhuriyet bahçesi denilen bir de umumi bahçe vardır. Sonbaharın son güzel günlerinde, burada bir kadın hanende dinledim. Bilmem nerenin ses kraliçesi unvanını taşıyordu, ve sesi pek tâlim görmüş bir ses değildi. Fakat gür, kalın ve sanki insanı hançerleyen bir ıztırapla biraz kısık bir sesti. Bu kadını sıcak, lakin çok rüzgârlı bir gecede dinledim, ve giydiği ipek elbisenin bollukları rüzgârla mütemadiyen oynar ve o biraz sallanarak iki tarafa teveccühle şarkısına devam ederken, sandım ki elemlerinin yükü altında sendeleyor, nerde ise düşecek. Kalın ve muztarip sesinin hâlâ kulaklarımda aksi ve kalbimde onun da ziyan olduğunun esefi var. Tâlim gördükten sonra çıkacağı bir operamız olsaydı, şahsında belki de yarının mükemmel bir kontraltosunu selamlardık.

İşte bu Cümhuriyet bahçesinden itibaren Bentderesini tâkîb etmek ve bir kısmında büyük söğüt ağaçları dizili kır yolunda yürüdükten sonra Erzurum mahallesinden tekrar şehre girmek, çok sevdiğim bir seyerandır; soğuk lakin kuru günlerde bir âdetimdir. Bahçenin yanındaki köprüden yana kıvrılıp iki dağ arasındaki vadiden ilerledinizmi, üstünde kalenin bulunduğu dağ sağınıza düşer. Kalenin öbür tarafında dağ öyle sarp olmadığı ve Ankara nın mühim bir kısmı bu tarafta kurulmuş bulunduğu halde, bu cihet bilakis çok dik ve vahşi bir taşlıktır. Hiç bir evi, kulubesi, yürünecek belki bir keçi yolu bile bulunmayan bir taşlık. Ve bu sarp taşlığa ve onun üzerinde burçlariyle kaleye insan bakarken, bu çıplak ve vahşi tabiat manzarası hafızadan asırlar siler. Kendinizi Timurlenk le Yıldırım Bayezid in harb ettikleri zamanlarda değil,

daha eski, çok daha eski zamanlarda zann edersiniz. Bu sarp taşlar üstünden tırmana tırmana yükselerek, burçlardan içeri girmek için muhariplerin delikler aradıklarını ve kalenin gizli pencerelerinden bu muhariplere bir teviye oklar atıldığını görür gibi olursunuz. Ve kalenin gizli deliklerinden fırlatılmış oklarla can evlerinden yaralanmış cengâverlerin, üzerleri yer yer yosun tutmuş taşlar üzerinden yuvarlanışlarını görür gibi, yaralanıp yuvarlanırken çıkardıkları yanık ve tiz sesleri işitir gibi olursunuz. «İstanbul sokaklarında» filmini seyre hazırlandığımız Ertuğrul Muhsin, bilmeyorum kalenin bu tarafını g ö r d ü m ü? Gördü ise, her halde «— Tarihî bir film için ne güzel, ve ihtişamlı bir dekor.» d e y e düşünmüştür. Burasını Namık İsmail de birkaç sene evvel güzel bir tablosuna ` m e v z u' yapmıştı. Onun daha ziyade rakîk ve munis şeyleri tasvirdeki kabiliyeti, kendisini bu tablosunda âzami muvaffakîyetlerine eriştirmemiş olmakla beraber, san'atkârın modeli karşısında duyduğu hayranlık ve heyecan, eserinde pek barizdir.

***

ANKARA nın orijinal sahnelerinden biri de, (Heykeltraş) isimli hikâyemin dekorunu teşkil eden kale içinde ve saat meydanı önünde her salı sabahı kurulan pazardır. Tekmil civardan erzak ve mahsul getiren ve ekseriyetini kadınlar teşkil eden köylüler, sırtlarında veya merkeplerinin sırtında getirdikleri bu şeyleri uzun pazarlıklar neticesinde ve kibarların tabii henüz uyudukları saatlerde, şehrin orta halli veya fakîr kadınlarına satarlar. Dün, vaktinden pek evvel gelmiş bir kışın uzak ve çıplak yaylalardan gelen ve u ğ u l d a y a n rüzgârı altında, bu pazarın k u r u l d u ğ u meydana, *(Atpazarı)* meydanına çıktım. Ve içimde hüzün ve hürmet, en halis Anadolu şivesiyle konuşan bu vatandaşların, belki kendilerini el sürmekten tamamen mahrum ederek satmağa getirdikleri bütün mahsulleri eyi bir fiata satabilmek için sarf ettikleri gayreti seyr ettim. Soğuktan moraran ellerini nefesleriyle ısıtmak hiç birinin hatırına gelmeyordu: o kadar kendilerini vermişler, o kadar kendilerinden geçmişlerdi. Ankarapalas ın fraklı garsonları, burada çaya veya suvareye gelen saçları briyantinli genç beylerle çok şık küçük hanımlar ne kadar uzakta idiler!

N. S.

Bir zabitin hatıra defterinden:

KALK BORUSU

Yazın, gül kokuları serpilirken dışarda,
Kışın, esen rüzgârda veya diz boyu karda
Mehmed in uykusunu sabah borusu deler,..
Seyr ederken uykuda en tatlı rûyasını,
Unutturur gönlünün elemini, yasını
Yavaş yavaş yataktan kalkmasını müjdeler...

Pembe donuk bir fecir ortalığı sararken
Henuz otlar üstünde çiy taneleri varken
Mehmet birden doğrulur, ot minderinden atlar.
Horozların dinlerken uzaklardan sesini,
Hiç şikâyet etmeden giyer elbisesini.
Yatağını temizler, örtülerini katlar...

Çorbasını içerken mor çiçekli tasından
Tepeleri dumanlı dağların arkasından,
Güneş ancak o zaman etrafına gülümser
Tutuşan çehresiyle Mehmed e Gün Aydın der...

EMİN HALİL

Zamanımızda Genç Erkek Ve Genç Kız

MARCEL PREVOST nun bir konferansından.

...Arzu ederseniz hep beraber muharebenin sona yaklaştığı zamanı hatırlayalım. O sıralarda, 1917 İkinci Teşrininde SOİSSONS ile REİMS arasındaki yolu, başımda yüzümde maske olduğu halde, kesmiştim. Bu yolun ötesinde, birkaç hasta bakıcıdan başka, artık hiç kadın yoktu; cephenin siperlerine kadar memleket *"no woman's land"* (içine kadın ayağı basmaz memleket) idi. İki cinsin ayrılığını işaretleyen uzun bir çizgi; ve bu ayrılma üç seneden beri devam ediyordu.

Nihayet sulh yetişti. İki cins arasındaki "MEMNU' MINTAKA" levhası kalktı. Erkekle kadın tabiatın kanunlarına itaat ederek birbirlerine doğru atıldılar. Binlerle seneden beri aralarında süren çekişmeler birden unutuldu. Âdeta kâbus tekrar dönermi korkusuna düşülmüştü. İffet ve hicap buhranı kadınlarla rekabete sabırsızlanan genç kızlara kadar sirayet etti. Para düşüncesi ve onunla beraber ahlâk endişesi kalkmıştı. Hakîkî kîymeti kalmayan para sanki gökten yağıyordu. Spekülasyon kuvvetiyle herkesin eli altında gibi idi. Bir ingiliz îktisatçısı o zamanki Fransaya "DELİLER MEMLEKETİ" namını vermişti.

Marcel Prevost, yeni bir romanının tashihlerini yapıyor.

...Fakat Fransada delilik hiç bir zaman umumi felakete kadar sürmez. Tam vaktinde müdebbir bir el, R. Poincare nin eli Fransızları "Deliler cennetinden" tard etti, kapılarını kapadı, anahtarlarını suya attı. Ben şu kanaatteyim, - vaktim olsa ispat da edebilirim - ki Poincare nin para bolluğuna nihayet vermesi sulhun îlanı kadar büyük bir hadisedir. Poincare nin Fransaya hizmeti Joffre ün ve Foche un hizmetinden aşağı kalmaz.

O tarihte, ateşe girmemişlerin, mütareke nesli namı verilebilecek olanların yaşı 25 kadar tahmin olunabilir. İşte para istîkrarının neticelerinden en ziyade şiddetle müteessir olan bu nesildir. Bu neslin genç erkeği ve genç kadını, Âdem babamız ve Havva anamız vaziyetinde, çırıl çıplak olduklarını hiss ettiler. Ellerinden geldiği kadar giyiniverdiler, ve tekrar birbirlerinden uzaklaştılar. Ellerinde para kalmamıştı. Ondan îtibaren ekmeğini alın teriyle kazanmak lazım geldiğini anladılar.

* * *

VAZİYET değişmişti. Birbirinin sevgili cürüm şeriki iken tekrar birbirinin rakîbi oldular. Bâzı, tamamiyle ayık bir bakışla birbirine baktılar. Her biri diğerinden ne isteyebileceğini ve diğerine ne terk edebileceğini takdir ettiler. Genç erkek genç kız üzerine olan ehemmiyetli üstünlüğünü ölçtü, genç kızların en olmaz hülyalara sapan kısmı bile erkekle rekabetteki muvaffakîyet ihtimallerinin pek az olduğunu, gerek îktisadi mücadelede ve gerek hissî mücadelede erkeğin dununda kaldığını îtiraf etti.

Evvela, şu senelerde kadınların adetçe erkeklerden fazla olması sebebiyle, yaşça ve fizikçe orta halde bir erkek kendi sınıfından, hattâ daha yukarıki sınıftan bir genç kadınla evlenebileceğine kat'i bir emniyet hasıl etmiştir; bu da, zamanın argosu ile, kendisine bir *kadın arkadaş* bulmak niyeti olmazsa.

Sonra, erkek kadından fazla kazanıyor. Bâzı zanaetlerde birkaç kadının erkek kadar kazandığına bakmayınız, bunlar pek mahdut hallerdir; umumiyetle muharebeden evvelki îktisadi kanun şimdi de hükmünü kayb etmemiştir. Şimdi çalışan kadınların mîktarı gerçi artmıştır, fakat en çoğu ancak geçinebilecek kadar bir şey kazanıyorlar.

Bu halde "hayatını eyi kazanan" bir erkeğin çalışan bir kızla evlendiğini farz edelim, îktisadi vaziyetleri bekârlık hayatlarına nispeten kadının biraz kazanması, erkeğin biraz zarar etmesi suretiyle değişir. Doğacak çocuklar düşüncesi de onlara istîkbalde daha büyük mahrumiyetlerin endişesini verir.

"Bu daima böyle idi" denmesin. Çünkü şimdiki va-

(Devamı 79 uncu sahifede)

ELLİ SENE SONRA

Beynelmilel şöhreti haiz romancı ve tarihçi V. C. Wels ne diyor?

LIBERTY Mecmuasından

BENDEN soruyorlar:

Dünyamız elli sene içinde ne hale girecek?

Bu suale cevap vermek, şimdi, elli sene evvelisine nispetle daha güçtür, çünkü şimdi daha az istikrarlı zamanlar yaşadığımız aşikârdır. Elli sene evvel dünya kuvvetli an'aneler üzerine, gayet istikrarlı devletler arasında taksim olunuyordu. Bugün ise insanlığın ihtiyaçları bütün mevcut devletlerin maddi ve mânevi îktidarını aşacak derecede artmıştır. Son elli sene *mesafelerin ilgası* üzerine, dünyanın bütün hukûmetleri idare ettikleri memleketlere uymaz olmuştur. Yarım asır evvelki hukûmetler, cümlesi müstakil ve birbirlerine rakîp, inkişaflarına devam edip dururken mesafelerin kalkmasiyle birbirlerine katışmış bulunuyorlar ve yine o eski taksimli hal üzere insanlığın işlerini çevirmeye çalışıyorlar, halbuki yeni şerait altında bu işler, daha muvaffakîyetli ve daha muvafık olarak, tek bir dünyanın işleri imiş gibi yürütülebilirdi. İnsanlığın içtimai hayatı bütün bir dünyanın işi olmuştur. Devletler ise birbirini sıkıştıran parçalar halinde kalmıştır. Hâlâ beynelmilel siyaset, o yarım asır evvelki devletlerde olduğu gibi, yalnız kendi dar hudutları içinde parlak bir inkişaf ve refah têminini istihdaf etmek, ve diğer devletlerin inkişaf ve refahını sıkıştırmak ve zarara sokmak gibi aptalca hareketlerden ibaret bulunuyor.

Fakat gittikçe milletler bu uygunsuzluğu anlayıp düşünüyorlar. Eski siyasi oyunun devamı dünyanın henüz o siyaseti silkip atacak kadar enerjisi olmadığından ileri geliyor; ve hepimiz luzumsuz ve zararlı bir îktisadi muharebenin içinden hakîkî askerî muharebeye doğru yürüyoruz. Birkaç sene evvel yazmıştım ki, medeniyetin kurtuluşu terbiye ile felaketin arasındaki yarışın neticesine bağlıdır. Şimdi ilave etmeğe mecburum ki felaket dört nala ilerleyor: gümrük târifeleri ticareti boğuyor; ticaretin kanı demek olan altın yeni hesaplar için yığılmış duruyor; silahlanmalar artmış, devletler arasında sürtüşmeler şiddetlenmiş, yeni muharebe havası, yeni muharebe gazı hazırlanmış bulunuyor. Halbuki terbiyeye başlanmış bile değildir. Britanyanın, Amerikanın, Fransanın, Almanya, İtalya ve Japonyanın mekteplerinde, bugün, mektep hocaları, az istisnalarla, milletler arasında îtimatsızlığın ve mânevi silahlanmanın temellerini atmakta devam ediyorlar. Bunda artık yarış denecek bir şey yok. Bu, felakete doğru cimnastik adımla yürüyüşe benzeyor.

Kâhin memnuniyetle hoşa gidecek şeyleri haber vermek isterdi. Fakat borcu, gördüğünü haber vermektir. O dünyayı, hâlâ, harp isteyenlerin, tefecilerin, mali sergüzeştcuların pençesi altında görüyor: kendini şüpheye ve kine kaptırmış, hürriyetlerinin son kırıntılarını da elinden çıkarmış, gittikçe daha acı sınıf münaferetlerine dalmış, yeni muharebe amillerini hazırlamağa girişmiş bir dünya.

Dünyanın her tarafında îktisat makinası işlemez olmuş. İnhitat gözlerimizin önünde ilerleyip gidiyor. İstihsal azalıyor, ticaret iniyor; terbiye ve sıhhat cihazlarımız bile, bugünkü têdiye vasıtalarımıza göre, fazla pahalı gelmeye başlayor. Pek az insan fert olarak henüz istifade edebildiğimiz hürriyetlerin, emniyetin ve serbest zamanın ne kadar cılız şeyler olduğunun farkına varabiliyor. Fakat insanların, elli sene sonra, şimdikinden bile daha az hayatlarından emin, daha fena beslenmiş, daha fena giyinmiş olacağına, şimdikinden daha az rahat bir yurt bulabileceğine kuvvetli ihtimaller vardır.

Kâhin gördüğünü söylemelidir. Ben sanki siyah bir perdenin, gözlerimin önünde, kıvrım kıvrım indiğini görüyor gibi oluyorum; bu si-

yah perde asrın şafak zamanındaki parlak ümit ufkunu kapayor. İnmesine mani' olacak bir cehdin sarf olunduğunu da görmeyorum. Bütün cihana şamil bir îktidar, hürriyet ve umumi saadet yolu hâlâ insanlığın önünde açık duruyor. Fakat bu yola girmek için sarf olunan gayretler acınacak derecede kifayetsizdir.

Mağlubiyet tam olarak vukua gelmedikçe kendisini mağlup sayanın mâzereti asla dinlenmez. İnsanın yorgun yorgun yeni felaketlere doğru sürüklenmesinin önüe, ancak, cesaret ve yaratıcılığının yeniden mütenasip derecede hayat ve harekete getirilmesiyle geçilebilir. İtiraf ederim ki hiç bir yerde bizi kurtarabilecek böyle bir uyanış eseri görmeyorum. Fakat bu cemiyetin genç, zeki, iradeli unsurları arasında neler olabileceğini kim keşf edebilir?

Biz mücadeleye girişip de yenilmiş değiliz. Durduğumuz yerde hareketsizlikten çürüyerek felakete yuvarlanıyoruz. Azimli birkaç bin kişi, Büyük muharebede boş yere mahv olan kahramanlığın onda birinin onda biri, yeni kurulacak nizam için feda edilecek birkaç yüz milyon dolar insanlığın mukadderatını, hâlâ, yeni bir hayata çevirebilir.

Profesör Einstein, Avrupa ile Amerika ehalisinin ancak yüzde ikisi, istenmeyecek her muharebeye mukavemet etmeğe ve muharebeyi yer yüzünden kaldırmağa tamamiyle kâfidir, diyor. Ben de aynı kanaatteyim. Ben daha ilerisine giderek: yalnız dünyada en büyük devletleri teşkil eden beş memleket ehalisinin yüzde ikisi kâfidir, derim. Buna daha aşikâr bir şey ilave etmek isterim. Bütün dünyanın para, kredi, istihsal, tevzi' işleri üzerine fîli bir kontrol koyabilmek, yâni bir «refah diktaorluğu» têsis edebilmek için Birleşmiş Cumhuriyetler, Büyük Britanya, Fransa, Almanya, ve Rusya hukûmetlerinin birleşmesi kâfidir. Ondan sonra diğer hukûmetler de bu hakim devletlerin kararlarına tabi' olmağa mecbur olacaklardır. Fakat bu pek basit işi bizim reislerimiz, devlet adamlarımız, mali krallarımız ve diğerleri düşünmüş ve başarılabileceğini kavramış bile değildir. İnsanlığın inhitat ve felaketi ise önlerinde apaşikâr duruyor.

Bu devletler, şimdiki halde, el yordamiyle yollarını aramakla meşguller. Fırka adamları aptal aptal borç ve emniyet lafını edip duruyorlar. Sahte bir vatancılık tavrını takınıyorlar. Vatanlarını o kadar seviyorlar ki pis yabancılarla beraber çalışmaktansa mahv olmalarını tercih ediyorlar!

Dünyayı kandırmak için de ellerinden geleni yapıyorlar -ve kandırabildikleri de görülüyor- sanki: bizim sürdüğümüz şu tehlikeli, ıztıraplı, miskin hayat işte, bizim için mümkün olan en mükemmel hayattır, demek isteyorlar.

Bu sağlam muhakeme önünde artık ağız açıp daha ne denebilir?

İnsanların çektikleri zahmetlerin çoğundan kurtulmaları mümkündür. Zamanımızın fennî şeraiti altında, herkesin ancak 12 den 20 seneye kadar çalışmasiyle, bütün insanlara her ne lâzımsa: bol gıda, istenildiği kadar nakliye vasıtaları, temiz, güzel ev ve ev eşyası, mükemmel sıhhat servisleri, tahsil, içtimai sigorta, bunların hepsi herkes için têmin olunabilir. Bu sözler muhayyilesi hasta bir muharririn saçmaları değildir; bunlar her mevzuun ayrı ve fen dairesinde tetkîkînden çıkarılmış, îktisadiyat alimlerince tasdîk olunmuş imkânlardır.

Geniş, ferah bir hayat yaşamak insanların îktidarı dahilindedir; onu ele geçirmek için gözlerini açıp görmekten başka bir şey lazım değildir. Fakat insan nev'i onu görüp ele geçirmeyor. Biz insanların daima en son yaptığımız şey gayretlerimizi birleştirmektir. Ancak hırs gözlerimizi bürüdüğü veya gelip çatan büyük bir tehlikenin tehdidi altında bulunduğumuz zaman buna muvaffak olabiliyoruz.

Bu şeylerden bahs eden «hulyacılara» ukalâ ukalâ başımızı sallarız. Alışkınlığımızı değiştirmemek için hırsızlara, şerefsizlere, kölelere layık olan şu hayatı sonuna kadar sürmeye katlanırız, ve ne zaman tekrar ellerimizin arasına tüfekler konacak olursa yine birbirimizi öldürmekten çekinmeyeceğiz. Kırbaç başlarımızın üzerinde sallanacak, «düşman» cephede bulunacak; iş işten geçmiş olacak! Eski Tarih eski yolunda devam edecek, çünkü bizde yenisini kabule kuvvet yok.

ARLEZYEN

Alphonse Daudet den *Tercüme eden: MACİT ALI*

KASABAYA gitmek için, değirmenden inerek, yolun kenarında, içine çitlenbik ağaçları dikilmiş bir avlunun nihayetindeki bir çifliğin önünden geçilir. Bu, kırmızı kiremitleri, delik deşik esmer cephesi, sonra tâ yukarda, tavan arası katının üstündeki rüzgâr fırıldağı, değirmen taşlarını kaldırmak için kullanılan makarası ve etrafına taşan birkaç kararmış saman yığını ile "Provence" li çiftçinin hakîkî evi idi.

Niçin bu ev bana tesir etmişti? Niçin bu kapalı kapı kalbimi sıkıyordu?. Buna cevap veremeyeceğim, bununla beraber bu bina bana soğuk geliyordu... Etrafında çok fazla bir sessizlik vardı; önünden geçildiği zaman köpekler havlamayor, ispeç tavukları sessizce kaçışıyorlardı; içeride ise hiç bir ses yok... Hiç bir şey, bir katır çıngırağı sesi bile... Pencerelerdeki beyaz perdelerle çatıdan yükselen duman da olmasa bu bina ıssız sanılırdı. Dün, öğle vakti, kasabadan dönüyordum; güneşten kaçınmak için çitlenbik ağaçlarının gölgesinde çiftliğin dıvarları boyunca yürüyordum. Yolda, çiftlik binasının önünde uşaklar sessiz sadasız bir saman arabasını yüklemekle meşguldüler. Kapı açık kalmıştı, önünden geçerken şöyle bir baktım, avlunun nihayetinde, dirsekleri geniş bir taş masaya dayalı ve başı elleri içinde, çok kısa bir ceket ve bir çok yerlerinden yamalı bir pantalon giyen, saçı sakalı bembeyaz olmuş bir ihtiyar gördüm. Durdum; adamlardan biri yavaşça:

— Hişt... dedi; bu ev sahibidir; oğlunun başına gelen felaketten sonra böyle oldu...

Bu esnada siyahlar giyinmiş bir kadınla bir küçük çocuk ellerinde yaldızlı dua kitaplariyle yanımızdan geçerek çifliğe girdilir... Adam ilave etti:

— Ev sahibesiyle küçük kardeşi, kiliseden geliyorlar; çocuk intihar edeliden beri her gün oraya giderler... Ah efendim, ne perişanlık... Babası hâlâ ölen çocuğunun elbiselerini giyiyor; ona bunları terk ettirmenin imkânı yok... Dehey!"

Araba hareket için sarsıldı, hikâyeyi baştan aşağı öğrenmek istediğimden arabacıdan yanına çıkmak için müsaade istedim ve orada, samanların içinde bu yürekleri parçalayan hakîkatı öğrendim.

*Arles kasabası ehalisinden bir kız.

* * *

İSMİ Jan dı; yirmi yaşlarında bir kız gibi uslu, sert ve açık alınlı, takdirlere layık bir köylü idi. Çok güzel olduğu için kadınların dikkatını celb ederdi; fakat onun kafasında yalnız birisi vardı - bir kere Arl meydanında kadife ve dantelalar içinde tesadüf ettiği küçük bir *arlezyen** - çiftlikte bu münasebeti evvela hoş görmediler; kızı çok şuh buluyorlardı, hem ebeveyni de bu memleketten değildi... Fakat Jan bütün kuvvetiyle arlezyenini isteyor, "Onu bana vermezlerse ölürüm" diyordu. Bunun üzerine ailesi kabul elmeğe mecbur olarak hasattan sonra onları evlendirmeğe karar verdiler.

Bir Pazar akşamı çiftliğin avlusunda yemekten kalkıyorlardı, bu hemen hemen bir düğün ziyafeti idi; nişanlı kızın orada bulunmamasına rağmen şerefine de içilmişti. Bu esnada bir adam kapıda peyda olur ve titreyen bir sesle usta Estev le yalnız başına görüşmek istediğini söyler. Estev kalkar ve yolun üzerine çıkar; adam ona: "Efendi, der; çocuğunuzu, benimle iki sene yaşayan bir kadınla evlendiriyorsunuz; bu iddiamı size ispat ederim, işte mektupları... Anası babası aramızdaki her şeyi bildikleri için onu bana vâd etmişlerdi, fakat oğlunuz talip çıktıktan sonra ne onlar, ne de kız artık beni istemeyorlar; zann ederim ki bundan sonra o başkasının karısı olamaz!" Usta Estev mektuplara bakarak: "Pek âlâ, der; içeri giriniz de bir bardak misket şarabı içiniz...

Adam cevap verir:

— Teşekkür ederim! Susuzluktan ziyade kederim var...

Ve gider... Baba ise itidalini muhafaza ederek içeri girer ve yemek neş'e ile tamamlanır...

O akşam usta Estev le oğlu birlikte kırlara gittiler ve uzun müddet dışarıda kaldılar; avdet ettikleri zaman çocuğun annesi hâlâ onları bekleyordu; baba çocuğu anasına doğru sürükleyerek "Al, dedi; onu kucakla, oğlun çok betbaht..."

* * *

JAN bir daha Arlezyeninden bahs etmedi, bununla beraber onu yine seviyordu, hattâ onu eskisinden daha çok seviyordu. Hiç bir şey söylemeyecek

kadar kibirli idi, işte onu öldüren de bu oldu, zavallı çocuk!... Bâzan bütün günlerini bir köşede geçiriyor, bâzan da ifrat derecede bir arzu ile çapaya sarılıyor, tek başına on amelenin işini yapıyordu. Akşam olunca Arl yoluna düşer, gurupta şehrin ince ve uzun çan kulelerini görünceye kadar gider, sonra dönerdi; fakat o hiç bir vakît daha ileri gitmedi.

Onu her zaman böyle yalnız ve mêyus gören çiftlik halkı ne yapacaklarını bilmeyorlar, bir felaketten korkuyorlardı. Bir defasında annesi ona yaşla dolu gözleriyle bakarak "Peki, dedi; dinle Jan, eğer hâlâ isteyorsan onu sana alalım..."

Hicabından yüzü kızaran baba ise başını önüne eğmişti. Jan başiyle menfi bir işaret yaptı ve dışarı çıktı... O günden itibaren anasını babasını teskin etmek için daima neş'eli görünerek câli bir yaşama tarzı tâkîb etti; onu tekrar baloda, kabarede boğa dövüşlerinde gördüler, "Tonvieille" intihabında farandol dansını idare eden o oldu... Babası kendi kendine "artık eyi oldu" diyordu; annesi ise... onun daha korkusu vardı, ve çocuğunu her zamankinden daha fazla gözetiyordu. Jan ipek böcekhanesinin yanı başında küçük kardeşi ile yatıyordu. Zavallı anne onların odalarının yanında kendisine de bir yatak yaptırdı... olur ya, geceleyin ipek böceklerinin kendisine ihtiyaçları olabilirdi.

Nihayet bütün çiftçilerin hamisi olan "Saint Eloi bayramı geldi; çiftlik neş'e ile çalkalandı; yenildi, içildi, havai fişekler atıldı, harmanın üstünde ateşler yakıldı, çitlenbik renginde fenerler yakıldı... Yaşasın *Saint-Eloi*!... Hiç kimsede takat kalmayıncaya kadar farandol oynandı; Jan ın küçük kardeşi yepyeni gömleğini yaktı; Jan bile memnun görünüyor, zavallı annesi de sevincinden ağlayordu... Gece yarısı yatmağa gidildi, herkesin uykuya ihtiyacı vardı.. Jan a gelince o uyumadı, kardeşi onun gece ağladığını anlattı; zavallı çocuk çok müteessirdi.

***

Açılan bir pencere ve avlunun taşlarına düşen bir cisim...

ERTESİ gün şafak vakti, anne, birinin odasına geçtiğini işitir; garip bir his ile sorar:

— Jan, sen misin?

Jan cevap vermez; o çoktan merdivendedir... Anne çarçabuk kalkar:

— Jan, nereye gidiyorsun?...

Jan tavan arasına çıkar, annesi de arkasından:

— Oğlum, Allah aşkına...

Fakat o kapıya sürmeyi sürer:

—Jan, Jancığım; cevap ver, ne yapacaksın?

Titreyen elleriyle kapının sürmesini arar... Açılan bir pencere ve avlunun taşlarına düşen bir cismin gürültüsü... Hepsi bu kadar...

Zavallı çocuk "Onu çok seviyorum; bu yüzden gideceğim..." demişti... Ah!... Ne sefil kalplerimiz var! Hakaretin aşkı öldürememesi ne kadar acıdır...

O sabah kasaba halkı Estevlerin çiftliğinden doğru böyle haykırarak inleyenin kim olabileceğini birbirlerine soruyorlardı; bu feryad eden, avluda şebnemle ve kanlarla mülemma' taş masanın önünde, kollarında ölü çocuğunu tutan anne idi...

GENÇ KALMANIN ESRARI

En Büyük Sır Hıfzı-Sıhhate Riayet Etmektir.

"Hiç Bir İhtiyar Gençleşemeyecek Kadar İhtiyar Sayılmaz."

I. Benim gibi... Yüz sene yaşayınız.

Yüz yaşını ikmal etmiş bir fransız dokloru, doktor A. Guenot, bu serlevha ile "Her şey biliyorum: Je sais tout" mecmuasına bir makale yazmıştır. Bunda, asırlık doktor diyor ki:

BUGÜNKÜ ölüm hadiselerine bakılacak olursa tabii ömrü 85 yaşı raddelerinde tespit etmek arzusu duyulur, fakat bu aşikâr bir hatadır. 85 yaşında ölmek hayatı yarı yolda terk etmek gibi bir şeydir; bu yaş tabiatte mukadder olan hakikî ecelden çok erkendir. Alimler insanın tabii ömrünü bir asır saymakta ittifak ediyorlar. Bence de, bir taraftan insanın mükemmel bünyesi diğer taraftan her yerde yüzlük kimselerin bulunuşu itibariyle bir asırlık ömür tabii hudut dahilinde görünüyor.

Vucudumuzun yaradılışı bir harikadır, böyle mükemmel bir bünyeye malik olduktan sonra yüz sene yaşamak kimseyi hayrete düşürmemelidir. Bilakis, nasıl oluyor da insanlar yüz yaşından evvel ölüyorlar, suali sorulmalıdır. Bütün hayvanlar, başlarına kaza gelmedikçe, tabii ömürlerini yaşarlar; o halde insan niçin tabii ömrünün dununda yaşasın?

Bunun sebebini anlatan ve tekrarlana tekrarlana bayağılaşan bir söz var: *"İnsan ölmez, kendini öldürür"*. İnsan her nevi' ihtiraslariyle, ifratlariyle, hıfzı-sıhhata riayetsizlikleriyle hayat haznesini çabuk istihlâk ediyor, ömrünü kısaltıyor. Eski bir söz daha: *"İnsanlar açlıktan ziyade îtidalsizlikten ölürler."* Fakat bu söz bile hakîkatı tamamiyle ifade etmeyor. Bütün hıfzı-sıhhat doktorları ölümün en büyük sebebi olarak yemede ve içmede îtidalsizliği buluyorlar. Bâzılarının şikemperverlikle bâzılarının ise *toplayıp kuvetlenmek* hevesi ile yemede içmede gösterdikleri ifratlar yavaş yavas sıhhatlerini bozar.

Tegaddi uzuvları fazla yorulacak olursa vaktinden evvel eskirler. Gerçi başta ancak hafif bir yorgunluk duyarız, karaciğer ıztırabını haber vermez, diğer organlar pek şikâyet etmezler, fakat elli yaşı geçer geçmez - belki de bundan daha evvel - diyabet (şeker hastalığı), artritizm (oynak yerleri hastalığı), damla veya siroz (karaciğer hastalığı) ve daha bir çok hastalıklar birer birer mühlik bir şekilde kendilerini gösteriverirler.

Hava ve teneffüs

Bütün insanlar ölümün önünde müsavidir, deniliyor. Fakat insanlar havanın önünde de müsavidir. Her kes ciğerlerini istediği kadar hava ile doldurarak teneffüs edebilir, ancak havanın kîymeti anlaşılmalı, nasıl bir gıda olduğu bilinmelidir. Ak ciğerler insan için hakîkî *abıhayat çeşmesi* dir; milyarlarla kan topakçıkları (Küreyvat) durmadan dinlenmeden buraya hava almaya gelirler, oksijen denilen hayat iksirini alarak vucudun her unsuruna götürürler. Uzun yaşamanın sırrı kana oksijen vermededir. Bu madde kâfi mîktarda alınmayacak olursa uzviyet eskir, insan vaktinden evvel ihtiyarlar.

Kendim, şahsi olarak, basit bir teneffüs usulü tatbîk ediyorum: kuvvetle ve sürekli olarak nefesim tükeninceye kadar dışarıya üflerim, bu suretle ak ciğerlerimin içindeki havayı tamamiyle boşaltırım; bu teneffüsü bir kaç dakîkalık fasılararla dört beş defa tekrarlarım.

Eğlence şeklinde açık hava sporları vucut tenasübünün olduğu kadar, sıhhatin de bir zarureti sayılabilir.

Havanın temiz, oksijeni zengin, ve bol güneşli olması lazımdır. İşte *uzun ömür kaynağı* budur.

Vucudu ovma (masaj-friksiyon)

Bende kalan dinçliği vucut ovmasına (masaj-friksiyon a) borçluyum Bu ovma ameliyesi vucudun nahiyesine göre az çok kuvvetle basarak bir yıkanma fırçasiyle veya hamam kesesile yapılır. Her gün sabah akşam bütün vucut böylece ovulacak olursa uzviyet daima güzel bir şekilde muhafaza olunur.

İdman - hareket

Otururak geçirilen hayatın sıhhi mahzurları pek çoktur, bunlara karşı sıhhi idman, bedenî terbiye en büyük devadır.

Çalışmak lazımdır, yorgunluk sıhhi yaşayışa mugayir değildir, fakat dinlenmesini de bilmelidir. Eyi bir koltuk veya uzun iskemle vucudu, dinlenme zamanında, muhtac olduğu yarı münhani vaziyette tutabilir. Yüz senelik bir ömre zafer bulmak için uzviyete muntazam bir inkişaf têmin eden muhtelif amillerin yardımı lazımdır. İrsi bir hayatiyet kuvveti, yemede içmede îtidal, cinsî suistimalden içtinap, saf havayı geniş ve tam soluklarla tenefüs, her gün bütün vucudun ovmak, hareketlerin kolaylığını têmin eden sıhhi idmanlar,nihayet vucudun sarfiyatını tâmir için mâkul bir tarzda uyku ve dinlenme.. Hıfzı-sıhhatin başlıca amilleri bunlardır. Fakat yüz sene yaşayabilmek için bu amillerin cümlesine birden zaruri bir luzum yoktur. Vakıalarla sabit olduğu üzere, bâzan bunların üçü dördü, mesela irsi kuvvetli bünye, îtidal, bol ve temiz hava maksadı têmine kâfidir.

Vucudunuzu bol ve soğuk su ile sık sık yıkamalısınız.

Adelelerin terbiyesi

Aynı mecmuada doktor RUFFİER nin beden terbiyesinin ihmali ve fena neticeleri hakkında mühim bir makalesi vardır. Bu büyük mutahassıs diyor ki:

Umumi sıhhi halimize gözlerinizden acı acı yaş gelinceye kadar gülmek isterseniz bir gün müzeye gidiniz, kadim Yunan heykelciliğinin şaheserlerini seyr ediniz. Gözleriniz insan vucudunun normal çizgilerine eyice alıştıktan sonra işlek bir caddenin kahvehanelerinden birine girip oturunuz, önünüzden geçecek kalabalığı seyr etmeye başlayınız; her kesin vucudunu, elbise altından görünüşe bakarak, keşf etmeye çalışınız. Öyle bir çimsizlikler göreceksiniz ki şaşacak ve sonunda tiksineceksiniz. Vucutların bu dehşetli bozulması, biçimsizleşmesi neden ileri geliyor? Çirkinliğin bu derecesine sebep nedir? Sadece şu ki adeleyi ihmal ediyoruz, bu ihmal sebebiyle adele eriyor, onun erimesiyle de vucut biçimi kayb ediyor. Atıl iskeleti tutturan, hareket ettiren, âzalarımızı işleten asıl canlı olan adelelerdir. İhmal edilen adele onu ihmal edenlerden intikam alıyor. Öyle pehlivan gibi pazu, omuz, kol adelelerine ne luzum var deyenlere rasgeliyoruz. Evet sizce luzum yok ama sonra kürek kemikleri kuş kanatları gibi dışarı fırlar. Arka, karın, bel adeleleri de inkişaf etmemiş olsa insan kanbur olur.

Adeleler işletilmeyecek, insan kendini bedenî tenbelliğe koyuverecek olursa vucudun umumi sıhhati daha vahim tehlikelere mâruz kalır. Bu tehlikeler üç manzara ile kendilerini gösterirler: gülünç şişkoluk, sıskalık, sinirlilik (nevrasteni). Orta kuvvette bir bünyeye malik olup da yalnız kafalarını işleterek tegaddilerini tanzim etmek isteyenlerde kendi kendine zehirlenme,vecalı oynaklar hastalığı ve nevrasteni baş gösterir.

Zamanımızda insanlar hemen daima bu üç kısımdan birine ayrılırlar: ya gülünç derecede şişko, ya sıska, veya nevrastenik olurlar. Acaba niçin anlamayoruz ki, *tabiatın tahrib edici kuvvetlerine karşı olan mücadelede uzviyet faaliyetsiz duramaz: hareketsizlik onu mağlubiyete götürür.*

Kuvvetimizi, neş'emizi, gençliğimizi muhafaza etmek isteyorsak mâkul bir beden terbiyesine riayet etmeliyiz.

Vucudumuz bu dünyada görebileceğimiz saadetin esasıdır. Muhtaç olduğu bakım ihmal edilirse sıkıntılı kısa bir hayata boyun eğmelidir.

Sıhhi tegaddi

Sıhhi bir tegaddi için gıdaların başlıca dört kısma ayrıldığı bilinmelidir. Bu kısımlar şunlardır:

1. *Kuvvet ve hararet yetiştiren gıdalar.* Bu gıdalar en ziyade adeleleriyle çalışan insana faidelidir. Çalışma ne kadar güç olursa bu gıdalar o kadar artırılır. Et bu kısma dahil değildir, bunu görenlerin çoğu hayret ederler, çünkü en kuvvetli gıdanın et olduğu zann edilir. Hakikatte *et çalışmaya yarayan gıdalardan de-*

ğildir; bir demirci için bir kalem efendisinden fazla et yemeye ihtiyaç yoktur. Bu gıdaların bâzıları şunlardır:

ŞEKER, BAL, ZEYTİN YAĞI, TERE YAĞ, KURU MEYVALAR, KAKAO.

2. *Tâmir eden gıdalar.* Adelelerimizin, etlerimizin sarfiyatını tâmire yarayan gıdalardır. Küçük çocuğun büyümesine de bu gıdalar hizmet ederler. Çocuklar ve gençler için elzem, büyüklere faideli olan bu gıdalar az çok kuvvet ve hararet de yetiştirirler; fakat bunlardan fazla miktarda yemek caiz değildir, bunların fazlası vucutta zehirli maddeler bırakır; bu zehirler az olursa karaciğer ve böbrekler tarafından dışarı atılır; fazla olursa kara ciğerle böbrekler yorulur ve damla, taş, yel (romatizma) gibi hastalıklar husule gelir. Tâmir eden gıdaların başlıcaları şunlardır:

ET, YUMURTA, BALIK.

Kol ve bacak adeleleri için çok faideli bir spor aleti.

3. *Tam gıdalar.* Yukarda saydığımız vazifelerin her ikisini gören ve ihtiyaçlarımıza en ziyade uygun gelen gıdalardır. Birinci kısım gıdalarından umumiyetle daha az mugaddi ve ikinci kısım gıdalarından daha az zararlıdırlar. Başlıcaları:

SÜT, EKMEK, PİRİNÇ, HAMURLU ŞEYLER, KURU SEBZELER, PEYNİRLER.

Tam gıda tâbiri yalnış anlaşılmamalıdır. Sırf bu gıdalarla beslenmek ve diğerlerine muhtaç olmamak mümkün değildir. Süt yalnız memedeki çocuklar için tam gıdadır. Bu çocuklardan başkaları için bu yolda tam hiç bir gıda yoktur.

4. *Serinlik veren gıdalar.* Bunlar az mugaddi iseler de gayet faidelidirler. Hazım borusunun yolunda işlemesini temin eden selülos ile suyu uzviyete bunlar verirler, vucudu serbest tutarlar. Bu gıdaların bâzıları şunlardır:

YEŞİL SEBZELER, SALATALAR, YAŞ MEYVALAR.

Yemek listelerinin tertibi. Her günkü yemek listelerinizi tertib ederken dikkat edeceğiniz noktalar şunlardır:

1. Bir listeye az türlü yemek konmalıdır;

2. Her listeye tam gıdalardan ve tâmir edici gıdalardan birer tanesi girmelidir, tâmir edici gıdanın miktarı fazla olmamalıdır;

3. Soğukluk gıdaları ihmal edilmemelidir;

4. Baharat son derece itidalle kullanılmalıdır.

Fena yemek listeleri. Bâzı fena yemek listelerini misal olarak zikr ediyoruz:

1) Pirzola, mercimek ezmesi, peynir. Bu liste fenadır, çünkü üç tâmir edici gıdadan terkib edilmiştir. Bunlardan birinin yerine soğukluk konmalıdır.

2) Kıymalı börek, kuru fasülye, meyva peltesi. Bu listede yalnız kuru fasülye tâmir edici gıdadır, bu cihetten birinci listeden daha eyidir. Fakat içindeki gıdaların hepsi fazla mugaddidir, soğukluk da yoktur.

3) Balık, ıspanak, salata, yaş meyve. Tâmir edici gıdası kâfidir, fakat hepsi de hafif ve az mugaddi şeylerdir. Bunların hiç biri kuvvet ve hararet yetiştiren gıdalardan değildir.

Eyi yemek listeleri. Misal olarak birkaç da sıhhi yemek listesini zikr ediyoruz:

1) Pirzola, tereyağlı makarna, yaş meyva. Böyle bir yemek listesi eyidir, içinde tâmir edici bir gıda, tam gıdalardan biri, bir de soğukluk vardır.

2) Bir az balık, patates salatası ve yeşillik, sütlaç. Bu listede yalnız bir tâmir edici gıda vardır, fakat o da kâfi derecede mugaddidir, sütlaç da tâmir edicidir.

3) Sebzeli çorba, peynir, erik. Mütedil çalışan insanlar ve akşam yemekleri için eyi bir yemek listesidir.

4) Patatesli koyun kızartması, salata, bir az peynir, komposto. Bu da eyi bir listedir: soğukluk veren bir gıda ile tâmir edici bir gıdası vardır, hepsi de yetişecek kadar besleyicidir.

Bu mâkul listeleri tertib etmek için gıdaların kalorilerini gösteren bir cetvel alıp riyazi bir kat'iyetle kuvvetlerini hesab etmeye luzum yoktur. Fakat yemeklerinizin listesini tertib etmek işini de tegaddi hıfzı-sıhatinden haberi olmayan bir aşçı kadınına brakmamalıdır. Bu iki halin mâkul ve ameli bir ortası vardır, daima onu tâkîb etmeye çalışmalıdır.

Yemek listeleri eyi tertib edilecek olursa vucudun muhtaç olduğu vitaminler de temin edilmiş olur.

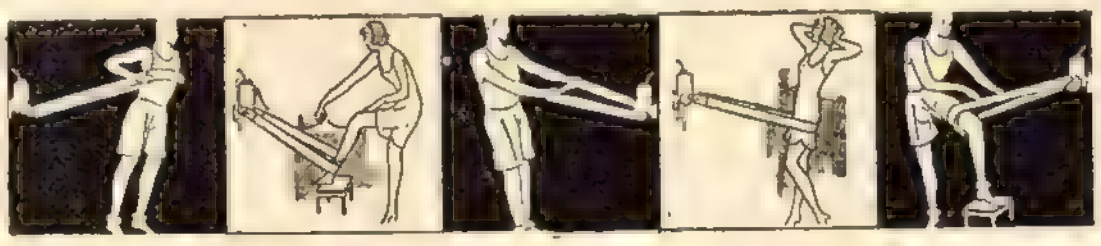

Yeni icad edilen mesaj aletleri adelelerin terbiyesi, fazla yağların eritilmesi için tavsiye edilebilir.

ŞİİRLER

ZAMANA

Mazim, taşları düşmüş bir mezarlık hayli;
Halim, kanadı kırık bir kuşcağızın hali;
Atim, çekmiş kalbine perde gibi melali;
Her yerde bana bakan emellerim ağlayor.

Harap ettiğin ruhum nursuz semaya benzer;
Etrafımda dolaşır koyu renkli gölgeler;
Üstünde kanat çırpan sükûtun sesi yer yer
Lavdan nefeslerinle karışarak çağlayor.

Ey ömrümle beslenen giden sessiz canavar,
Ne kaldı varlığımdan; yokluktan başka ne var?
Artık beynimi de ez, kuru kalbimi de yar:
Zehrin ile yaşamak nisyanla ölmekten zor...

AZİZ FAİK

KIŞ

Kış, gamlı ufukların dertli göz yaşlarından
Billur katralar yapıp, dizdi kuru dallara.
Yeşil örtülerini alınca başlarından
Dağlar, döndü saçları beyaz bir ihtiyara.

Çırpınır durur yine dışarda sessizce kar,
Tabiat kefenlenmiş bir ölüye çevrildi.
Huysuz yavru kuşlara ninni söyleyen rüzgâr
Ufuklarda haykıran bir canavar kesildi.

Kargalar, bir mânasız mersiye okumakta
Dallarda, ağaçların düşmüş yapraklarına.
Bir vefalı yar gibi güneş bizden uzakta
Soluk bir karmen vurmuş titrek dudaklarına.

ESAT DEMİRAY

Yurdumun kızları:

KAZMA KAZAN KIZLAR

Mısır tarlalarını yüzü şen kızlar süsler;
Yeşillenmiş yerlerde koşu yapar kazmalar:
İnce boylu mısırlar bellenir birer birer..
Kızların vucudunu ılık bir rüzgâr yalar..

Yükselince beş urgan boyu güneş semada.
"Kuşluk vakti geçmiştir, yemek yeyelim" denir;
Kirazların gölgesi işlendiği sahada
Siniler kurularak neş'eyle yemek yenir..
Bağırları ezilir kaplara toprakların,
Körpe kollar vurdukça kazmaları yerlere.
Çoğalır şarkıları incecik dudakların,
Kalbi eşilen toprak benzedikçe kedere..

İBRAHİM ŞEVKET

SEHERDE

Tan yeri bürünür kızıl tüllere
Jaleler dökülür penbe güllere
Yamacın bağrını sisler kaplamış
Nerkisler sularda sessiz ağlamış
İnce bir yol sarmış dikenli dağı
Uzakta bir evin tüter ocağı
Sarmaşık asmalar bağlarda çardak
Gelinler devşirir sarı yapıncak
Irmaktan geçiyor yörük kızları
Yollara dökülür köy yıldızları
Sürüler soğuk su içer pınardan
Çağlayan şırıldar çiğdemli yardan.

MEMDUH

ÜZLET

Ben o kiyyagerim ki **Üzletin** *inbiğinden*
Huzur ile neş'enin **Hazzı** *nı çekiyorum,*
İnziva *nın ruhuma vecd veren ahenginden*
Yapılmış bir kadehle bu hazzı içiyorum..

Ankara NİZAMİ

YURDUMUN ÇİÇEKLERİ

Açıldınız koynunda ebedî bir baharın,
Solmayacaksınız hiç ne bugün ne de yarın...
Ötüşen kuşlar sizin, siz ötüşen kuşların
Yerlere kanat geren yurdumun çiçekleri..

Önümüze eğilen bülbüllerin başıdır,
Uçuşan kelebekler onların sırdaşıdır,
Üstünüzde şebnemler aşkınızın yaşıdır
Serbest murada eren yudumun çiçekleri...

Dökülün, güneşlerden kucak kucak dökülün,
Tekrar güneşe doğru kıvrım kıvrım bükülün,
Kalplere neş'enizle, renklerinizle gülün
Şairlere can veren yurdumun çiçekleri...

NİYAZİ SABRİ

İsmail Galip le Mülakat

Tiyatroya intisabi.— Sevdiği roller ve eserler.— Umumi san'at telekkileri.— Tiyatro ve Sinema.— Bizde Tiyatro

TÜRK seyircileri Galib i bütün diğer san'atkârlardan fazla ve eyi tanırlar. Sahnemizin bu kudretli fakat mütevazı' sîmasını bilmeyen, ismini işitmeyen kim vardır ki? Esasen Galip, Muhsin den sonra, kendisinden en fazla bahs ettirmiş bir san'atkâr olmak itibariyle onu kari'lerime tanıtmak iddiasında bulunmayacağım, yalnız pek eyi tanıdıkları kıymetli aktörün san'at telekkîsini ve tiyatro hakkında düşüncelerini, yine kendi ağzından dinlediğim gibi yazacağım.

Galib i Darülbedayiin kütüphane odasında Romains den tercüme ettiği "Şarlatan"ın ilk temsilinin ertesi günü piyesin gördüğü umumi rağbetsizlikten mütehayyir ve müteessir buldum.

— Şarlatanı sahneden kaldırıyoruz, dedi. Her lisana tercüme edilmiş bir garp şaheserini halkımıza tanıtmak için çalışmak, yorulmak, bunca emek sarf etmek ve sonra böyle bir netice ile karşılaşmak!

San'atkâr kendi emeğinin heba olmasından ziyade, bu rağbetsizlikten san'at namına müteessir oluyordu.

"Bu eseri adapte ederek vak'ayı Kayseri de geçirterek alkışlatmasını da bilirdim, fakat kıymetli bir eseri harfiyen tercüme etmeyi tercih ettim. Maamafi Türk kütüphanesine böyle mühim bir eseri hediye etmekle müftehirim.

Foto : Jules Kenzler

I. Galip Bey.

Bir aralık Muhsin içeri girdi. "Ben, dedi, hayatımda ikinci defadır ki böyle inkisarı-hayale uğrayorum. Halbuki piyes için elimizden geleni yaptık. Dekorlarımız Fransada yapılan dekorlardan daha eyi idi."

Galib e mûtat suallerimi sormaya başladım. San'atkâr tiyatroya intisabını şöyle anlatıyor:

— Sık sık semt değiştirmekten dolayı birçok mektep değiştirdim. İstanbul un hemen yedi tepesinde de oturdum. Orta tahsilimi müteakîp askerî mekteplerde tahsile devam ettim. Küçükken, eyi hatırlayorum, riyaziye derslerini ihmal, ihmal demeyeyim de, imhal ederdim ve ara sıra mektepten kaçar, Galata daki tiyatrolara giderdim. Buna mukabil edebiyat, resim, hitabet gibi san'at derslerini severdim ve hitabetle tiyatroya çok düşkündüm.

Daha yaşım büyüdükçe, daha büyük mekteplerde, edebiyat merakı bende ziyadeleşti, hattâ bu merakla bir takım şeyler yazmaya başladım. Güzel yazılmış edebî parçaları da inşad etmeye çok meraklı idim.

Mektepten Muhsin le beraber tiyatroya gider, sonra kendi kendimize tiyatro oynardık. Bir arkadaşımızın geniş bahçesinde bir sahne yapmıştık. Orada, ölen arkadaşımız muallim Sâdi, Muhsin ve ben üçümüz piyesler temsil ederdik. Hattâ Abdülhak Hamid in Nazife isimli dramını oynamıştık.

Hürriyetin ilanını müteakîp Burhanettin in bir heyet teşkil ederek modern bir zihniyetle etrafına yalnız türkleri toplaması bende de tiyatro hayatına atılmak cesaretini uyandırdı. O zamanlar Burhanettin benim üzerimde büyük bir tesir yapıyordu. Bu san'atta ilk beşiğim üstat Fehim in sahnesidir. Fehim efendiye çok şeyler medyunum. İlk defa sahneye Fikret in hayat manzumesini inşad etmek için çıkmıştım. Ve yine ilk defa Molière in Tabip Aşkı nda küçük bir rol deruhte ettim.

— Nasıl çalışırsınız?

— Kendi kendime. Bütün gayretimle, hiç bir tesir altında kalmadan, kendi şuurumla, ve kendi kafamla çalışırım. Tiplerimin numunesini hayatta ararım, fakat onların hayatiyetini kendim veririm. Ezberciliğim yoktur. Fakat bilhassa sevdiğim rollerde prova esnasında rol

Galip Bey — Topaz da

zihnime girer. Karakterine temessül etmeye çalıştığım rolü temsil ettiğim zaman sözler içimden kendi kendine gelir.

— En ziyade sevdiğiniz roller ve eserler ?

— En yizade sevdiğim rolüm Topaz dır. En çok fikir piyeslerini beğenirim. Fakat santimantal tiplere mütemayilimdir. Molière ve Shakespeare gibi dahilerden sonra modern muharrirlerden Mirbeau, Romains, Curel, Achard, Çekof ve, unutmayayım, Paguol u ve saireyi beğeniyorum. Gitry ye gördüğüm aktörlerin hepsinden fazla hayran olmuştum. Sonra De Max, Harry Baur, Deny Dunis, De Frodi gibi san'atkârları seviyorum. Fransada gençlerden beni hayran edebilecek yüksek bir istîdat göremeyorum. Şimdi Alman ve Rus temaşa kültürünün tesiri altında kalan Fransız muharrirleri en fazla muvaffak olanlarıdır. Çünkü Fransız tiyatrosunda kökünü fransızlıktan alan yeni hiç bir terekkî yoktur.

— Umumi san'at telekkîlerinizden bahs eder misiniz ?

Galip Bey — Topaz da

— Tiyatro san'atını bütün güzel san'atları sahnede sinesinde toplayan bir, nasıl söyleyeyim, bir din gibi telekkî ediyorum ve onun kadar seviyorum. Onun uğrunda çektiğim ıztıraplara hiç acımayorum. Tiyatro san'atını ben hiç bir zaman bir eğlence vasıtası olarak telekkî etmedim. Bütün temaşa tarzlarını kendi evsaf ve şeraiti dahilinde severim. Mutlaka tercih ettiğim bir tarz isterseniz o da komedidir. Komedi, lakin bizdeki mânasiyle değil. Esasen bu kelimeye herkes başka türlü mâna veriyor. Bence komedi hayatın acı ve tatlı taraflarını, o hayat dilimini bize göstermek isteyen muharririn menşuru arkasından gösteren eserdir. Yoksa hayatın bir fotoğrafisi değil. Muharrir ve aktör piyese kendilerinden bir şey ilave etmelidirler ki seyr ettiğimiz eser hakîkî bir san'at eseri olabilsin.

Esasen ben eski komedi, dram, trajedi gibi tasnifleri inkâr ediyorum. Komedi namı verilen eserde kahkaha ile beraber göz yaşı da bulunabilir, tıpkı hayatta olduğu gibi. Mesela Topaz işte böyle bir mörs komedisidir.

— Tiyatronun geçirdiği buhran ve sesli sinema rekabeti hakkında ne düşünüyorsunuz ?

— İçtimai hayatın bütün cephelerini sarsan büyük inkîlaplardan tiyatronun da müteessir olmaması kabil değildi. Hayatla beraber tiyatro san'atı da değişmekte onun rengini almaya ve onun gittiği istikamette yürümeye çalışmaktadır. Hattâ, deyebilirim ki, tiyatro san'atı hayatın bu değişikliklerine örnek olmaktadır. Mîmaride musikîde, resimde san'atkârların yaptıkları yeniliklere sahnenin de mâkes olmasını gayet tabii buluyorum. Eski şaheserleri yeni bir kisve altında yaşatabilecek kadar kuvvetli yenilikler bile yapılmaktadır.

Öyle tahmin ediyorum, tiyatro istîkbalde halk ve san'atkârlarla müştereken icra edilen bir ayin haline gelecektir.

— Yâni, eski Yunanilerde olduğu gibi.

— Evet, eski Yunanilerde olduğu gibi, yâni aslına rücu' edecektir.

Sesli sinema rekabetine gelince bu rekabet, ticari noktai-nazardan, tiyatroya, şüphesiz ki müthiş bir darbe indirmiştir. Lakin tiyatronun o kadar sağlam bir temeli

vardır ki insan bizatihi makineleşmedikçe o da yaşayacak ve seyrini tâkîb edecektir. Tiyatro hitabet san'atıdır. Sesli sinema ne kadar terakkî ederse etsin san'atkâr heyecanını spontaneman seyircilere sirayet ettirebilecek bir mertebeye erişemeyecektir. Temaşa san'atında makine bedii heyecanın katilidir. Tiyatroya karşı halkın rağbeti azalmasına gelince ben rağbeti bir eserin hasılat yapmasiyle ölçmem. San'at mefhumunu eyice benimsemiş, bedii heyecana teşne, seviyesi yüksek münevver kimseler her zaman insanı makineye tercih ederler.

— Fakat Lugné Poe tiyatronun tabii ömrünü bitirmiş bulunduğunu ve istikbalin sinemaya ait olduğunu söyleyor.

— Şüphesiz ki Lugué Poe büyük bir san'atkârdır, fakat artık yapacağını yapmış ve işini bitirmiş bir san'atkârdır. Fakat ben henuz mücadelenin başındayım, bu îtibarla onun gibi düşünemem. Tiyatro şekil değiştirir, fakat ölmez, fotoğraf makinesinin resim san'atını öldürebileceğini aklınızalır mı? Bu da öyledir.

— Bizde tiyatronun mevkîi?

— Kendimizi meth etmek gibi olacak ama maalesef halkın seviyesi sahnemizin seviyesinden aşağıdır. Hattâ korkuyorum ki nihayet halk bizi kendi zevk ve seviyesine indirmesin, ve biz san'at hakkındaki yüksek düşüncelerimizden uzaklaşmayalım. Halk içinde münevver bir akalliyet var ki bizi teşvîk ediyor ve biz bu zümre için çalışıyoruz.

— Rusyadaki gibi halka inen bir tiyatroya taraftar değilsiniz demek?

— Hayır, halk için bir tiyatroya taraftarım, lakin elverir ki o halk da bize elini uzatmaya meyyal olsun. Karşımda yükselmeye müstait, hisleri, fikirleri nispeten işlenmeye müsait bir kitle görmek isteyorum. Fakat halkı çok aşağı bir derecede gördükçe ona inmekten korkarım. Filhakîka biz halka çok yabancı gelen eserler de oynayoruz, fakat ne yapalım yerli muharrirler yetişsin ve bize eser versinler biz de kendi eserlerimizi oynayalım. Filhakîka eyi eserlerin milliyeti olmaz, fakat rengi ve tarzı olur ya! Tiyatronun mevkîini ben çok daha yüksek görmek isteyorum ve ümitle bekleyorum. O gün mutlaka gelecektir. Fakat şimdilik bizim için bir seraptan başka bir şey değildir, belki bizden sonraki nesiller o güne erişecektir. Ben kendimi içtimai sınırda çarpışan ve canını vermeye hazır bir nefer, bir kurban gibi telekkî ediyorum. Fakat bu mücadelede mutlaka muvaffak olacağız ve dâvamız hak kazanacaktır. Çünkü *Türk*de her cihetten bir yükselme istidadı vardır.

İşte san'atı uğrunda yirmi iki senelik bir didinmeden sonra hâlâ uğraşmaya mücadeleye teşne hakîkî bir san'atkârın fikirleri.

Y. N.

"Oniki ay demeti" neden :

ŞUBAT

Boğulmuş bir soluğun cansız, soğuk nefesi
Korkak bir hırsız gibi dolaştı sokaklarda.
Buzlara asılarak titredi saçaklarda.

Ağızlara dolan kar dondurdu her nefesi.
Bir sihirle, bir garip büyüyle her yer şimdi.
Toprak, kaya, gölgeler, benliğinden silkindi.

Alçalan bulutlardan beyaz karlar düşüyor.
Ufuklarda kayb olan son baharın yetimi.
Son nefeslerden doğan, son bir canın bitimi,

Boynu bükük otlara zalimce üşüşüyor...

VAHDET GÜLTEKİN

SONBAHARDA AKŞAMLAR

Sönüyor ufukların en uzak bir yerinde
Gözlerden gönüllere perde geren akşamlar.
Bu mahzun sonbaharın gamlı gölgelerinde
Yalnızlığın hüznünü kalbe veren akşamlar.

Neden böyle ayrılmak istemeyoruz sizden,
Tatlı bir üzüntüyle geçince kendimizden,
Yorulan kalbimizi yavaşça çekip bizden,
Geceler diyarında yere seren akşamlar?

ŞEVKET HIFZI

KAYB OLAN BAHAR

Nakl eden: SENİHA SAMİ

(Geçen nushadan devam)

SÜKÛT içinde dağa tırmanıyorlardı. Peer, dik bir yerde elini tutarak kendine doğru çektiği zaman Charlotta nın parmaklarından ince bir titreme onun parmaklarına geçti, Peer gûya kendi yaşı daha büyükmuş de bir çocuğa muavenet ediyormus gibi gülümsedi.

Nihayet kulubeye vardılar. Kayın ağacı kütüklerinden yapılmış kulubenin topraktan damı üzerinde çuha çiçekleriyle menekşeler açmış idi.

Charlotta nın dudaklarından hafif bir sevinç nidası kopunca Peer gülümsedi ve kendi istihkâmı olduğunu söyledi.

Charlotta şaşırdı: — Bu tıpkı İbsen in "Peer Gynt" unvanlı pyesindeki küçük kulube gibi! Peer o sahneyi okudunuzmu? Solweig, Peer e olan aşkından dolayı matrut ve bikes olduğu halde kulubede onun yanına geliyor.

Çocuğun gözleri parladı: — Onun için bu kulubeyi yaptım, dedi.

"Bâzan buralara yalnız çıktığım zamanlar âdeta kendi şahsiyetimden uzaklaşıyorum. Ben artık Peer Ness değil, gûya Peer Gynt olduğumu, gûya bütün dünyayı zapt etmeye hazırlandığımı ve yurduma muzafferiyet yahut mağlubiyetle döndüğüm zaman Solweig in beni burada bekleyeceğini tahayyül ederim. Siz de Solweig siniz. Bunu ben iptidadan bildim.

Charlotta: — Yapma, Peer, deyerek sözünü kesti ve düşündü: — Böyle devam edemeyeceğini söylemeliyim. Ben ondan altı yaş büyüküm.

Bir saniye bu sözler dudaklarında titredi, fakat söyleyemedi. Çünkü çocuk ellerinden tutmuş, kendisine doğru çekerek Peer Gynt in şîriyle hitab etmekte idi:

Sahnede kaç defa oynamış olduğu rolü şimdi bu çocukla gerçekten oynaması inanılmayacak şey olduğunu düşünürken onun sesi kalbindeki korkuya galebe ediyordu:

"Burada bu avcı ile birlikte yaşamaya cesaret edersen bu kulubenin şerden bizi vikaye edeceğini bilirim. Solweig! Bakayım sana! Çok yaklaşma! Bir kerre kendine bak! Ah! Sen pâk ve nezihsin. Seni kaldırayım. Hafif ve latifsin. Seni taşırım, Solweig, hiç de yorulmam. Seni soldurmam. Seni kendime yaklaştıracağım kimin hatırına gelirdi? Ah! Ben gece gündüz senin hasretini çektim. Görüyorsun ki burada odun biçtim, ev yaptım; Bunu tekrar yıkmalıyım, sevgilim; adi ve süflidir."

Çocuk eğildi, Charlotta nın yüzüne baktı. O da gayrıihtiyari cevap verdi. Fakat o artık Charlotta değil, Solweig idi ve onyedi yaşında idi.

"Süfli olsun, olmasın; tamamiyle gönlüme göredir. Rüzgâra karşı insan ne hafif nefes alır! Aşağısı havasız, insan boğuluyordu. Ben korku içinde ovadan dağa çıktım. Fakat şu çam dalları başımın üstünden esen rüzgârla öterken ne tatlı bir neşide okuyor! Bu ne sükûnet! Burası benim yurdumdur!" Tekrar Peer in sesi:

"Kanaatin sağlammıdır? Ömrün oldukça..."

Solweig cevap verdi:

"Yürüdüğüm yol beni bir daha geri götürmez."

Şimdi oyun hakîkat olmuştu. Charlotta nın gözleri doldu. Çocuk elini alıp tutunca titredi:

"Sen öyleyse benimsin! Gir! Seni odamda görmeliyim. İçeri gir! Gideyim, yakmak için çam kökleri toplayayım. Ateş bizi ısıtır ve aydınlatır. Sen rahat ve sıcak otursun."

* * *

CHARLOTTA bu mısraın içine latif, sıcak bir manto gibi sarıldı. Bu ne hoş bir hal idi: karşısında Peer, uzun, iri cüssesiyle dururken ne kadar sevimli idi! Kendilerini ayıran seneler dağ başında kayb olmuştu. Burası bahar idi. Kendilerini soğuktan muhafaza eden aşkın melceinde kışın ne işi vardı?

Kulubeye girdiler. Peer ateş yakarken Charlotta sofra kurdu, Karianna nın hazırladığı yemekleri çam masanın üzerine sermek ne kadar eğlenceli oldu!

Karianna yı düşünmek bile o sıcak ve sakin saadeti söndüremezdi. Sonra Charlotta ateşin karşısına oturdu; Peer ayak ucuna uzanarak başını dizine dayadı. Bir defa Charlotta eğilerek: "Seni seviyorum" deye fısıldayınca çocuk elini tuttu ve dudaklarına götürdü.

Nihayet ateş söndü. Peer korların üzerine bir odun daha atacak iken Charlotta mani' oldu:

— Artık gitmeli, dedi.

Peer yanına gelip kucakladı; fakat o, başını çevirdiği için sıcak dudakları saçlarına kondu.

Charlotta içini çekti:— "Seneler geçtikçe insan nasıl değişiyor! Geçen gün dağa çıkmıştım. Her adım attıkça kalbime dokunuyordu".

Peer fısıldadı:— Daima burada kalalım. Burada ne mes'ut oluruz.

— Fakat hatırlayormusunuz ki Solweig burada yalnız kaldı ve bekledi.

Charlotta bu sözleri söylerken kalbindeki sıcaklık söndü. Üşüyordu, ısrar etti:

— Geliniz. Gidelim.

Dağdan inerken pek az konuşuyorlardı, çünkü onyedi yaşındaki Solweig dağın tepesinde kalmıştı.

Bütün gece Charlotta uyuyamadı. Bir aralık penceresinin altındaki çimende bir hışırtı işitti: gûya orada birisi ıztırap ve uykusuzluk içinde yatıyormuş gibi. Sabah olunca Karianna kahvaltısını getirmeden evvel acele giyindi. Kız mutfak penceresinden bakarken onun tarlalardan geçtiğini ve Eldrid in evine doğru koştuğunu gördü.

Üç gün bu suretle devam etti Charlotta evden eve dolaşarak kaç senedir ayrılmış olduğu bütün eski ahbaplarını ziyaret etti. Peer - mahzun ve mêyus geldiği zaman yalnız Karianna kendisini karşılayordu. Genç kızın tebessümü ve neş'esini kızarmış gözleri tekzib ediyordu.

Charlotta artık kendi evine tahammül edemeyerdu. Dağ başında her şey tabii ve samimi idi, yalnız kendisiyle genç aşıkını düşünmüştü. Burası baş-

ka idi. Karianna nın ilk günü ne kadar şen olduğunu hatırladıkça şimdiki halini görmek vicdani bir azap idi.

Nihayet Charlotta dedi ki: — Karianna, ben gidiyorum. Burada artık bana yer kalmamış.

Kızın gözleri ümit ile aydınlandı ve hemen söndü. Mahzun bir tavırla: — Hiç gelmeseydiniz daha eyi olacakmış, dedi.

Kızın gözlerinden kendisine tevcih edilen hüznü görünce Charlotta başını çevirdi.

Karianna telaşla devam etti: — Sizce ehemmiyetsiz bir şey. Fakat benim ondan başka kimsem yok. Ta çocukluğumuzdan beri sevişirdik. Önümüzdeki Pazar günü nikâh kâğıdımız kilisede ilan edilecekti. Şimdi.. hiç..

"Hem sizin için bu bir oyundan ibaretti.. O giydiğiniz kıyafet... Peer i âdeta çıldırttınız. Anası yerinde olduğunuzu unutmuş bile."

Genç kız odadan çıktı. Charlotta çıkrığın önünde diz çökerek, eski zamanda Drammesveien de küçük pansiyondaki gibi ağladı.

PEER fevkalade mes'ut idi, çünkü Charlotta yı tekrar görmüş ve ikindi vakti birlikte kahve içmeye dâvet edilmişti. Vaktinden tam yarım saat evvel geldi. Emma yı orada Charlotta nın yanında görünce şaşırdı.

Peer in gözlerinde ani bir infial parladı. Bir Charlotta ya, bir de Emma ya baktıkça çocukluk hallerini tahayyül ediyor ve şimdiki halleriyle mukayese ediyordu.

Fakat kendisini en ziyade müteessir eden, Charlotta nın pek kayıtsızca karşılaması oldu. Ondan sonra Emma ya döndü:

— Çocukluğumuzda dağ başında tırmandığımızı hatırlarmısın? Kayalar arasında oynamak nasıl hoşumuza giderdi!

Emma güldü: — Sen hepimizden çabuk çıkardın, Charlotta. Öyle hafif ve atik idin ki!

Charlotta içini çekti: — O zaman ne kadar kolay gelirdi! Gûya kanatlarım varmış gibiydi! Seneler geçtikçe insan nasıl değişiyor! Geçen gün dağa çıkmıştım. Her adım attıkça kalbime dokunuyordu. Seneler nasıl geçiyor, değilmi, Emma?

Charlotta Peer in halini, gözlerinde ani bir infial parladığını gördü. Peer bir kendisine, bir de Emma ya baktıkça çocukluk hallerini tahayyül ediyor ve şimdiki halleriyle mukayese ediyordu: biri orta yaşlı, kendi halinde bir kadın, öteki de.. Charlotta idi!

Emma sakin sesiyle sözünü keserek têminat verince Charlotta sevindi:

— Ah, Charlotta! Geçen gün Eldrid le konuşuyorduk. Senin hiç değişmediğine şaşıyorduk. Ayrıldığımız gün ne idisen yine öylesin. O gün öyle güzelliğin vardı ki! Hatırlarmısın: sen giderken Eldrid ve ben arabanın arkasından ta Ora köprüsüne kadar koşmuştuk.

Charlotta başiyle tasdik ederken kalbindeki acıyı gizleyerek güldü: — Bâzan düşünürdüm: ben de sizin gibi burada kalsaydım acaba daha eyimi olurdu? Şimdi şurada duran Peer in boyunda oğullarım olacaktı.

Sonra Peer e dönerek şaşkın bakışlarına mukabele etti: — Siz kundakta iken bâzan kucağıma alırdım, dedi. Tombul bir bebektiniz. Sizi banyoya soktuğum zaman nasıl çabalardınız!

Genç adamın mahcubiyetine güldü ve o sırada kahve tepsisiyle içeri giren Karianna ya döndü: — Sen o zaman dünyada yoktun, Karianna, dedi.

Acele konuşuyor ve kalbindeki acıyı belli etmemeye çalışıyordu, çünkü Peer şimdi Karianna ya bakıyordu, o da bahar gibi taze idi!

Charlotta devam etti: — Evet. Burada kalsaydım daha eyi olacakmış. Sonunda sahne hayatı zann edildiği kadar fusunkâr değildir: senelerce aynı şeyleri yapmak, aynı rolleri oynamak, aynı sözleri söylemek. Vakıa iptidaları san'atımı ilk defa tecrübe etmek pek heyecanlı oldu, fakat sonunda insan "Seni seviyorum" demeye öyle alışıyor ki kırlarda gezmek, inek sağmak yahut peynir yapmak kadar sıkıntılı bir iş oluyor.

Artık Peer in gözünün içine bakıyor ve ela gözlerde biriken derin hiddete mukavemet ediyordu.

Emma güldü: — "Seni seviyorum" demek kolay değilmiymiş?

— Hiç değil Emma. Tam lazım olan şiveyi bulmalı, hafif fakat müessir olmalı ve gûya ilk defa söyleyormuş gibi olmalı.

Charlotta sustu; çünkü Peer, yüzü bembeyaz, karşısında duruyordu. Karianna o kadar şaşırdı ki kahveyi fincanlara doldururken sofra örtüsüne döktü.

Charlotta: — Ama da savrukmuşsun, derken kalbi parcalanıyordu.

Karianna nın yüzü kızardı, gözleri doldu. Odadan dışarı çıktı, Peer de arkasından çıktı.

Emma ile Charlotta kahve fincanlarının üzerinden birbirinin yüzüne baktılar. Emma hafifçe gülümsedi ve dedi ki:

— Seni sahnede görmeyi her zaman isterdim, Charlotta. Halbuki şimdi bilet almadan görmüş oldum. Senin maksadını ben ta iptidadan biliyordum.

Charlotta iki gencin bitişik odada fısıldaştıklarını işitince garip bir saadet duydu.

— Baharı hakkı olanlara iade ettim, dedi.

***

BAHARI bir hafta için, bir gün için kucakladıktan sonra meşru' varislerine iade etmişti. Kendisine kalan yazın sonu: tozlu ve biraz kuru ve yaprakların altını solmaya başlamak üzre olduğu zamanı idi.

Ertesi sabah Charlotta giyinirken böyle düşünüyordu. Kendini kandırmaya çalıştığı halde kandıramadığı için ıztırap içinde idi. Kalbi pek hafif idi. Karanlık tereddütler yerine büyük bir inşirah vardı. Düşündü:

— Acaba bu bir hevesten ibaretmiydi? Kalbim nasırlanmışmı?

Kapısı vuruldu. Karianna içeri girdi. Genç kızın göğsünde elma çiçekleri iğnelenmiş olduğunu görünce Charlotta gülümsedi.

Kendi kendine: — Küçük oyun bitti, dedi. Herkes asıl yerinde bulunuyor. Onlar tehlike geçirdikleri için şimdi daha ziyade emniyet içindedirler.

Karianna elindeki mektubu Charlotta ya verirken soğuk durmaya çalıştıysa da onun tebessümündeki samimiyete dayanamadı ve hemen gayrıihtiyari müjdeyi verdi:

— Önümüzdeki Pazar günü nikâh kâğıdımız ilan ediliyor. Çok mes'udum!

Peer i kayb etmiş olan bir kadına acımak lazım geldiğini zann ediyordu, fakat Charlotta kendisini kucaklayarak öperken o kadar neş'eli görünüyordu ki acımak mümkün değildi.

Genç kızın arkasından kapı kapandığı zaman Charlotta elindeki mektuba baktı, Sverre den olduğunu gördü. Mektup yazmamasını söylemişti. Sverre hiç bir zaman arzusuna muhalefet etmemişti. Artık arzularına ehemmiyet vermeyormiydi? Bu mümkün olamazdı. Bunca senelerden beri Sverre her istediğini kabul etmişti.

Titrek parmaklarla zarfı yırttı. Yalnız bir satır... O kadar bulanıktı ki okuyamadı, sonra düşündü:

— Sverre dikkat etmemiş, mürekkep silinmiş.

Fakat mürekkep silik olamazdı, çünkü kelimeler tedricen belli oldu, cümle ortaya çıktı. Okuyunca güldü. Sonra sevincinden biraz ağladı:

"Bugün Karl-Johann mevkiinde kestane ağaçlarında koncalar var. Yarın belki çiçekler açar."

"Yarın"... bugün demekti. Acele etse akşam olmadan oraya yetişebilirdi... Fakat acele etmeli...

Titrek parmaklarla elbiselerini dolaptan indirdi, çantalara doldurdu... Kestane çiçekleri açmak üzre imiş... Acele etmek lazımdı. Kalbinde birden bire duyduğu bir heyecan o uzak baharda Sverre yi kayb etmediğini, aralarında geçen bütün yaz ve kış mevsimlerinde kalbinde kaldığını ve kendilerini kavuşturacak yeni bir baharı beklediğini anlatıyordu.

İnsan Gibi Hareket Eden Mahlûklar

Maymunların Ruhi Hayatına Dair (1).

Havana cigarası tiryakisi bir maymun.

(Aşağıda)

İhtiyar bir koayta.

Laf anlayan bir maymun:

Bir tüccarın yanında aşağı Amazon un siyah maymunlarından bir Koayta vardı. Dişi olan bu ihtiyar maymun her yerde sahibi ile beraber bulunur ve seyahat ederdi. Tüccar her hangi bir sebepten, birden, ona: «Gidi seni utanmaz, arlanmaz.. Yaptığından sıkılmayormusun?» deye çıkışmış olsa maymun derhal mahçup kalmış bir çocuk vaziyeti alır, çok sevdiği adama mahzun gözlerle bakar, gözlerini mavi semaya diker, tekrar efendisine yalvarıcı yüzünü çevirirdi. Sarkık, gevşek dudaklarından hazin iniltiler işitilir, utanmış başını eğer, yerin dibine geçmek ister gibi bir tavır alırdı.

Tüccar tekdirinde devam ederdi:

— Aklıma her şey gelirdi de böyle bir şey yapacağın hiç gelmezdi. Gebertmeli seni hınzır...

Maymun mêyus bir sesle haykırır, kollariyle başını sarar, sanki «Peki, öldür beni..» demek isterdi: «Uhu.. Uhu.. Uhu..»

Maymun bu derece tezellül ettikten sonra sahibi hemen tavrını, sesini değiştirir:

— Hiç ben seni öldürürmüyüm? Şaka yapıyordum, şaka, anladınmı? Hem sen hiç bir şey yapmadın ki..

derdi. Bir an için maymun şaşkın dururdu, sonra çılgın bir haykırışla atılır, efendisinin yanına gelirdi. Sanki ona «Sizi ne kadar sevdiğimi anlamayormusunuz?» demek isterdi. O da iltifatları yağdırır, onu okşardı:

— Elbette, ihtiyar kız; birbirimizi seviyoruz. Sen yeşil ormanın bir çiçeği, mavi gö-

(1) Vahşi hayvanların ele geçirilmesi, tedavi edilmesi, bakılması, memlekete nakl edilmesi işlerinde zekâsı ve 30 senelik tecrübeleriyle büyük bir ihtısas ve salahiyet kazanan bir zatın verdiği îzahattır. Bu zat da New York Hayvanat Şirketi müdürü Raymond Ditmars dır.

kün bir yıldızısın. Sen benim bir tanecik sevgilimsin...

Bunlara maymunun buruşuk yüzü sevincinden âdeta munbasıt olur, arkası kabarır, her suretle memnuniyetini gösterirdi.

Kafeslerinden kaçan maymunlar:

Bundan az bir zaman evvel Avrupadan Amerikaya vahşi hayvanlar nakl ediyordum. Aralarında iki de maymun vardı. Hepsini kafesleriyle vapura bindirdim. Kaptan vapur acentesinin bu gibi hayvanlara müsaade etmesine fena halde kızdı ve bir hadisenin çıkmasına karşı endişeli göründü. Hakîkaten vapur demir alıp tam limandan açılmak üzere iken iki maymun kafeslerinin bağlarını çözmüşler, kafeslerin üstüne çıkmışlardı. Ben soğuk kanlılığımı muhafaza ederek muavinime: «Şunların kuyruklarını yakala...» dedim; fakat adam tam yanaşırken maymunlar başımızın üstünden fırlayarak kaçtılar, birinci mevkî' salonuna doğru yürüdüler. Vapurda, yolcular arasında yarım duzina sinirli ihtiyar kadın da vardı. Herkes kaçıştı, bağrıştı. Maymunlar önlerinde açılan insanlar arasından geçerek gezine gezine her tarafı dolaştılar, ara sıra durup onları seyahata götürecek vasıtanın şurasını burasını âdeta tetkîk ile meşgul oldular. Sonra kaptan ile vinçler arasına gelerek oradan direğe sarıldılar, ta tepelere tırmandılar.

Kaptan, sırmalı üniforması içinde, köprünün üstünden hiddetli gözlerini onlara çevirdi, rüzgâr da beyaz pantalonunun geniş paçalarını kamçılayordu. Ben maymunların huylarını bildiğim için etrafımda hasıl olan fena hava içinde telaş etmeyordum. Birkaç saat bekledim, sonra adamıma kilerden bir hevenk sarı olgun muz getirttim; bunları maymunların tepesine binmiş olduğu direğin dibine koydurdum. Muavinim, ağzını şapırdatarak, geniş geniş işaretlerle birkaç muz yedi. Acıkmış olan maymunlar biraz sabr ettiler, fakat daha ziyade dayanamayarak indiler ve muz hevengini eline alan adamı tâkîb ederek kafeslerine kadar gittiler. Her birinin kafesine konan muzları yemek üzere içeri girdiler. Bundan başka hadise vuku' bulmaksızın, New York a kadar geldik; bizim manevremize hayran kalan kaptan ile de dost olduk.

Bir Orang Otang ın şakaları:

Cenubi Amerikadan şimendiferle vahşi hayvanlar nakl ediyordum. Aralarında bir de genç Orang Otang vardı. Tren göya ekspresti, fakat o tarihlerde ekspres'erin marşandizden farkı yoktu. Her yerde duruyor, aktarma oluyorduk. San Fransisko da geçen tevakkuf saatlerinde maymunuma eyi bir yemek yedirmek için, bir çinli aşçıya muracaat ettim. Pirinci tane tane bir pilav pişirttim. Çinli bu latif yemeği muymunun kafesine kadar götürdü. Orada çinli merakla kafesin içine bakarken kapıda maymunun kafası göründü ve bir an içinde kıllı bir kol ve el uzanarak çanağın içinden bir avuç pirinç aldı. Çinli de dehşetinden haykırarak kollarımın arasına atıldı.

O gece hayvanları eski bir salon vagonu olan bir arabaya yerleştirmiştik. Maymunun sandığı yalnız delikli kapısından hava alıyordu. Müteharrik olan bu kapıyı, hayvan eyi hava alsın deye kaldırmıştım. Kondüktöre de biraz para vererek ara sıra hayvanlara bakmasını tenbih etmiştim.

Gece yarısı kompartimanımın kapısı hızlı hızlı çalındı. «Mutlaka maymunun bir sergüzeşti...» dedim. Kondüktör korku içinde anlatıyordu:

Maymunun yanından geçerken bir el uzanmış, habersizce topuğundan yakalamış, bütün ağırlığı ile yere çarpmıştı. Adam: «Döndüm, baktım, maymun yorganın altında uyur gibi yatıyordu. Fakat eminim, bunu maymun yaptı. O beni aldatamaz.» diyordu. Şüphesiz genç Orang Otang yapmıştı. O kadar uzun ve sıkıntılı bir seyahatte azıcık şaka edilemezmiydi... Fakat kondüktörün ısrariyle sandığın kapısı yerine takıldı.

İkinci yaramazlık hadisesi Ogden de oldu. Burada, yirmi dakîkalık bir tevakkuf esnasında, hava almaya çıkmıştım. Derken hayvanların tarafından bir ecnebi tayfasından geliyormuş gibi binbir türlü feryatlar, haykırmalar işitildi. O tarafa koşarken en büyük bir felaketin vukua gelmiş olmasından korkuyordum. Maymunun sandığından beyaz beyaz şeyler uçuyordu, az sonra bunlar iri iri kâğıt toplar haline girdi. Meğer maymunum kapıyı eliyle parçalamış, yanından geçen bir gazeteci çocuğunun çantasına elini uzatmış, gazetelerini almış, onları yırtıp parçalayarak, top gibi sıkıştırarak herkese atmaya başlamıştı. Tabii ziyanı fazlasiyle ödeyerek bu sergüzeşte de nihayet verdim.

O gece, sabaha karşı, yine kapım mûtat

şiddetle çalındı. Bu sefer gelen, hayvanlara bakan şimendifer işçisi bir zenci idi. Korku içinde, maymunun elinde büyük bir biçağın bulunduğunu anlattı. Meğer ekmeğini kestiğim biçak, sandığın tavanıva sıplanmış kalmış... Maymun, eliyle biçağı oradan çıkarmış, her tarafı kesmeye başlamıştı. Zenci maymunun elinde biçağı görünce bana koşmuştu. Ben yetiştiğim zaman genç Orang biçağı bir süvari kılıcı gibi sallayordu. Hemen yerde gördüğüm bir teneke kutuyu aldım, maymunun önüne attım. Maymun bunu görünce artık biçaktan bıkmış olduğu için onu elinden attı, teneke kutuyu aldı; oyununu değiştirdiğinden dolayı çok sevinmişti. Bana sevinçli sevinçli seslerle teşekkür eder gibi oldu.

Orang-Otang en zeki hayvandır.

Orang ın bu yaramazlıklarına bakarak akılsızlığına hükm etmemeli. Orang oyun oynamasını çok sever, fakat çok da zeki bir hayvandır. Vahşi hayvanlar arasında ondan zekisi yoktur. Dikkatle müşahede etmesini bilir. Her şeyi tecrübe eder ve muhakeme ile çok şeye aklı erer.

Manivela prensipini anlar. Eline bir demir çubuk geçtimi, onu kullanarak kafesinin parmaklığını kırmaya çalışır.

Kendisine ait olan şeyleri de bilir, öğretilmek istenilen şeyleri de anlar. Ben birkaç vahşi Orang - Otang ı bir odaya koymuş, iskemlelere oturtmuştum. Oturdukları yerden bana bakıyorlardı. Ben de muhtelif hareketler yapardım: musluğu açar, su akıtırdım; suyu döşemenin üstüne yayardım; süpürgeyi alır, süpürürdüm. Kerpetenle çivi sökerdim. Cıvata anahtariyle ceviz kırardım... v.s.

Bir iki gün sonra maymunları serbest brakırdım. Bununla onlara demek isteyordum ki, işte yapabileceğiniz şeyleri gördünüz, haydi siz de yapınız, bakalım.

Maymunlar evvela her şeye bakarlar, dikkatle muayeneden geçirirler. Sonra kimi musluğu açar, akıttığı suyu süpürge ile süpürür; kimi çekiçle çivi sökmeye çalışır, kimi de cıvata anahtarını kullanır. Birkaç dersten sonra hepsi bu işleri pek güzel görmesini öğrenirler. Hattâ bir Orang ın çavdar samanından bir ip ördüğünü, onu bir demirden geçirerek sallandığını gördüm.

Bir akıl musabakası:

Maymunla köpek arasında arkadaşlık mümkündür. Hayvanat bahçesinde bir kuyruklu maymunu, bir köpeği, bir samuru beraber bulunduruyorduk. Bir hanım her gün gelir, bunlara şeker getirir, yedirirdi. Şeker önlerinde duruyordu, her biri istediği kadar yiyebiliyordu. Köpek ile samur şeker parçalarını daha çabuk çiğneyip yutuyorlardı. Maymun bu işte aldandığını, arkadaşları kadar şeker yiyemediğini çabuk anladı. Birkaç gün sonra bir çare bulmuştu: şeker parçasını alıyor, muslukta ıslatıyor, ondan sonra ağzına atarak köpekten ve samurdan daha çabuk yimeye muvaffak oluyordu.

(Devamı 73 üncü sahifede)

Seyahat Edebiyatı

Muharrir ski ile kayarken

Gece Yarısı

Frances Parkinson Keyes den

..... Stralsun de tren, hiç bir sarsıntısız, *ferryboat* «tren gemisi» nin üstüne kaydı; bu gemi, onu, Rugen adasını büyük karadan ayıran dar deniz üzerinnden geçirdi. Ve tekrar hiç bir sarsıntısız büyük karaya nakl edilmiş olduk. Hâlâ Almanya toprağında idik. Fakat adanın öte sahilinde, Sasnitz de, İsveç bayraklı başka bir ferryboat hakîkî, büyük bir superferryboat gördük. Gürültüsüzce, hemen hiç hiss edilmeksizin, bu geminin alt kısımlarına, rahat rahat geçtik, kendimizi salonlar ve güverteler içinde bulduk. Geçiş dört saat sürer. İsveç sahilinde, Trelleborg a gelince tren tekrar hareketsiz, sarsıntısız, karaya çıkar.

Güneşi Memleketi

Yağmur birkaç günden beri devam ediyordu, her taraf dumanlarla örtülü idi. Şiddetli, ömrümde mislini görmediğim yağmurlar altında, Bergen rıhtımına geldik, orada bağlı duran küçük, zarif bir beyaz geminin içine daldık.

Gemi dumanlar arasından, martılarla kuşatılmış olduğu halde, kayıp gidiyordu. Kesif, ağır bulutlar bâzı bâzı yükseliyor, şurada burada sahiller görünüyordu. Sudan siyah arduvaz kayaları şakulvari fırlayor, bunları sert yeşil kayalar ve yüksek şellaleler tâkîb ediyordu. Zann ederim ki bu şellaleler Norveç den başka hiç bir yerde görülmez. Burada, her tarafta vardır, ve memleketi, en uzak nahiyelerine kadar, elektrikle techiz ederler. Şella-

leler olmamış olsaydı memleketin bu kuvvetten ve tahrik ettiği müesseselerden mahrum kalması mukadderdi.

Ertesi gün sert, delici bir rüzgâr bulutları sürdü, her cihete dağıttı, biz de Nest de karaya çıktık, oradan motörle Romdal a seyahat ettik. Tâkîb ettiğimiz mükemmel yol kâh coşkun Rauma nehrinin kat' ettiği bir vadi üstünden, kâh kurşuni tepeler arasından veya latif mer'alar ve kuvvetli ormanlar yanından geçiyordu. Şurada burada gördüğümüz kereste ve taş binalar köylerin temiz, muntazam haneleriyle bir tezat halinde idi. Fakat gerek burada gerek Norvecin diğer gördüğüm yerlerinde, hattâ insan ikametgâhının en seyrek görüldüğü havalide, terakkî eserleri kuvvetle kendilerini gösterirler. Her tarafta mektepler, kütüphaneler, elektrik fabrikaları, telegraf direkleri, hastahaneler ve tiyatrolar vardır. En ücra yerlerde bile harikulade bir kültürün alametleri görülür.

Norveç, köylüsü. — Eski bir ahşap kilise.

Bizim ikinci durak mahallimiz olan küçük Molde şehrinde Ender in meşhur «Şark sabahı» levhasını seyr ettik. Bize söylendiğine göre bu şehir büyük dram muharriri İbsen in «Deniz ledisi» isimli piyesi ile layemut kıldığı şehirdir. Elizabet Petersen in hikâyelerine sahne teşkil eden şehir de budur.

İhtiyar bir lapon

Norvece yeni gelenler, seyahat haritaları onları ford lara ve vadilere ve köylere götürmek üzere tanzim edilmiş olsa bile, büyük şehirlerini görmeden ve içtimai hayatına karışmadan evvel dünyanın en medeni, en kültürlü memleketlerinden birine gelmiş olduklarını şuur altında hiss ederler. Bu memleket, mesela, çocuk ölümlerinin en aşağı nispette olduğu memlekettir (bu hususta Amerika Birleşmiş Cumhuriyetleri utanacak vaziyette kalır); bu memleket okuma yazma bilmeyenlerin hemen hiç kalmadığı memlekettir; bu memleket kadın kurtuluşu hareketinin piştarlığını yapan bir memlekettir; bu memlekette binaların yüzde yetmişi elektrikle mücehhezdir (başka hiç bir yerde elektriğin bundan daha yüksek nispette kullanıldığı görülmemiştir); bu memleket Nobel sulh mükâfatını tevzi' eden memlekettir; bu memleket Nansen in, Griek in, Sindius in, Ole Bull un, Knut Hamsun un, Sigrid Untsen in, Gerhard ın vatanıdır.

Norveç kültürünü aşina bir içtimai hal olarak kabul ettiğimiz halde Norvecin bâzı tabii hususiliklerine o kadar kolaylıkla alışamayoruz. Bizim oraya ilk geldiğimiz zamanda olduğu gibi arka arkaya yağışlı geçen günlerde bile, ne kadar geç yatarsak yatalım mutlaka yatağa gübe gündüz girerdik, ve ne kadar erken kalkarsak kalkalım, güneşi ufkun üstünde bulurduk. Geçen sene Şilide, dünyanın en cenubi memleketinde bulunurken uzun günlere alışmıştım, ve ilk defa olarak Norveç seyahatine orada karar vermiştim; fakat işte şimdi kelimenin bütün mânasiyle sonu gelmeyen gündüzlere bir türlü alışamayordum.

Bir gece arkadaşım Peter le beraber saat on birde, yatağa girmeden evel, üst güverteye çıktığımız zaman kurşuni ufku pervazlayan dar kızıl bir

(Devamı 78 inci sahifede)

ÖTE BERİ

Benjamin Franklin babasının en küçük oğlu, onun da babası dedesinin en küçük oğlu, dedesi de kendi babasının en küçük oğlu idi. Amerikanın ilk filozofu ve ilk sefiridir. Armonik denilen çalgıyı, salıncaklı iskemleyi, sokak fenerlerini, ilk defa olarak seyyar kütüphaneyi düşünen ve îcad eden kendisidir. Zamanında en eyi yüzen yine o olduğu gibi belediye çöpçülüğünü tesis eden, ilk defa olarak itfaiye teşkilatını yapan da B. Franklin dir. *Golf Strim* i de kendi keşf etti. Fennî dişçiliğin babası B. Franklin olduğu gibi modern posta servisini organize eden ve yıldırım siperini bulan da odur. İlk demokrat fırkasını yapan Benjamin Franklin dir.

Başsız piliç.— 1904 senesi İkinci Teşrininin onikisinde Herbert Hughes isminde bir otelci misafirleri için birkaç piliç kesiyordu. Başlarını keskin baltasiyle kesip attığı piliçlerden biri kalkmış, başsız olduğu halde gezmeğe başlamış, otelci de hayretinden avaz avaz haykırmış. Otelci bir türlü ölmek istemeyen bu başsız pilici şırınga ile beslemenin yolunu

bulmuş, böylece onsekiz gün yaşatmış. Başsız piliç oda içinde dolaşır, hattâ tüneğine bile çıkarmış. Her taraftan halk akın akın gelip başsız pilici seyr etmiş, hadise tarihî bir hakîkat olmuştur. Bu vak'a münferit değildir, emsali de rivayet olunmuştur.

Mâden keşf eden eşek.— İki mâden mühendisi taharriyata giderken bir eşek kiralayıp eşyalarını üstüne yüklemişler. Onlar işleriyle meşgul iken çimender başını alır, gider. Mühendisler az sonra kayb olan saygısız hayvanı araya araya nihayet bulurlar: nazeninimiz bir tepenin üstünde yerin sathına kadar çıkmış gayet zangin bir simli kurşun mâdeninin başında duruyormuş! Bunun üzerine mâdenin tasarruf hakkı yüzünden iş mahkemeye düşmüş, merkebin sahibi dâvaya karışmış. Hakim kâşiflik beratını merkebin üstüne hükm etmiş, bu suretle merkebin sahibi menfaatin yarısına hak kazanmıştır ki, bugüne kadar bu mâdenin temettu'ları mecmuu 43,000,000 doları geçmiştir. Bu vak'a 1885 tarihinde İdaho hukûmeti dahilinde vakî' olmuştur.

Kör Mimar.— Francis Burdett isminde bir adam 63 yaşında tamamiyle kör olmuş, bu adam kimseden hiç bir yardım görmediği halde üç katlı, yedi odalı bir ev inşa etmiştir. Bu ev değme mühendisin beceremeyeceği kadar güç bir bina imiş. Kör yapıcı bütün planı en küçük teferruatına kadar aklında tütabilmiştir. Evin gerek zemin katında gerek tavanında pervasızca çalışmış, iskeleleri kendi kurmuş, en ağır potrelleri, kirişleri kendi taşımış, her şeyi yerli yerine yerleştirmiş. O kadar intizam ve sıhhat ile her şeyi yapmış ki evi görenlerin çoğu yapıcısının mutlaka gördüğüne hükm ediyorlarmış.

Şimdi bu ev azm, irade, sabır ve sebat abidesi olarak herkese gösterilmek üzere belediye tarafından muhafaza olunmaktadır.

Kuş muzıkası.— En zengin otellerden birinin sahibi bir gün oteli teftiş ederken odalardan birinde fonograf sesi duyar, içeri girer; hayretle görür ki hizmetçi kızlardan biri bir

koltuğa kurulmuş, gramofon çalıyor. Patron hiddetle kıza: «Bu ne hal?» deye sorar. Kız

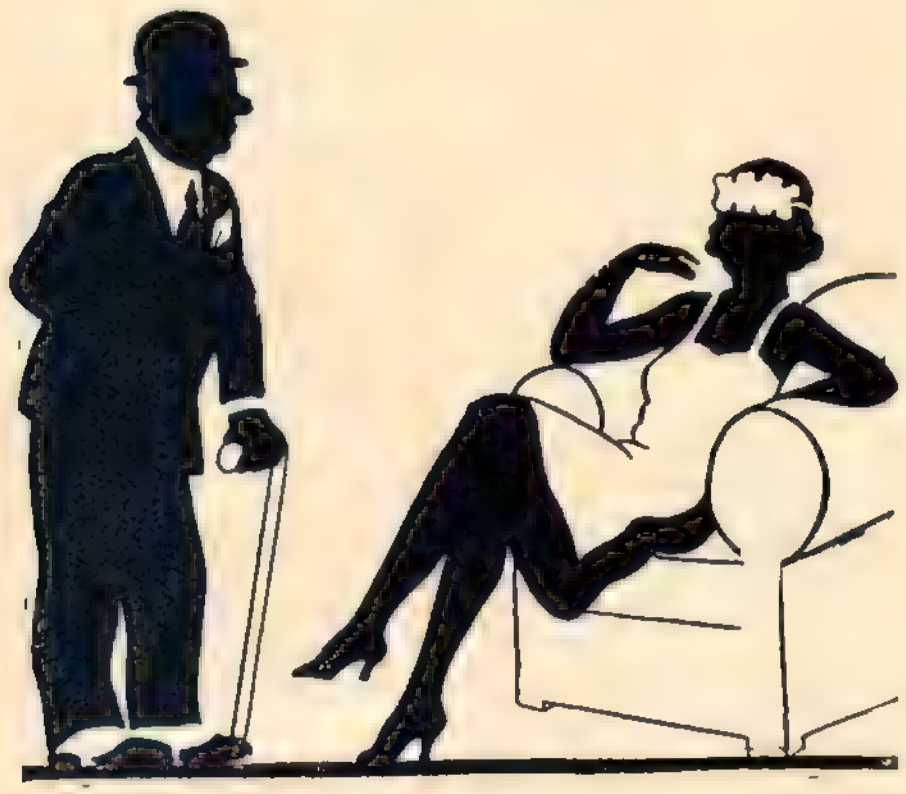

hiç şaşırmaz, kekelemeden «Efendim, der, madam sokağa çıkarken kanaryasına gramofon çalmamı tembih etti de der.» Adam gülümseyerek tekrar: «Ne deye kuşa çalgı çalınıyormuş?»

Hazırcevap kız altta kalırmı ya? Hemen: «Kuş yeni havaları meşk etsin deye» cevabını efendisinin ağzına tıkar.

Bir tedavi.— Tayyare ile gidilirken yolculardan biri apşırır. Pilot dönerek «Nezlemi?» deye sorar. Yolcunun «Evet» demesiyle pilot «Biz şimdi onu eyi ederiz» der ve dümeni havaya çevirerek tayyareyi 2000 metre yükseltir. Biraz sonra cihazı tekrar alçaklara indiren pilot «Nasıl, az eyileştinizmi?» deye sorar; epeyce üşümüş olan hasta korkusundan «Evet» den başka cevap vermez.

Mezardan öteye.— Ufacık tefecik bir ihtiyar kadın her aybaşı hayat sigortasının veznesine gelir, kocasının namına sigorta taksitini yatırırdı. Bir gün sıkılarak büzülerek veznedara der ki:

— Artık bu taksitleri ödeyemeyeceğim, galiba.

— Ne olmuş, Hanım?

— Daha ne olsun? Zaman zaman değil. İş bulunmayor, para pul ele geçmeyor. Bizimki de üç senedir, biliyorsunuz... ühü, ühü, ühü,...

— Neye ağlayorsunuz, Hanım?

— Biliyorsunuz, işte, ölmüştü ya.

— Ölmüşmiydi? Hay Allah eyilik versin, Hanım. Demek ki sen merhumun taksitini... ha.

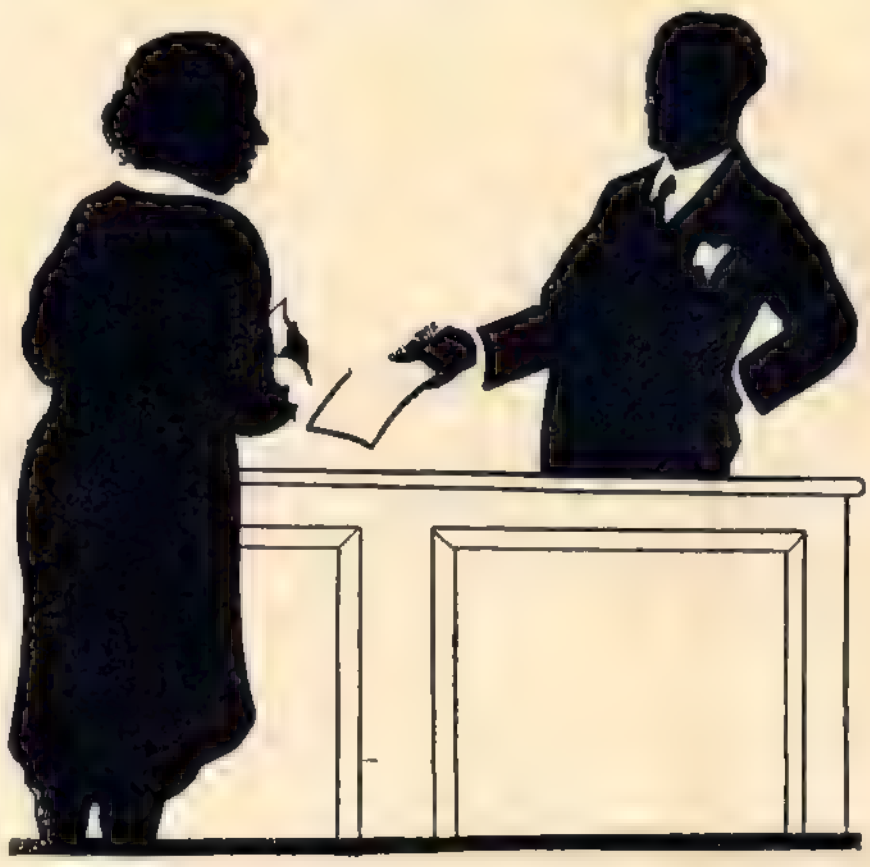

Necabet icabı.— Serbest fikirli bir madam Fransadan İngiltereye geçmişti. Yanında da birçok fransız itriyatı vardı. Hudutta hepsini gümrük mêmurlarına haber verdi. İstenilen resimleri de birer birer ödedi. Fakat mêmurlar malların da hacz edileceğini söyleyince şaştı, böyle bir muameleyi havsalası almadı. «Bu ne demek olsun? burada kaçakçımı var? Bunlar kaçak mal değil ki.. Bu nasıl kanun? Sizin mutlaka yanlışınız olacak..» deye söylendiysede bir faide çıkmadı, mallar musadere olundu. Kadın bu haksızlığı hazm edemeyordu. Otele gelir gelmez oturdu, bizzat krala uzun bir mektup yazdı, uğradığı muameleden şikâyet ederek musadere olunan kokuların iadesini istedi.

Bu muracaatın neticesi kadının kendisinden ziyade etrafındakilerini hayrete düşürdü: hafta içinde kralın sarayından bir mêmur otele gelerek kral namına nazik bir îtizarda bulundu, gümrükte musadere olunan kokuları iade etti.

Kış Manzaraları Ve Kış Sporları

EN gençlerimiz ve en sıhhati yerinde olanlarımız bile, kışı soğuk yüzle karşılarız. Kışın açık havadaki güzelliklerine hayranlık ve sevgi duyduğumuzu kimse iddia edemez. Olsa olsa soba ve mangal başı (eskiden tandır başı) sahnelerinin zevklerini tatmağa meyyaliz. Kış geceleri toplantılarında masal, hikâye, niyet, mani, destan... Şimdiki halde pek az bir rol oynar; hele helva sohbetleri, helva geceleri tamamiyle unutulmuş. Kâğathane oyunu, yüzük, fincan, iskambil... Ve nihayet modern eğlencelerimiz: gramofon, pokerden ibarettir. Yatsıdan sonra başını kapıdan dışarıya çıkarmak cesaretini gösterenlerimiz de sinemaya, pek nadir tiyatroya, daha fazla kahvehaneye koşarlar. Kışın gündüz ve açık hava hayatı bütün cazibeleriyle bizce meçhuldür. Bâzı memleketlerde ise dağlık yerlerin kış manzaraları tabiatın en sevilen güzelliklerinden, kış sporları idmanların en caziplerindendir.

Adelboden de Ski sporculari

Memleketimizin muhtelif mıntakalarına tabiat kışın bütün güzelliklerini ibzal etmiştir: dağlar, çamlı beller, boğazlar, derbentler, göller... Hiç biri eksik değil. Fakat bunlardan istifadeye alışılmamış. Kış sporlarını memlekete sokacak henüz bir amatörler grupu teşekkül etmemiş. Doğrusu İskandinav memleketlerinin, İsviçrenin, diğer orta şimal avrupasının ski ve kızak safalarına atılan erkekli kadınlı dinç ve sağlam gençliğine bakıp da gıpta duymamak gayritabii bir haldir. Biz bu hususta da, o memleketlere nispetle, en aşağı bir buçuk iki asır gerideyiz. Evet, orada da bir buçuk iki asır evel, bu sefalı oyunlara heves edilmeyor, alışanları, amatörleri hiç görülmeyordu. Birinci defa olarak MONT BLANC (Beyaz dağ) ın ismi haritaya ancak 1606 senesinde geçmiştir. Alp dağlarının cumudiyelerini tırmanan ilk insan da Windeam isminde bir İngiliz olduğu kayd olunmuştur. Bu centilmenin 1741 de yedi İngilizden teşkil ettiği kafile, dişlerine kadar silahlanarak, Chamonix vadisinde Alpler seferine çıkmıştı. İşte Alpinizm denilen dağ sporunun ilk izcileri bunlardır. Mont Blanc a çıkmak zaferi en ziyade H. B. de SAUSSURE isminde bir nebatatçının ilim aşkı ile yaptığı mücadeleye müyesser

Zermatt da Ski sporculari için açılan izler.

(Devamı 77 nci sahifede)

Dağ Modaları

Memleketimizde ilerlemiş bulunan trikotaj bu kîyafetlerin yapılmasına müsaittir. Külotların kumaşları da yerli dokumalardan yapılabilir.

Kış sporu kîyafeti, koyu mavi, pastiller renk renk.

Jile, eldivenler, eşarp, bere, bluz Hermesda floşundan.

Bere, kazak, eldivenler, kestane rengi trikodan.

Ski için kostüm pantolon kahve rengi yünlü, bluz sarı krep, kolsuz kazak (şanday) sarı ve kahve.

Sıhhat–Muvaffakîyet–Saadet

IV

J. TOMİNE

Çocuk

AİLE saadeti meselesi aynı zamanda bir çocuk meselesidir: onların sıhhati, terbiyesi, hayatta muvaffakîyetleri başlı başına bir mevzudur.

Asrımız, sınai, ticari, zirai inkişaf asrıdır ve asrımızda hayatla mücadele edebilecek kuvvetli insanlara ihtiyacımız vardır... Muvaffakîyet kavi bünyeli, pratik düşünceli, metin seciyeli olanların elindedir.

Çocuklarınızın muvaffak ve bahtiyar olmalarını isterseniz -ki bu suretle onlara eyi bir terbiye ve tahsil verdiğiniz için en büyük iftihar hissesi sizin olacaktır - bünyelerinin sağlamlığına dikkat ediniz ve onlara eyi itiyatlar veriniz ve teşebbüs kuvvetlerini, yâni, fikirlerini tatbîk sahasına koymakta cesaretlerini inkişaf ettiriniz.

Çocuklara sarfı lazım gelen hususi ihtimamlar.

1. Vucut temizliği.

Bizzat kendiniz için tavsiye ettiğim bütün ihtimamları çocuklarınız hakkında daha büyük bir itina ile sarf etmelisiniz, Gençliklerinde oğullarınıza ve kızlarınıza vereceğiniz sıhhi itiyatlar sayesinde onlar varlıklarını faydalı surette kullanmak imkânını bahş edecek olan sıhhat ve kuvveti iktisab edeceklerdir.

Onlara, uzvi kuvvetin zaruriyatı olan suyu, havayı, güneşi ve zıyayı sevdiriniz. Size, çocuklar için tavsiye edilebilecek birkaç sıhhi itiyattan bahs edeyim:

Sabah ve akşam vucutlarını yıkayınız, dişlerini temizleyiniz.

Onlara daima şu sözleri söyleyiniz:

«Yemekten evvel ellerini yıka;

Burnundan derin nefes al;

Tâtillerde hava ve güneş banyosu, jimnastik yap;

Dik dur;

Ayaklarının ucuna basarak yürü;

Her mevsimde başın açık olarak gez.»

Çocuklarınızın tırnaklarını sık sık kesiniz. Erkek çocukların saçları kısa kesilmelidir, kız çocukların saçları esasen bugünkü modaya göre kâfi derecede kesiktir.

2. Çocukları beslemek.

Et zaruri bir gıda değildir, mukavvi bir yemek olmaktan ziyade bir münebbih vaziyetindedir. Çocuklarınıza, büyümelerini temin edecek yemekler: fasulye, mercimek, bakla, arpa unu, buğday unu, yulaf unu, pirinç, yeşil sebzeler, çiğ veya pişmiş meyvalar veriniz. En mükemmel içki saf sudur. Onlara kat'iyen alkol vermeyiniz.

«Eğer çocuklarınızı mükâfatlandırmak isteyorsanız, onlara ne şeker, ne çıkolata, ne tatlı, ne de şekerleme veriniz; bir meyva, bir oyuncak, bir resim, yahut anlatacağınız hoş bir masal onlar için en mükemmel mükâfatlardır.»

3. Beden Terbiyesi.

Çocuklarınızın oyunlariyle meşgul olunuz. Oyun sayesinde çocukların kemikleri neşvü - nema bulur, kuvvetlenir.

Yürüyüş, atlama, koşu, güreş, boks, yüzme, futbol, bisiklet, beden terbiyesini tekemmül ettiren mumareselerdir.

Birkaç seneden beri izcilik de inkişaf etmektedir. İzcilik, herkes için, erkek ve kız çocuklar icin muvafık bir meşgaledir ve çok mükemmel neticeler verir.

Bedenî terbiyeyi temin eden egzersizler arasında en faydalıları el işleridir: küçük kızlar için ev işlerine, dikişe, örgü işlerine alışmak; erkak çocuklar için doğrama ve kil işlerine, dikişe, örgü işlerine alışmak; erkek çocuklar için doğrama ve kil işleriyle uğraşmak bu meyanda gelir.

Bütün oyunlarda çocukların en mühim işleri yapmaya teşvîk edilmeleri lazımdır. Brakınız onları, kendi kendilerine işlerini görsünler. Bu vaziyetleri teşebbüs kuvvetlerinin inkişafını temin edecektir. Çocukların oyununa, îcabında rehberlik etmek vaziyetinden fazla, müdahale etmeniz onların neş'elerini kaçırır.

İnsan Nasıl Yaratıldı?

Yüzümüzün Şeklini Balıktan Aldık

Tercüme eden: İBRAHİM HOYİ

(Geçen nushadan devam)

MR. MOK— Sizin söylediklerinizden anladığıma göre, biz yüzümüzü esasında balığın *av kapanının* yâni ağzın istihalesinden, tekâmülünden almış bulunuyoruz.

DR. GREGORY— Pek doğru, tamam.

MR. MOK— Peki, burnumuz nereden geldi?

DR. GREGORY— Aff edersiniz amma, tekrar köpek balığından bahs etmek mecburiyetinde kalacağım.

MR. MOK— Buna çoktan alıştım, efendim.

DR. GREGORY— Köpek balığının yüzünün her iki tarafında birer tane açık cep vardı. Bu ceplerde, âdeta bir rozet şeklinde bükülmüş bir zar bulunuyordu. Bu zarlar sudaki kokulara, bilhassa balık ölülerine karşı pek hassas idi. İşte şimdiki insanın güzelliğinde mühim bir rol oynayan ve çehrenin heyeti umumiyesini teşkilde aşırı derecede mes'uliyeti olan, gül kokusundan ve güzel bir kızartmadan çıkan nefis rayihadan mütelezziz olan bu uzuv böyle mütevazı' bir suretle kemale erişmeğe koyulmuştu. Köpek balığının burun delikleri yüzün mukabil tarafında idi. Böyle olması, mahlûkun giderken, yüzerken burun deliklerini kılavuz gibi kullanmasından ileri geliyordu.

Dr. Gregory, Mr. Mok a iddiasının delillerini gösteriyor.

MR. MOK— Pek âlâ. Burun deliklerinin yüzün mukabil tarafında olması balığın seyrine yardım edermi? Bunu nasıl anlatabilirsiniz.

DR. GREGORY— Çünkü böyle dönerek iki delikten bir nefes alır ve kokunun bulunduğu tarafa doğru hareket eder. Bundan dolayıdır ki his uzuvlarından üçü, göz, burun deliği ve kulaklarımız çifttir. Ahizeler çift olarak yapılmıştır, ve menba' tamamiyle önlerinde olunca, ikisi de ânide müsavi olarak alırlar. Zelzelenin istikametini tâyin eden sismograf da bu esasa göredir.

MR. MOK— Lakin burun deliklerimiz birbirlerine pek yakındır.

DR. GREGORY— Bu da memeli hayvanlarla başlamıştır. Sebebi: belki gö-

zün burun yerine silsile arayıcısı sıfatıyle kaim olmasından ileri gelmiştir.

MR. MOK— Tekâmül nasıl olmuştur?

Dr. GREGORY— Köpek balığının iki geniş burun deliklerinin arasında deri ile kaplı bir kıkırdak köprüsü vardır. Bu da yüzün kutrunu tamamlar. Bu insan burnunun köprüsüne mukabil kâzip burundur.

MK. MOK— Yüzümüzün diğer aksamını nereden aldık?

DR. GREGORY— Bir dakîka müsaade lüffen. Sonraki balıklarda, köpek balığının kıkırdak köprüsüne mukabil bir çift kemikli kapak vardı. Memeli hayvanlarda bu burun kemikleri âdeta kâzip burnun ön kısmına kadar inerler. Eve gidince köpeğinizi dîkkatle muayene ederseniz, bu dediklerimi ayniyle görür ve tasdîk edersiniz.

MR. MOK— Âlâ, burun ucu nereden çıktı ya..?

DR. GREGORY— Oraya geleceğim. İnsana benzeyen maymunlarda burun kemikleri önde küçülmüşlerdir. Burun ucu teşekkül etmeğe başlamışsa da yüz sathının ilerisinden fazlasına gidememişlerdir. Burun kanatları geniştir. Dudaklar, ve burnun yanları geriye doğru gerildikçe, uç öne ve aşağıya doğru büyüdü. Öne ve aşağıya doğru büyüdükçe, ne biçim bir burna malik olacağınız anlaşılır. Yunanlı, Romalı ve yahut alelade maymun burunları gibi...

MR. MOK— Hasbıhalimizin başında yüzümüzü arkadaş têmin etmek için kullandığımızı söylemiştiniz. Bana öyle geliyor ki burnun da bu işte ziyadesiyle alâkası var.

DR. GREGOY— Hayret etmem. Yalnız burnun şekilleri de her şeyde olduğu gibi, muhtelif zamanlarda ve muhtelif yerlerde değişir. Öyle ki, her hangi bir Avustralyalı dağlıda bile kendine göre bir John Barrymore (Jon Barimor) burnu bulunur. Ben, Cümudiye devresindeki ecdadımızın da Avustralyalı dağlılarınki gibi yüzü olduğuna inanıyorum.

MR. MOK— Dudaklara ne buyurulur?

DR. GREGORY— En eski ecdadımızın, yâni hava teneffüs eden yuvarlak kulaklı balıklardan tutunuz da, iptidai zahifelere kadar olan ecdadımızın yüzlerinde kemikli bir maske vardı. Bu maske, bugünkü timsahlarda olduğu gibi kalın bir deri tabakası ile kaplı idi.

MR. MOK— Rica ederim, şimdi de bana yüzünüzün bir parçasını bir timsahtan aldığımızı söylemeyiniz.

DR. GREGORY— Acı fakat gerçek dostum. Yüzünüze ifade verme makinesinin ilk mucitleri zahifelerdir. Bütün zahifelerin boğazında âdeta şala benzer deyebileceğimiz yuvarlak bir adele sargısı vardır. Bunları da yüz sinirleri deye isimlendirdiğimiz sinirler idare ederler.

MR. MOK— Bittabi', bir timsahın, hislerini boynu ile ifade ettiğini anlatmak istemeyorsunuz değilmi?...

DR. GREGORY— Şüphesiz ki hayır.. İfade daha sonraları tekemmül etti. İlk memeli hayvanlarda bu adeleler yüze doğru büyüdülerse de, müstakbel dudakların yerine daha henüz yetişmemişlerdi. Bu adeleler ileriye doğru genişledikçe, yüzde sarmaşık gibi dalbudak salarak yayılmış olan, idareci sinirleri de beraber sürüklediler.

MR. MOK— Bu halde dudaklar ne zaman meydana çıktı?

DR. GREGORY— Muhtazam memeli hayvanlar; at, öküz, köpek gibi hayvanlar tamamiyle teşekkül ettiği zaman, bu adele sistemi insana benzeyen maymunlarda en mûtekâmil dereceye varıyor. Bunlara (mimetic) aktör yahut taklitçi adeleler deniyor. Çünkü bu adeleler sahne san'atının lazımı gayrımufarık aletleridir. Bütün memeli hayvanlarda bu taklitçi adele ve sinirler kulakların etrafına ve kafa tasının arkasına kadar yayılmaktadır. Hayvanların ne kadar kolaylıkla kulaklarını oynattıklarını herkes bilir. Biz fanilerde ise bu mazhariyet, istîdat yalnız birkaç tali'liye bağlıdır.

MR. MOK— Tebessümü bizmi îcad ettik?..

DR. GREGORY— Hayır. Büyük maymunlar güler, sırıtır ve gülümser. Fakat onların tebessümü *hiddet* de ifade eder. Şöyle üst dudaklarını kaldırıp da, azı dişlerini gösterdimi, kızmış demektir. Yahut belki de bu bir kahkahadır. Köpek ve kedilerin yüzlerindeki tebessüme gelince, böyle bir şeyin karikatürlerden mâdasında mevcut olduğuna kani' değilim.

MR. MOK— Maymun öpermi?

DR. GREGORY— Tamamiyle öpmez. Ana şempanze yavrusunun üzerine eğilir, ve alt dudağının uciyle ona dokunur. Fakat bu tam bir öpüş değildir.

Maymunlar dudaklarını eşyayı keşf etmek, bilhassa yemek için, aynı zamanda temas edici bir uzuv ve meyva üsaresini emmek için de sifon makamında kullanırlar.

MR. MOK— Kulaklarımızı nereden tedarik ettik, dersiniz?...

DR. GREGORY— Haricî kulak delikleri, ilk kertenkelelerde çıktı. Dış kulak sadece ses ihtizazlarını kapan bir boru, bir alettir. Bu alet ilk iptidai memeli hayvanlarda vardı. Başlangıçta bu boru kıkırdakla payandalanan alelade bir deri kümesi idi.i Müterekkî memeli hayvanlarda ise, bu küme taklitçi adelelerle sağlamlandığından hayvanlar kulakların istedikleri tarafa çevirebilirler. Bâzı hayvanların kulakları bizimkilerine o kadar benzer ki insan ara sıra tefrîk etmekte güçlük çeker.

MR. MOK— Ya gözler?..

DR. GREGORY— Şimdi yine köpek balığına avdet edeceğim. İlk küçük kurtta, solucana benzeyen mahlûklarda göz gibi bir *şey* vardı. Bu *şey* sadece zıyaya karşı hassas, aydınlık ile karanlığı fark ve temyiz eden boyalı noktalardı. Dişler gibi, gözler de esas itibariyle derinin bir mahsulüdür. Bu göz iptidai deniz mahlûklarında bâzan sayısızca vucudun her hangi bir yerinde zuhur edebilirdi. Bizim gibi gözlere ilk malik olan hayvan balıktır.

MR. MOK— Bizimle onların arasındaki fark nedir?

DR. GREGORY— Onların gözleri de bizimkiler gibi başlıca üç kısımdan mürekkeptir.

1— Zücaci tabaka.

2— Göz bebeği ile göz hadekasının önünde, dikenli parlak deri.

3— Fotoğraf filmi gibi hayalleri zapt eden tabakai-şebekiye ilk balıklarda sudan korunmak ve mukavemeti artırıp seri' hareketlere mani' olmamak için dikenli deri (cornea) çıkık olacağı yerde, düzdü. Esaslı fark şuradadır ki, balığın gözü ileriye doğru patlakımsıdır. Bizim de gözlerimiz öne doğru ise de patlak, dışarıya çıkık değildir.

MR. MOK— Peki bu farkın bir tesiri?

DR. GREGORY— Bu bize iki gözle bir hayal görmeyi (bifocal stereoscopie) temin eder.

MR. MOK— Bu hasletin imtiyazı, inhisarı bizdemidir?...

Görüyorsunuz ki maymunlar da pek âlâ gülmesini biliyorlar.

DR. GREGORY— Hayır. İcat şerefi ilk maymanlara aittir. Başka hayvanlar mesela, baykuş, kedi gibi hayvanlar bu hususta bir tecrübede bulundularsa da eyi bir netice alamadılar.

MR. GREGORY— Göz kapakları, evvela balıkların gözleri üzerinde bir deri şeklinde oldu. Fakat memeli hayvanlar çıkıncaya kadar hassas müteharrik bir hale gelemedi. Köpek balığının göz kapağı ufkîdir ve âdeta pancoru andırır. Sizde hâlâ onun bakîyesinden bir şey, alamet var.

MR. MGK— Nedir?..

DR. GREGORY— Gözünüzün kenarındaki kırmızı nokta.

MR. MOK— Hayvanlar bizim gibi feryad ederlermi?..

(Devamı 76 ncı sahifede)

Fransanın Otomobil Kralı

ANDRE CİTROEN

AMERİCAN MAGAZİN den

FRANSA, başka bâzı Avrupa ve Amerika memleketlerine nispetle, büyük sınaatteki geri kalmışlığını, umumi muharebeden sonra muhtelif sahalarda telafi etmiş, pek ehemmiyetli ileri hatveler atmıştır. Bu sınai sahalardan biri otomobilciliktir. Şimdi Fransa, otomobilcilikte, Amerikanın cesim istihsal usullerini tatbik etmekte, hemen hemen Amerika ile omuz öpüşen bir seviyeye gelmiş bulunmaktadır. Fransa bu terekkîsini gayretli bir teşebbüs adamına medyundur: bu zat Fransanın Ford u, otomobil kralı namı verilen ANDRE CİTROEN dir.

Andre Citroen.

1878 de doğmuş, Politeknik mektebinden çıkmış olan Citroen Parislidir. 1900 de küçük bir îmalathane ile başlayarak 1908 de müteaddit bankerlerin kontrolu altındaki bir otomobil şirketini iflastan ve dağılmaktan kurtarmış ve ilerletmiştir. Bu müessese senede ancak 125 otomobil îmal ederken 1912 de 1200 araba yapacak bir hale gelmiştir. Büyük muharebede topçu mülazımı olarak cepheye giden Sitroen topçuluğun büyük ihtiyaçlarını görerek harbiye nezaretine hizmetlerini arz etmiş ve müessesesini mermi fabrikası haline getirmiştir. Bu fabrikayı o kadar ilerletti ki günde 55 bin mermi yapabiliyordu.

Mütarekeden sonra tekrar ucuz otomobil yapmak fikrine döndü. Fabrikalarını ona göre tanzim etti. 1919 da yaptığı küçük bir modeli bizim para ile 2500 liraya satabiliyorken daha sonra aynı arabayı bu fiatın üçte birine verebilecek hale gelmişti.

Muharebe nihayetinde Fransada Amerika ordusunda kullanılmış 100000 otomobil vardı. Bunlar Amerikaya iade olunmamış, gayet ucuz fiatlarla Fransaya satılmıştı. Bu cesim stok Fransaya otomobil kullanmak îtiyadını verdi. Üç sene sonra bütün ucuz otomobiller eskimiş parçalanmıştı. Otomobile alışmış olan halk yenilerine muhtaç kaldı. Talepler yağmağa başladı.

Citroen fabrikalarını bu taleplere cevap verebilecek bir hale koymuştu. Artık 1929 da istediği gibi ucuz otomobiller yapabiliyordu. Fabrikalarından günde 400 araba çıkıyordu.

1925 de İngilterenin bir milyon otomobiline mukabil Fransada 600000 otomobil vardı, şimdi ise her iki memlekette müsavi olarak birer buçuk milyon otomobil mevcuttur. Bunun da beş altı yüz bin kadarı Citroen fabrikalarından çıkmadır.

Citroen memlekette otomobil iptilasını artırmak için en küçük çocuklardan başlayarak yeni nesillerin terbiyesine teşebbüs etti. Bir otomobil haritası tanzim ederek elli bin nushasını Fransanın bütün ilk mekteplerine hediye etti. Bu haritalar sayesinde Fransız çocukları daha mektep sıralarından otomobilin âdeta teşrihini öğreniyor, otomobilciliğe olan

Citroen, zevcesi ve çocuklariyle kır gezintilerinde.

umumi heves artıyordu. Diğer taraftan oyuncak otomobiller de îmaline başladı. Bunların bâzıları küçük bir çocuğun içine girip elektrikle işletebileceği cesamettedir. Son zamanlarda senede 200000 kadar yapılan bu oyuncak otomobiller, halkın otomobilcilik terbiyesini ikmal ve idame ediyor. Görülüyor ki Sitroen hakîkî bir teşebbüs enerji adamıdır.

Bu senenin son baharında Amerikayı üçüncü defa olarak ziyaret eden Citroen Ford ve diğer cesim otomobil îmalcileriyle beynelmilel bir otomobilcilik birliği teşkil etmek fikrini ileri sürmüştür. Bu fikirden maksat dünya pazarlarını kendi aralarında taksim ederek rekabeti kaldırmaktır. Şimdi bu fikrin ilerlediği ve geri kalmış memleketlere karşı böyle bir otomobilcilik trüstünün teşekkül edeceği söyleniyor.

Citroen in reklama verdiği ehemmiyet son derecededir. Fransanın müstemlekeler sergisinde meşhur Eyfel kulesini tepeden kaidesine kadar Citroen ismini 200000 elektrik ziyasiyle her tarafa îlan eden bir reklam sütunu haline getirmiştir. Bundan başka Madlen, Arc de Triomphe ve Meçhul Asker türbesi gibi milli abideleri de tenvir etmeye teşebbüs etmiş ve bu hususta masrafın yarısını kendi vermek üzere Paris belediyesini îknaa muvaffak olmuştur. Şimdi her gece bu müesseseler donanma gecelerine mahsus bir şenlik içinde çalkanır; Paris halkı da bu daimi donanmadan pek memnundur.

Citroen in en cesur teşebbüslerinden biri sahra ve dağ otomobilleri yapması ve onlarla *dünya dolaşmaları* tertip ve icra etmesidir. Geçen sene tertib ettiği Sahra otomobilleri kafilesi Cezayir den kalkarak Sahrayı geçmiş, Sudan dan cenuba dönerek Afrikayı dolaşmış, nihayet Madagaskar a gitmiştir.

Diğer beş kafilesi de Berut dan

(Devamı 79 uncu sahifede)

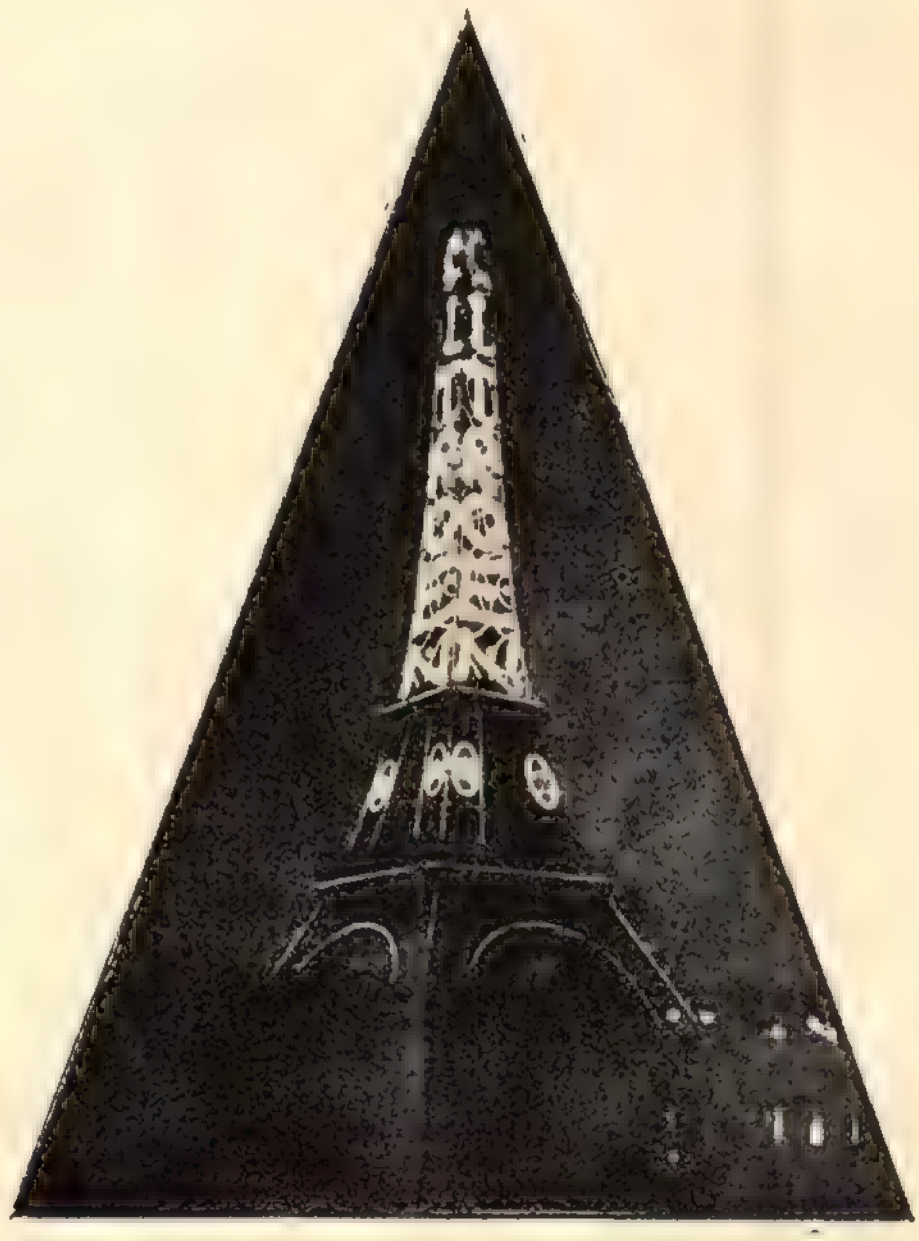

Citroen, Eyfel kulesini kendi ismiyle süsleyerek tenviri taahhüd etmişti.

Kuyuların müthiş derinliklerinden petrol ve yağ çıkaran son sistem bir makina.

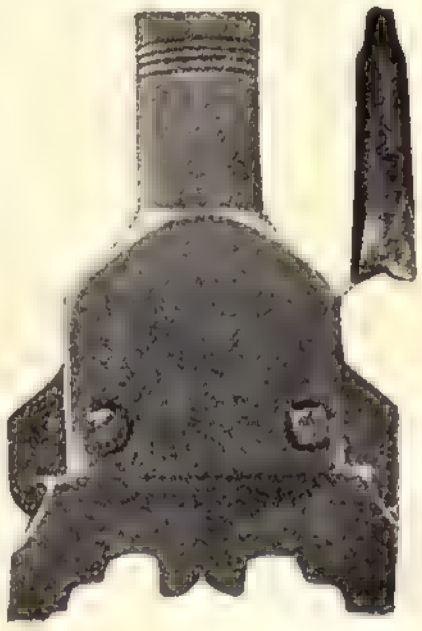

200 kadem yüksekliğinde bir petrol terazisi.

Petrol (Gaz) Kuyuları

Memleketimizi Şiddetle Alâ-

MEMLEKETİMİZİN istîkbali mâdenlerinin işletilmesindedir. Kömürümüz, bakırımız, simli kurşunumuz son derece zengindir; petrolümüz de, hiç şüphesiz, tasavvur edilmez bir zenginliktedir. Fakat biz henuz yer yüzüne kadar sızıp çıkan petrolümüzün mevcudiyetinden haberdar olabiliyoruz. Halbuki bir asırdan beri petrolculukta ilerlemiş olan milletler, hususiyle Amerika, seyyaremizin kabuğunda hayale sığmaz derinlikte kuyular kazıp petrol arayor ve mebzul zenginlikte yataklarına rasgeliyor.

Bundan yirmi sene evvelisine kadar en derin petrol kuyuları ancak 2000 kadem derinliğinde idi. 1931 senesinde ise 10.030 kadem derinliğe kadar inilmiştir. Sıra ile 1919 da Mişigan da Tamarak mâdeninin mühendisleri şaftlarını 5.200 kadem kadar indirebilmişlerdi; 1921 de Associated Oil şirketinin bir numaralı Butterwerth kuyusu da 4.682 kademe kadar inmiş ve meşhur San Fe fevvaresi açılmıştı. Dört sene sonra Kaliforniya da 6.737 kademe kadar inilerek rekor kırılmış, 1926 da rekor bir daha kırılarak 8.000 kademe inilmişti. Kafiforniya nın yeni bâzı mıntakalarında bu derinlikte kazılan 149 kuyudan sekizi 9.000 kadem derinliği bulmuştu... Nihayet 1931 Mayısında C. C. M. O. kumpanyasının kuyucuları 10.000 kadem derinliğe kadar burgularını indirebilmişler, yeniden ve pek zengin petrol yataklarının yağlarını ve gazlerini yer yüzüne çıkarabilmişlerdir. Şimdi petrol mâdencilerinin hedefi

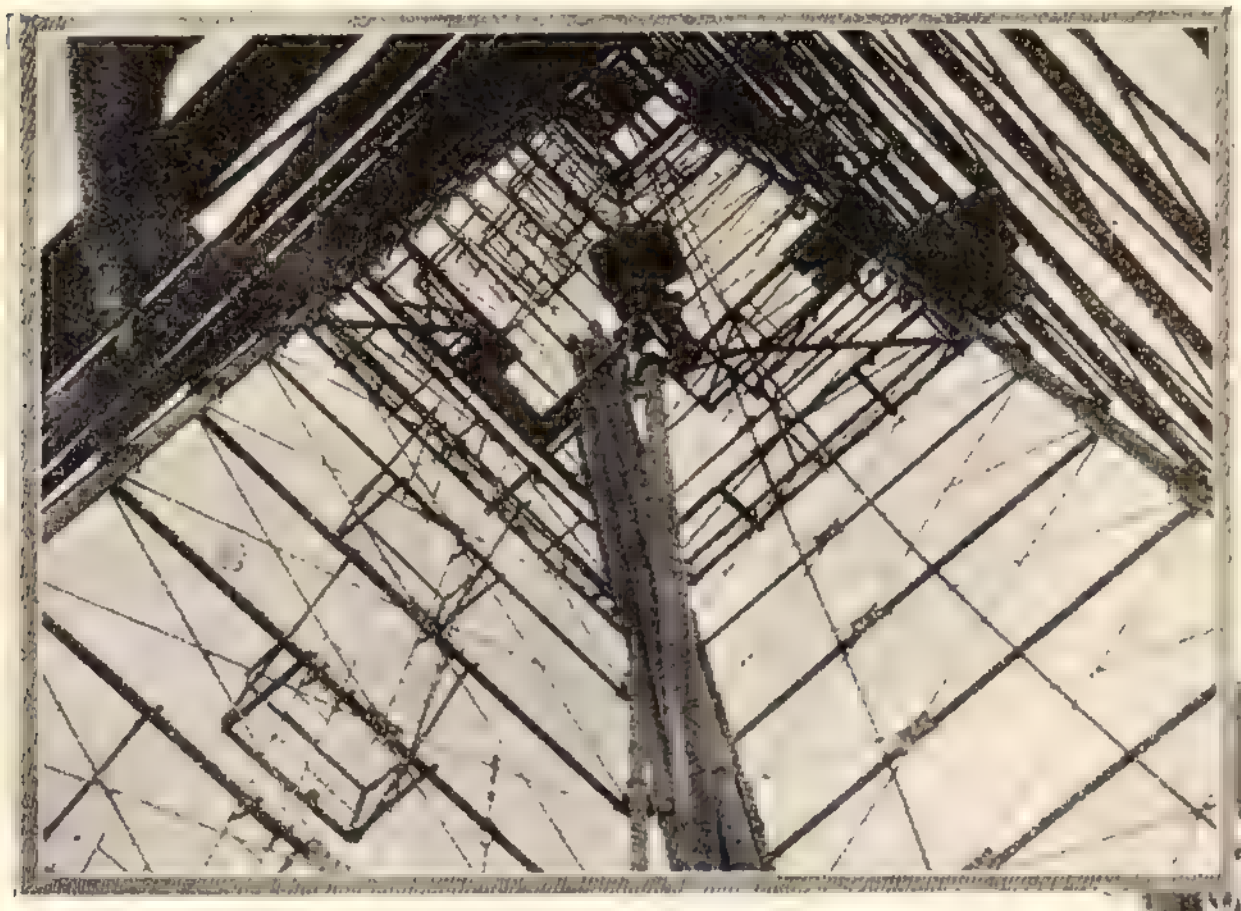

Muazzam bir petrol terazisinin içeriden görünüşü.

Seyyaremizin kabuğu 10.000 kadem derinliğine kadar deliniyor, Zenngin petrol ve gaz yatakları bulunuyor.

kadar Eden Bir San'at

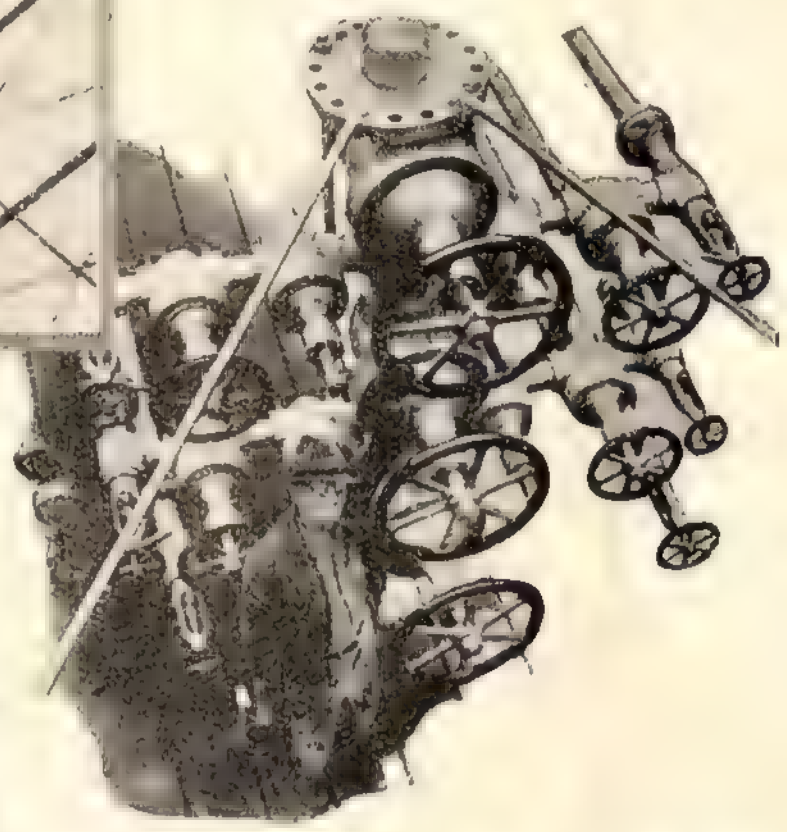

10000 Kadem derinlikteki Kuyuları delen bir burgu.

15.000 kadem derinliğidir... Jeoloji mutahassısları bu derinliğe inmenin mümkün olduğunu söyleyorlar.

Bu derinlikte, suların petrol üzerine yaptığı tazyîk müthiştir. Her parmak murabbaı satıh üzerine 4.330 kunt... Oklahama ya yakın bir mahalde açılmış olan bir kuyu bir saatte 7.000 varil kum fırlatmış, bir günlük petrol hahsılatı ise 1.284 varil yağ, 50.000.000 kadem mikâbı gazdir.

Bu derinlikteki hararetin derecesi akla hayret verecek kadar yüksektir. 6.500 kadem derinlikte 210 derece olduğu halde 10.000 kademde 537 dereceyi buluyor.

Bâzı yerlerde bir kuyunun bir günde verdiği tabii gaz 100.000.000 kadem mikâbı bir hacma vasıl oluyor. Coyote Hills de bâzı kuyular öyle zengin petrollü kadem tabakalarına irişmişlerdir ki günde 10.000 varil yağ fışkırırlar.

1929 da birdenbire Clarke mıntakasında bir fevvare zuhur etmiş ve o mıntakanın senelik hasılatını (1928 de) 16.000.000 variledn (1929 da) 76.000.000 varile yükseltmiştir.

Görülüyor ki petrol çıkarmak san'atı kuyu açan burğuyu binlerle kadem derinliklere indirmek san'atı demektir. Bu tekniği memleketimize getirmenin yolu bulunduğu zaman istîkbalimiz de têmin edilmiş olacaktır.

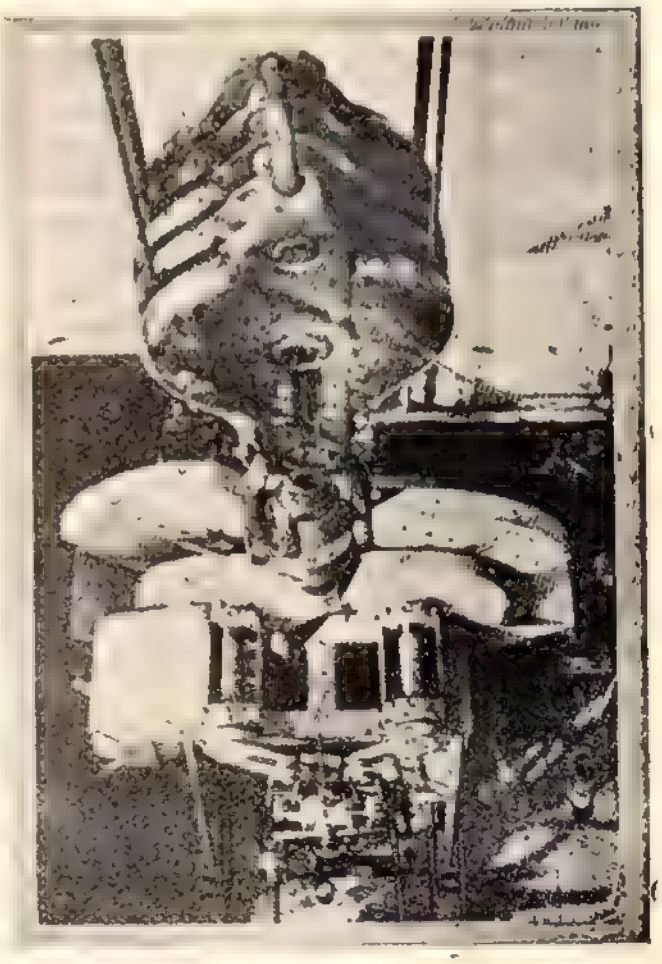

Akıllara hayret verecek kuvvette bir elektrik pompası.

SULHU TEHDİD EDEN BÜYÜK HADİSELER

Mançuryada

Çin-Japon Muharebesi

AYLARDAN beri Uzak Şarkta muharebe hali devam ediyor, bu kanlı hadiseleri yalnız iki Asya devletine ait, mahallî bir ihtilaf say-

Tsi-tsi-ter yakınında bir Japon kumandanı ve ordu erkânı.

mak doğru değildir. Çünkü bu hadiselere iki komşu ve düşman kuvvetten başka Amerika (Birleşmiş Cumhuriyetler), Rusya (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) doğrudan doğruya; İngiltere, Fransa, İtalya devletleri de daha uzaktan alâkadarlık gösteriyorlar.

Japonya Amerikayi, gayrıresmî olarak, kanlı hadiselerin müsebbibi sayıyor. Mütekait Japon Generallerinden Kiokatsu Sato fransızca Le Mois (Ay) mecmuasında aleni ve şiddetli bir itham ile Amerikanın Çinde Japon aleyhine bir siyaset idare ettiğini, bu siyasetin eseri olarak Çinden bütün Japonları tard ettirdiğini, Çinde Japon mâmulâtına karşı boykot yaptırdığını ve Japon ticaretinin yüzde elli düşmesine sebep olduğunu, Çin ve Mançuryada medeniyet neşrine, nizam ve intizamın iadesine yalnız Japonyanın salahiyet sahibi olduğunu söyleyor. Bu sabık Japon Cenerali milletinin Amerikaya olan husumetini gizlemeye hiç luzum görmeyor ve iki devlet arasında ileride mutlaka bir muharebenin zuhur edeceğinden bahs ediyor.

Rusyanın ise Çin komünistlerine yardım etmekte olduğu mütemadiyen ileri sürülen bir dâvadır. Çin komünistleri şimdiki halde bu imparatorluğun garbında vasi' vilayetler işgal ederek ayrı ve müstakil bir hukûmet teşkil etmiş bulunuyorlar.

Çinin en büyük felaketi yirmi seneden beri henüz milli bir birlik teşkil edememesindedir. Şimdiki halde Çin üç hukûmete ayrılmıştır. Avrupalılara karşı mûtedil davranan şimal (Nankin) hukûmeti,

Japon ordusu ile harp eden Çin kuvetlerinin baş kumandanı Ma Çang Şan (×).

radikalleri gösteren cenup (Kanton) hukûmeti, kırmızıların hakim olduğu garp hukûmeti. Bu parçalanma Çinin en büyük milli mümessili sayılan ve

(Devamı 73 üncü sahifede)

Düğünler ve Gelinler

"Kız beşikte, çehiz sandıkta" düsturu unutulan an'anelere karıştı. Bugün evlenecek küçük hanımların hiç bir şeyi beşikten hazırlanmış olmadığı için her şeyi birden düşünmek mecburiyetinde kalıyorlar. Yedi gün, yedi gece değil, iki gün değil, öğle ve akşam yemekleri dahil olan bir günlük düğünler bile artık görülmeyor. Maamafi yine telaşlı hazırlıklar, yorgunluk ve üzüntü eksik olmayor.

Her âdet terk edilir, ne kadar muhtasar olursa olsun düğün yapmak arzusu hiç bir zaman, hiç bir memlekette terk edilemez. Hayatın en mühim gününü tes'id etmek ve bu saadete akraba ve ahbaplarını iştirâk ettirmek, genç gelini tel, duvak ve çiçeklerle süslemek heraile için kalbî bir ihtiyaçtır.

Fakat bu mes'ut günün merasiminin üzüntüsüz olmasını têmin etmek için ne lazımdır?

Bu da her şey gibi - bilhassa şu buhranlı zamanlarda - bir bütçe mes'elesidir.

Vakıa düğün ziyafetini kendi evinde vermek daha kibarca bir harekettir, fakat şimdiki apartmanların darlığı buna daima imkân brakmadığından düğün ziyafetlerini büyük otel ve lokantalarda vermek âdeti çaresiz taammüm etti. Bunun için ayrı bir daire tahsisi lazım olduğunu söylemeye hacet yoktur.

Eski zaman aşçılarından da şimdi pek az kaldığından düğün evde olsa bile ekseriya yemek ve yahut büfe dışardan ısmarlanır.

Gelin odasını ve çehizi teşhir etmek âdeti terk edilince bunlar artık bir günlük gösteriş için değil, genç kadının yaşayacağı hayata göre tertib edilmektedir. Küçük bütçelerde en ziyade oda eşyasına ehemmiyet verilir, çünkü sahibinin ömrü oldukça kullanılacaktır. Hattâ birçok ucuz eşya almaktansa birkaç parça değerli ve dayanıklı eşya almak ve oda takımını tedricen tamamlamak en doğru usuldür.

Şimdi bütçenin tertibini tetkik edelim. Her şeyi yapmaya muktedir, zengin ailelerden ziyade vesaiti mahdut aileleri nazarı-itibara alarak üç misal gösterelim: Ayşe, Belkîs, Cemile.

Ayşe bir idarehanede çalışan yetim bir kızdır. Kendi biriktirdiği paraya annesinin sattığı arsanın esmanını ilave edince elinde 1000 lira parası oldu.

Belkîs e babası 2000 liradan fazla para veremeyeceğini söyledi.

Cemile monden bir hayat yaşamaktadır. Maamafi onun da babası - belki kendisini şimdiden îktisada alış-

(Devamı 76 ncı sahifede)

ODİSE

Homère den *Tercüme eden: Yaşar Nabi*

(Geçen nushadan devam)

— İlahlar sana mes'ut bir ihtiyarlık hazırladılarsa bu güçlüklerden kurtulmaya ümidim vardır.

Ve onlar böyle konuşurlarken Örinom ve sütnine meş'alelerin ihtişamı altında, yumuşak kumaşlardan yapılmış yatağı hazırlayordu. Ve acele ile kalın yatağı hazırladıktan sonra, ihtiyar kadın uyumaya gitti, ve Örinom elinde bir meş'ale tutarak onlar yatağa doğru giderlerken önlerinde yürüyordu. Ve onları zifaf odasına götürdükten sonra, çekildi, ve Ülis le karısı, sevinçle, eski yataklarında yattılar. Ve o zaman Telemak, sığırtmaç ve domuz çobanı ve kadınlar raksı braktılar, ve hepsi muzlim odalarda uyumaya gittiler.

Ve Ülis le Penelop sevgiyle mest olduktan sonra, birbirlerinin sözleriyle de mest oldular. Ve asil kadın, kendi yüzünden Ülis in öküzlerini ve yağlı kuzularını boğazlayan, ve fıçılardaki bütün şarabı içen taliplerin menhus kalabalığı içinde neler çektiğini söyledi.

Ve ilahi Ülis insanlara çektirdiği ve kendi çektiği cefaları anlattı. Ve o her şeyi söyledi, ve Penelop onu dinlemekten haz duyuyordu ve Ülis sözünü bitirmeden gözüne uyku girmedi.

Ülis evvela Sikon ları nasıl mağlûb ettiğini, sonra Lotofaj insanların münbit arazilerine nasıl geldiğini söyledi. Sonra Siklop un ne yupmış olduğunu, ve cesur arkadaşlarını merhametsizce yediği için onu nasıl cezalandırdığını söyledi; ve kendisini eyi bir surette karşılayan ve gönderen Eol un yanına nasıl geldiğini, ve nasıl taliinin vatanın sevgili toprağını yeniden görmesine müsaade etmediğini, ve kendisini bağırta bağırta tekrar balıklı denize sürükleyen fırtınayı söyledi.

Ve gemilerinin ve bütün arkadaşlarının helâk olduğu, ve kara gemisiyle tek başına kurtulduğu Telepil sahiline nasıl yanaştığını anlattı. Sonra, Sirse nin hilelerini, ve Tireziyas ın ruhunu isticvab etmek için ahrete nasıl gittiğini ve orada bütün arkadaşlarını, ve kendisini doğuran ve büyüten annesini gördüğünü söyledi.

Ve ahenktar Sirenlerin sesini nasıl işittiğini ve serseri kayalıklarda insanların sağ ve salim ellerinden kurtulamadıkları korkunç Karibdis le Skilla ya nasıl yanaştığını, ve arkadaşlarının güneş in öküzlerini nasıl öldürdüklerini, ve Jüpiter in beyaz yıldırımiyle sür'atli gemisini nasıl vurduğunu ve bütün arkadaşlarını helâk ettiğini ve kendisinin tek başına kurtulduğunu söyledi.

Ve nasıl Ojijiye adasına yanaştığı ve nim-ilahe Kalipso nun, kendisini, kocası yapmak isteyerek, mağaralarında nasıl haps ettiğini, ve onu layemut yapacağını ve ihtiyarlıktan masum kılacağını va'd ederek nasıl sevdiğini; ve nasıl kalbini îkna' edemediğini söyledi.

Ve birçok meşakkatler çektikten sonra Feakyalıların yanına nasıl yanaştığını söyledi; ve nasıl, bir ilah gibi tâzim ederek, kendisine birçok elbiseler, altın ve tunç hediye ettikten sonra onu bir gemiyle sevgili vatan toprağına getirdiklerini söyledi. Ve hepsini bitirdiği zaman, tatlı uyku uzuvlarını kapladı ve ruhunun endişelerini teskin etti.

O zaman, açık mavi gözlü İlahe, Minerv, başka şeyler tasavvur etti; ve, Ülis in aşka ve uykuya kâfi derecede doyduğunu görünce insanlara ışık götürmesi için sabahın altın tahtlı kızını denizden çıkardı.

Ve Ülis yatağından kalktı, ve karısına dedi ki:

— Ey kadın, sen burada benim müşkül avdetim için ağlayarak, ben, beni bu kadar uzun zaman vatan toprağından uzak tutan Jüpiter le diğer İlahların şerrine uğrayarak, ikimiz de tecrübelere kanıksadık. Mademki ikimiz de arzu ettiğimiz bu yatağı bulduk, şimdi evimizdeki mallarımla meşgul olmalıyım. Küstah taliplerin yedikleri sürüleri yerine getirmek için bizzat kendim birçok hayvanlar gasb etmeye gideceğim, ve Akaylılar da ahırlarımız doluncaya kadar bize hayvan vereceklerdir. Lakin ben, hiç durmadan benim için ağlayan şöhretli babamı görmek üzere ağaç dikili tarlalarıma gideceğim. Kadın, ihtiyatkârlığına rağmen, sana şunu emr ediyorum: Güneş yükselirken evimizde talipleri öldürdüğüm haberi yayılacaktır. Hizmetçinle beraber yüksek odana çık, ve kimse ne seni görsün, ne de sana bir şey sorsun.

Böyle söyledikten sonra, omuzlarını güzel silahlariyle örttü, Telemak ı, sığırtmacı ve domuz çobanını uyandırdı, ve onlara cenk silahlarını almalarını emr etti; ve onlar acele ile Ülis e itaat ettiler ve tunçla örtündüler. Sonra kapıları açtılar ve çıktılar ve Ülis onların önünde yürüyordu. Ve artık dünyaya ışık yayılmıştı, fakat Minerv onları bir sisle örterek, derhal şehir haricine götürdü.

XXIV üncü Şarkı

Merkür taliplerin ruhlarını çağırdı. Ve, arzusuna göre uyuyanları uyandıran veya insanların gözlerini teshir eden güzel altın asâyı elinde tutuyordu. Ve bu asâ ile, kendisini titreyerek tâkîb eden ruhları sürükleyordu.

İlahi bir mağaranın dibinde, yığınla tünedikleri kayadan bir tanesi düşünce, yarasalar nasıl haykırarak uçarlarsa, ruhlar da öyle titreyerek gidiyorlardı, ve hayırhah Merkür, geniş yollara doğru, önlerinde ilerleyordu. Ve onlar Okeanos sularına ve beyaz kayaya geldiler, ve onlar güneşin ve rûyalar ümmetinin kapısından geçtiler, ve sür'atle, ölülerin gölgeleri olan ruhların ikamet ettikleri Asfodel çayırına geldiler. Ve onlar orada Aşil i ve Patrokl u, ve kusursuz Antilok u, ve kusursuz Pele den sonra Yunanlıların en büyüğü ve en güzeli olan Ajaks ı gördüler. Ve hepsi onun etrafına toplandıkları sırada Atre li Agamemnon un ruhu geldi ve onun ardından, Egist in evinde öldürülerek yazılarını silenlerin hepsinin ruhları geliyordu.

Ve Aşil in ruhu ilk olarak dedi ki:

— Atre li, yıldırımla oynayan Jüpiter in bütün kahramanlar arasında en fazla seni sevdiğini zann ediyorduk, çünkü sen, Yunanlıların bunca zahmet çektikleri Trovalıların ölkesinde birçok ve cesur adamlara kumanda ediyordun. Lakin, doğduktan sonra hiç bir adamın elinden kurtulamadığı meş'um Park seni ilk önce alacakmış. Keşki, birçok şan ve şeref içinde, Trovalıların memleketinde can vereydin! Bütün Yunanlılar senin mezarını hazırlarlardı, ve sen oğluna, istikbali için büyük bir şeref miras brakırdın; lakin kısmetin sefil bir ölümmüş.

Ve Atre linin ruhu ona cevap verdi:

— Pele nin bahtiyar oğlu, İlahlara benzer Aşil, sen Argos dan uzakta, Trova önünde can verdin, ve Trovalılarla Yunanlıların en mert evlatları senin için cenk ederken öldürüştüler. Ve sen bir toz kasırgası halinde, atların çiğnemediği, büyük bir mesafede upuzun yatmıştın. Ve biz bütün gün cenkleştik ve eğer Jüpiter bir fırtına ile bizi teskin etmemiş olsaydı daha da cenkleşecektik. Cenk meydanından gemilere doğru götürdükten sonra, seni, güzel vucudunu sıcak su ile yıkadıktan ve yağla tâtir ettikten sonra, bir yatağa yatırdık. Ve, senin etrafında, Yunanlılar acı göz yaşları döküyorlar ve saçlarını kesiyorlardı. O zaman, annen, deniz layemutlariyle beraber, bu haberi almak için, sulardan çıktı, çünkü sesimiz denizin dibine kadar gitmişti. Ve bütün Yunanlıları büyük bir korku aldı, ve eğer çok hakim bir adam, Nestor, onlara mani' olmasaydı, hepsi gemilere hucum edeceklerdi. Ve Nestor yapılacak en eyi şey ne olduğunu gördü, ve mantıkiyle onlara hitab ederek dedi ki:

— Argiyalılar durunuz! Yunan oğulları kaçmayınız! Sulardan deniz layemutlariyle beraber, bir anne, ölen oğlunu görmek için çıkıyor.

O böyle söyledi ve alicenap Yunanlılar artık korkmadılar. Ve deniz ihtiyarının kızları senin etrafında, acınacak bir şekilde haykırışarak, ağlayorlardı. Dokuz İlham Perileri, güzel seslerini yükselterek, ahü-vah ediyorlardı; ve ahenktar İlham Perisi herkesin ruhlarını öyle titretiyordu ki ağlamayan kimse kalmadı. Ve biz, layemut İlahlar ve fani insanlar onyedi gün ve onyedi gece ağladık; ve, onsekizinci gün seni ateşe attık, ve etrafında pek çok yağlı koyunlar ve kara öküzler boğazladık. Ve sen, halis zeytin yağı ve tatlı balla tâtir edilmiş olarak, ilahi elbiseler içinde yakıldın; ve Yunanlı kahramanlar, yaya ve süvari, büyük bir gürültü ile senin yakıldığın yere hucum ettiler. Ve, Vülken alevleri seni yaktıktan sonra beyaz kemiklerini topladık, ey Aşil, ve halis şarapla zeytin yağında yıkadık; ve annen, Bakküs ün yadigârı ve meşhur Vülken in eseri olduğunu söylediği altın bir vazo verdi. Ve işte senin kemiklerin Patrokl unkilerle birlikte, bu vazo içinde, ve Patrokl un ölümünden beri arkadaşların içinde en fazla hürmet ettiğin Antilok un yanında duruyor. Ve bu bekaya üzerinde Yunanlıların mukaddes ordusu sana büyük ve kusursuz bir mezar inşa ettiler ve bu mezarın şimdi yaşayan ve müstakbel insanlar tarafından denizde uzaktan görülmesi için yüksek Hellespont kıyılarında yapıldı. Ve annen, şöhretli Yunanlılara, musabakalar için, ilahlardan aldığı muhteşem mükâfatlar vaz' etti. Ben daha evvel birçok kahramanların cenaze merasimlerinde bulunmuş, ve bir hükümdar mezarı üzerinde gençlerin kemer kuşanarak müsabakalara hazırlandıklarını görmüştüm; lakin sen olsaydın, hepsinden ziyade, gümüş ayaklı İlahe Tetis in müsabakalar için yere koyduğu mükâfatları takdir ederdin. Böylece, Aşil, ölmüş olmana rağmen, ismin hiç unutulmadı, ve bütün insanlar arasında, senin şöhretin daima büyük olacaktır. Lakin, ben muharebeden sağ ve salim kurtulmakla ne kazandım? Dönüşümde, Jüpiter, benim için, Egist le vefasız karımın elleriyle, acıklı bir ölüm hazırlamıştı.

Ve onlar böyle konuşurlarken, Ülis tarafından öldürülen taliplerin ruhlarını getiren Merkür onlara yaklaştı. Ve hepsi, onu görür görmez, hayretle onlara doğru gittiler. Ve Atre li Agamemnon un ruhu Melantios un oğlu şöhretli Amfimedon u tanıdı, çünkü İtak da onun misafiri olmuştu. Ve Atre linin ruhu, ilk önce hitab ederek, ona dedi ki:

— Amfimedon, siz hep aynı yaşta şöhretli gençler, toprağa gelmeniz için nasıl bir felakete uğradınız? Başka türlü bir şehrin en ileri gelenleri böyle birden ölemez. Sizi, dehşetli rüzgârlar ve büyük dalgalarla Neptün gemilerinizle beraber denizemi batırdı, yoksa siz onların öküzlerini ve güzel koyun sürülerini gasb ederken sizi düşmanlarını öldürdü? Ve yahut şehriniz ve karılarınız için cenk ederkenmi öldünüz? Bana cevap ver, çünkü ben senin misafirin olmuştum. Ülis i gemilerle

(Devamı 77 nci sahifede)

TARİHÎ FİLİMLER

FRANSIZ sanatkârlarının tarihî hayatı ve tarihî romanları filme geçirmek teşebbüsleri bütün dünyada büyük bir rağbet görüyor. Fransanın Sineroman filimleri tarafından son zamanda, Paul d'İvoi nin romanından, Goupillieres in vaz'ı sahne san'atiyle, Çifte Jalma isminde bir filim vucuda getirilmiştir; romanın maceraları İkinci Abdülhamit devrine taallûk ediyor. Jalma eşhastan iki kızın muhayyel ismidir; biri Beşinci Muradın kızı farz ediliyor. Filmin muhayyelatı hakîkatten çok uzaktır, fakat tarihî sahneler ve bilhassa Abdülhamid in kendisi çok canlı, modeline son derece benzetilerek temsil edilmiştir. Derc ettiğimiz resim Abdülhamid in hakîkî, canlı bir fotoğrafisi gibi duruyor, halbuki mümessilinin resmidir.

Abdülhamit muayede salodunda süferayı kabul ediyor. (Çifte Jalma filminden)

Çifte Jalma filminde İkinci Abdülhamit; M. de Bagratide tarafından temsil edilmiştir.

Bir İngiliz kumpanyası, Atlas Company,da «1914» — Dünya Muharebesinden evvelki günler — isminde bir filim yapmıştır. Bu filimde bir kısmı hâlâ berhayat, büyük bir kısmı ölmüş birçok devlet adamları temsil edilmektedir. Bunlar arasında Edvart Grey, Rusyadan kaçan ve 1929 da Paris de ölen Grand Dük Nikola, Çarlığın Hariciye Nazırı olup 1927 de Nis de ölen Sazanof, muharebeye mani' olmak istediği halde muvaffak olmayan, İsviçreye çekilip tekrar Almanyaya avdet ederek 1928 de vefat eden Prens Lihnofski; Macaristan Başvekili Kont Tisza, Avusturya Hariciye Nazırı Kont Berhtold, Almanya Başvekili von Betmann Holweg vardır. Derc olunan resimlerinden ne kadar canlı temsil edildikleri takdir olunur.

Rusya Başkumandanı Grandük Nikola (Ferdinand Hart) — 1914 filminde.

Alman Başvekili Von Betman Holweg (Albert Bossermann).

Rusya Çariçesi (Lucie Höflich)

Avusturya-Macaristan İmparatorunun riyaseti altında: (Soldan sağa) İmparator Fransuva Jozef (Eugen Klöpfer), Kont Tisza (Dr. Tordai), Kont Berchtold (Alfred Abel), Conrad Von Hötzendorff (Alfred Gerasch).

Sağda: Edvar Grey (Paul Mederow), Almanyanın İngiltere sefiri Prens Lichnowski (Fritz Odema).

HASAN KOLONYASI

Halis limon ve turunç çiçeklerinden müstahzar bir harikai-san'at olup 90 derecedir. Hastalara şifa ve hayat bahş eder. Sinir, baygınlık, helecanı-kalb, nezle, baş ağrısı zamanlarında bir hayat arkadaşıdır. İnce kadınlar, ihtiyar nineler için ebedi bir ihtiyaçtır. Tuvalet âleminde büyük şöhreti olup bir defa istîmal etmekle anlaşılar. Memleketimizin büyük ricali, ecnebi mahafil Hasan Kolonyası istîmal etmekte olup bu ruhnuvaz Kolonyanın sahibini tebrik ve takdir etmektedirler.

Hasan Kolonyasının namından istifade etmek isteyen bâzı kimseler aynı namda başka bir Kolonya çıkarmışlardır. Dikkat ve ihtiyat ile hareket edilmesini, aldanılmamasını ve taklitlerinden sakınılmasını tavsiye ederiz. Hasan Ecza Deposu.

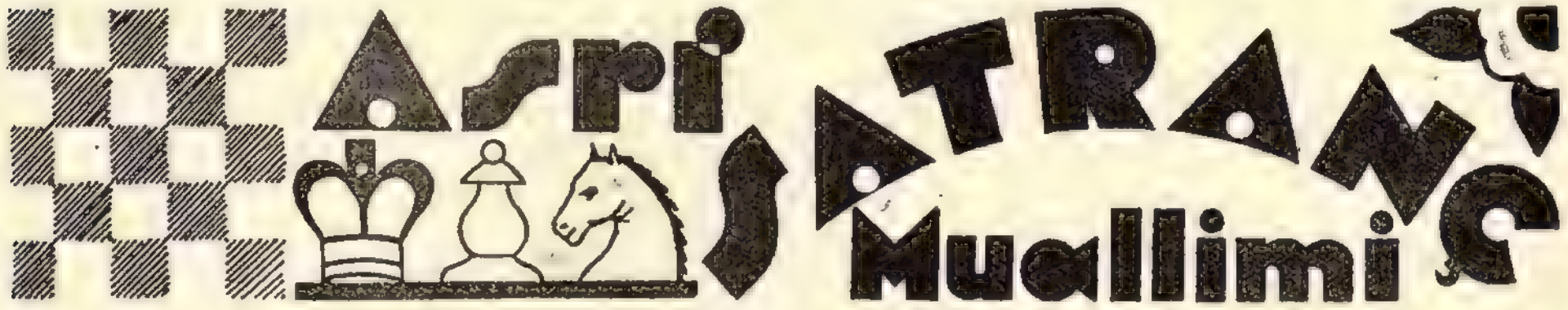

(Geçen nushadan devam)

Siyahlar 9. Vd8 - e8 oynarsa beyazlar Vf5 X g5 + hamlesiyle mat eder.

Eğer siyahlar 9. d7 - d6 oynarsa beyazlar 10. Tc l X g5 + ve siyahlar ne oynarsa oynasın on dördüncü hamlede beyazlar Vf5 - g5 yahut f7 hamlesiyle mat eder.

Şayet siyahlar dokuzuncu hamlede d7 - d5 oynarsa beyazlar onuncu hamlede Vf5 - f7 oynar ve kazanır.

10. Vf5 - f2 + 10. Şg7 - h6

11. h4 X g5 M. Piyade ve önü açılan kale tarafından çifte kiş ile mat olur. Zira Şaha gidecek yer kalmamıştır.

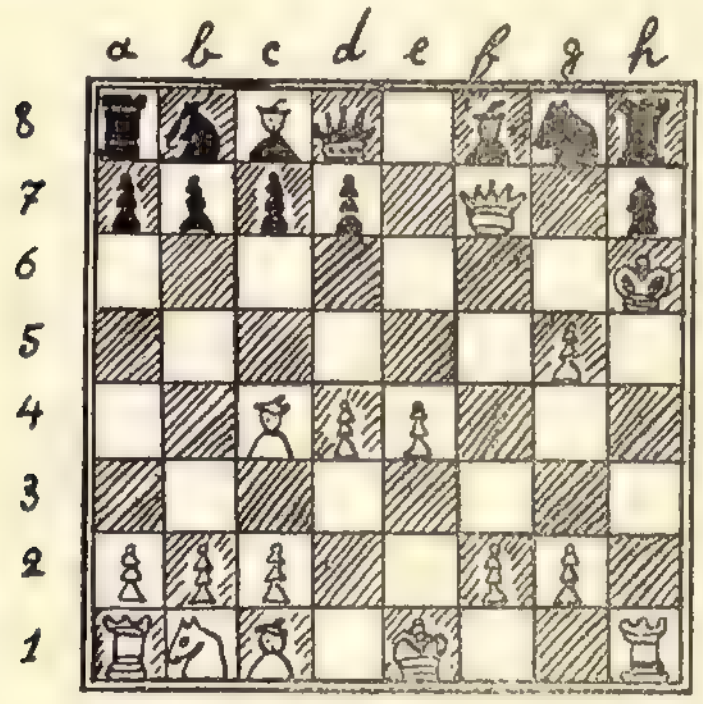

Siyahların 10 uncu hamlesindeki vaziyet

A.

6.... 6. d7 - d5

Bu piyadeyi feda etmek suretiyle c8 deki tayyarenin yolunu açarak müdafaaya iştirâk ettirmek isteyor.

7. Tc8 X d5 + 7. Şf7 - g6

8. h2 - h4 Beyazlar dokuzuncu hamlede

h4 - h5 + ve müteakiben d2 - d4 + oynamak suretiyle siyahları mat ile tehdid ediyor.

8. h7 - h6 (yahut 1.)

9. Td5 + b7 Tayyare zahiren a8 deki kaleye taarruz ediyor. Şayet c8 deki siyah tayyare bu beyaz tayyareyi alırsa beyazlar Ve 5 - f5 + hamlesiyle siyahları mat eder. Bunun için siyahlar beyaz tayyareyi alamaz.

9. Tf8 - d6! en güzel hamle.

10. Ve 5 - a5 hem evvelki tehdidine devam ve hem de veziri tayyarenin taarruzundan kurtarmak için.

10. Ab8 - c6

Siyahlar bu hamle ile a8 deki kaleyi kurtarmak için atı feda etmektedir.

11. Tb7 X c6! en güzel bir hamle.

11. Ka8 - b8

Siyahların dört piyadesi noksan olmakla beraber şahının vaziyeti de fenadır. Eğer beyazlar pek fahiş bir hata yapmazsa oyunu kazanmıştır.

I.

8. Tf8 - d6

9. h4 - h5 + 9. Şg6 - h6

10. d2 - d4 + 10. g7 - g5

11. h5 X g6 + Burada h5 de bulunan piyade iki sürülen piyadeyi geçerken almış ve siyah Şah kale ve tayyarenin çifte kişine mâruz kalmıştır.

11. Şh6 X g6

12. Ve 5 - h5 + 12. Şg6 - g7 yahut f6

13. Vh5 - f7 M.

A.

3.... 3. Vd8 - e7

Siyahların bu hamlesi 3. f6 X e5 hamlesinden daha eyidir.

4. Ae5 - f3

Eğer beyazlar bu hamle üzerine 4. Vd 1 - h5 + oynamış olsa siyahlar 4. g7 - g6 oynar ve 5. Ae5 X g6, Ve7 X e4 + hamlesiyle g6 daki beyaz atı kazanır.

4. d7 - d5

Eğer bu hamle yerine 4. Ve7 X e4 + oynamış olsa kayb etmiş olduğu piyadeyi telafi eder. Fakat buna mukabil beyazlar: 5. Tf 1 - e2 hamlesiyle çok istifadeli bir açılma têmin eder.

5. d2 - d3 5. d5 X e4

6. d3 X e4 6. Ve7 X e4 +

7. Tf 1 - e2 7. Tc8 - e6

En güzel ve mütenasip bir hamle.

"Şah üstatları oyunları" namındaki eserin ikinci kısım 9 uncu sayfasında Schiffers ile Tschigorin arasında oynanan bir partide siyahların bu hamle yerine 7. Ab8 - c6 hamlesinin faydasız olduğu görülmüştür. Keza 7. Tc8 - f5 hamlesi de faydasızdır. (a. bakınız.)

8. 0 - 0 8. Ab8 - d7

Büyük roka hazırlık için oynanmış bir hamle.

9. Kf 1 - e 1 9. 0 - 0 - 0

Beyazlar cüz'i mütefevvik vaziyettedir.

Eyi bir Gömlek giymek isterseniz

Gül Nihal

Tuhafiye Mağazasına gidiniz !

Bu vesile ile, bayram münasebetiyle yeni getirmiş olduğumuz ekstra cinsten ve mütenevvi' desenden **Yerli İpekli** ve poplin gömleklik kumaşları görmeniz menfaatımız iktizasındandır.

Adres : İstanbul - Borsa karşısında No 69

A.

7. Tc8 - f5

8. 0 - 0 Bu hamle Af3 - d4 hamlesinden daha kuvvetlidir.

8. Ve4 X c2

9. Vd 1 - e 1 Beyazlar onuncu hamlede 10. Te2 - b5 + (çifte kiş) ve müteakîben Ve 1 - e8 oynamak suretiyle mat ile tehdid etmektedir.

9. Tf8 - e7 !

Eğer siyahlar bu hamle yerine Vc2 - e4 oynarsa beyazlar Te2 - d3 oynamak suretiyle bir silah kazanırdı.

10. Ab 1 - c3

Bu hamle müteakîben oynanacak olan Af3 - d4 hamlesiyle siyah veziri tehlikeye ilka etmektedir.

10. Ab8 - c6 !

11. Te2 - b5	11. 0 - 0 - 0
12. Ve 1 - e3	

Beyazlar Af3 - e 1 hamlesiyle hasmın vezirini tehdid etmekle beraber oyunda hakimiyeti de kazanmıştır.

Beyazların bu açılmanın üçüncü hamlesinde 3. Af3 X e5 yerine tayyare hamlesi kuvvetiyle siyahları rokta n men' etmek için 3. Tf 1 - c4 oynamasını tercih ile bu hususta nazarı-dikkati celb etmek isteyoruz.

Şu halde oyun takriben atideki vaziyeti iktisab eder

3. Tf 1 - c4	3. Ag8 - e7
4. Ab 1 - c3	4. c7 - c6
5. d2 - d4 !	5. e5 X d4

Siyahlar 5. d7 - d5 oynayamaz. Zira 6. e4 X d5, c6 X d5. 7. Tc4 - b5 +, Tc8 - d7. 8. d4 X e5 hamlesiyle beyazlar bir piyade kazanmakla beraber eyi bir vaziyet elde eder.

6. Vd 1 X d4	6. d7 - d6
7. 0 - 0	7. Ae7 - g6
8. Tc 1 - e 3	

Beyazlar daha eyi bir vaziyette bulunur.

* * *

Siyahlar için 2. Vd8 - e7 yahut f6 hamlesiyle e5 piyadesinin müdafaası faydasızdır. Vezirin e7 oynanması f8 deki tayyarenin yolunu kapadığı gibi f6 ya oynanmasiyle de g8 deki atın f6 ya hareketini men' eder.

Veziri vaktinden evvel oyuna iştirâk ettirmek faydasızdır. Zira hasım silahları tarafından ric'ata icbar edilmek suretiyle îcab eden açılma fırsatının zayi' edilmesine sebep olur.

2. Tf8 - d6 hamlesi ise vezir cenahının inkişafına mani' olduğundan daha fenadır. Zira bu hamle vezir piyadesinin önünü kapaması dolayısiyle vezir tayyaresinin oyuna iştirakine mani' olur. Bu mahzurlara rağmen bu hamlenin oynandığını kabul edersek açılma takriben atideki şekilde olur:

1. e2 - e4	1. e7 - e5
2. Ag 1 - f3	2. Tf8 - d6
3. Tf 1 - c4	3. Ag8 - f7
4. d2 - d4	

Siyahlar e5 X d4 oynarsa beyazlar e4 - e5 hamlesiyle at ile tayyareye çatal yapmak isteyor.

(Bitmedi)

Dünya

(1) *Yeni Japon Başvekili M. İrnikai.*

(2) *Bir Suikasttan yeni kurtulan Japonya İmparatoru.*

(3) *Sabık Çin İmparatoru Hsuan Tuny ve genç karısı; kendisi Mançudur. Japonların himayesi altında Mançurya İmperatoru ilan olunacağı söyleniyor.*

1

2

3

Mukden Haricinde Japon Ordugâhı: Çin hakimiyetine delalet eden her şey imha edilmiştir.

Almanya Başvekili Dr. Brüning Tâmiratı katiyetle redd etmiştir.

İtalyan izcileri arasında Mahatma Gandi

Tevkif edilen Gandi nin haremi

Gandiyi tevkif eden Hindistan Vali Umumisi Lord Willington

Filmi

Hitlerciler arasında düğün (Alman nasyonalistleri)

İstifa eden M. Briand (Fransız devlet adamı).

Telsiz tel graf keşfinin 30 ncu senesi münasibetile: Markoni ve arkadaşları (sağda: otuz sene evvel, solda: şimdi)

İran Şahı Pehlevi Riza Han Hazretleri İki Devlet arasında dostluk muahedesinin imzalanması münasebetiyle.

Sıhhat ve Güzellik

Ten Kokusu

HEMEN denebilir ki dünyada bundan beter illet yoktur. Başka her hangi dert sancı veya başka bir vasıta ile kendini bildirdiği halde bu sinsi sinsi sahibini halinden gafil brakır da ayıbını âleme îlan eder. Kimsenin kendilerine sokulmadığına dikkat etseler bile bunu başkalarının yabaniliğine veya kendi sevimsizliklerine atf ederek asıl sebebini araştırmayan tali'sizler zann ettiğimizden fazladır. İhtiyari olmayışı bu kusurun mahzarlarını azaltmaz. Tab'an çok hodgâm olan insanlar ancak kendilerine zararı olmayan kabahatlere musamaha ederler. Halbuki bu türlüsünün verdiği rahatsızlık sahibinden başka herkese raci'dir. Öyle kimseler tanırım ki en acele işim olmasına rağmen bir türlü bunlarla tünel, asansör veya otomobil gibi dar bir yerde kapalı bir kaç dakîka geçirmeği göze alamadığımdan kalabalığı bahane ederek «Hele siz giriniz de ben bundan sonra gelene binerim» deye belli etmeden geri kalmağı tercih ederim. Hele dansın çok revaç bulduğu şu zamanda böyle teni kokan birisine rasgelene candan acırım. Kim bilir belki kusur çoğumuzda vardır da kimse söylemeğe cesaret etmediği için haberimiz yok, kendi taksirimiz olmadan âlemi iz'ac edip geziyoruz. Bu kusura lavanta filan kâr etmez. Bol su ve sabun ve hava ile def' etmeğe çalışmalıdır. Gece çamaşırsız yatmağa alışamayanlar hiç olmazsa gündüz giydikleriyle yatağa girmemeli, vücut mümkün mertebe sık yıkanmalı ve hava almalıdır. İyice terleyip sabunlandıktan sonra soğuk su dökerek mesamatı kapamak bir dereceye kadar yardım edebilir. Vücudun eyi kurulanması da burada büyük rol oynar. Nemli bir keseyi kolonya suyuna batırarak oğalanmanın faidesi vardır. İnsanın iki kat çamaşırı bile olsa mutlak her gün değiştirip yıkamak zaruridir. Sık sık yıkanmak imkânı olmayanlar pudra ve kremleri imsâkla kullanmalıdır. Çünkü bunların bayatlayarak ağır bir ten kokusu ile imtizacı çok acıklı bir netice verir.

ONAR
MISRA

YAZAN:

YAŞAR NABİ

...

Yaşar Nabi nin, birkaç tanesi mecmuamızda intişar eden ve çoğu gayrımünteşir 24 şiiri **Onar Mısra** *namiyle 32 sahifelik bir kitap halinde intişar etmiştir.*

Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi
Fiatı 20 kuruş.

Ev Kadını

Bikarbonat Dö Sut

BİKARbonat dösut o kadar işlere yarar ki her evde mutlak bir mîktar bulundurmalıdır. Ucuz ve her yerde tedariki mümkün olması da ayrıca bir kolaylıktır.

Süt içine bir tutam bikarbonat atmakla kesilmesinin önüne geçilir. Et suyu ve sebzelerin ekşimesine de bu suretle mani' olmak kabildir. Ekşimiş veya fışkırmış mayi'leri, ezcümle birayı bikarbonat tazeler. Kuru sebzelerin ıslatıldığı suya bikarbonat ilavesiyle pişirme zamanından tasarruf edilir. Tereyağ ve iç yağı karbonatlı suda yıkanır veya muhafaza edilirse acımak tehlikesi olmaz. Hamurları kabartmak için maya yerine geçer. Kahve veya çaya katılacak bir fiske bikarbonat her ikisinin de tadını ve kuvvetini artırır. Mîdenin ekşiliğini alır. Mâden sularının esasını teşkil eder. Yanık cilde biraz nemli bikarbonat sürmekle kabarıkların önüne geçilir ve ağrı dindirilir. Arı ve sair böcek ısırmalarında amonyak bulunmayınca bikarbonatla, ağrıyan yeri silmek zehrini alır, şişmesine mani' olur. Dişleri beyazlatmağa, saçları temiz ve yumuşak tutmağa, aynı zamanda renklerini açmağa da hizmet eder. Gümüşleri parlatmak için çok işe yarar. Beyaz ipekliler yıkanırken suya ilave edilince renklerinin sararmasına mani' olur.

Çorbalar

KIŞ sofrasının en hatırlı misafiri olan çorbanın ihzarı hiç öyle mutlak büyük zahmetlere mütevakkıf değildir. Gayet sıcak olmak ve tadı tuzu yerinde bulunmak şartiyle her çorba makbule geçer. Patates, mercimek, tarhana gibi hemen sade suda bile pişmesi mümkün olan çorbalar, bir tutam nâne veya maydanoz, bir fincan süt, yumurta ve limon terbiyesi, biraz rendelenmiş peynir, birkaç parça yağda kızartılmış ekmek, bir kaşık domates salçası v.s. ile bir şaheser haline getirilebilir. Pirinç, şehriye, irmik, un çorbaları ne kadar aceleye de gelse yine yemek vaktine yetişmek iytibariyle çok rağbet görürler. Frenk arpası ve kuru bezelye çorbaları için hububatı evvelce ıslatıp birkaç saat brakmak ve kaynarken içine bir tutam bikarbonat atmak eyidir. Muhtelif sebzelerden yapılan çorbalar et susuz biraz yavan düşerlerse de un veya terbiye ile koyulaştırılarak pek a'lâ yasak savarlar. Et alınan evde et suyu bulunmaması için sebep yoktur. Ne kadar küçük de olsa kırpıntı etler ve kemikler birer baş soğan, havuç ve kereviz ile ağır ateşte uzun müddet kaynatılmak suretiyle elde edilecek et suyu daima bir kapta bulunmalı ve iycabında çorba ve sebzelere konmalıdır.

Balık Yağı

Norveçyanın halis Morina balık yağının baş mahsulünü yalnız HASAN ECZA DEPOSU nda bulursunuz. Bu balık yağı gayet nefis ve taze olup suhuletle içilir. Ve miydeye dokunmaz. Hazmı kolay olup kuvvet ve iktidara muhtaç olanlara, romatizmaya, zâfiyeti-umumiyeye, vereme ve kansızlığa, sıraca ve kemik hastalıklarına karşı hem ilaç hem gıdadır. Deposu: HASAN ECZA DEPOSU. Kilosu 100, yarım kilosu 60 kuruştur.

Yeni

1 2 3 4

1) Tüvit den genç kız elbisesi. Kumaş kontrastlı: beyaz ve siyah; beyaz pikeden bluz; yaka devrik. Etek pilerle. Tokalı kemer.

2) Her gün giyilecek elbise; yünlü kumaşlardan; krem renginde ipek geniş yaka. Etek boydan boya geniş plilerle. Gayet pratik, gayet zarif. Fransız mavisi, nefti gibi koyu renkler tercih edilir.

3) Spor elbisesi, ipek eşarp. Yünlü kreplere yakışan gayet zarif bir biçim. Eşarpı iki renkli. Düğmeler büyük bir zarafet veriyor. Önden eteğin plileri dar olmalıdır. İlkbahar renklerinin cümlesi eyi gelir: kırmızı, bej, mavi, yeşil...

4) Triko, şehir veya kır elbisesi. Her türlü sporlara muvafık gelen gayet güzel bir elbise. Bunda koyu ve açık renklerin imtizacı aranır: siyah-beyaz, yeşil-beyaz, kahve rengi-beyaz... Yeşil yünlü krepten elbiseye de aynı biçim pek güzel yakışır.

Modalar

5 6 7 8

5) Şehir elbisesi: Bu kontrastlı, iki renkli krepten yapılan zarif elbise çok rağbet görüyor. Beden siyah, üstü beyaz veya gök mavisi; beden kahve rengi, üstü bej yahut deniz mavisi, üstü açık mavi... olabilir. Düğmeler kendi kumaşından. Etek volanlı.

6) Akşam üstü elbisesi; her türlü yeni renkler; sardunya kırmızısı, yeşil, mavi, altın sarısı veya siyah. Düz kreplerden yapılır. Yakası son derece zariftir.

7) Emprime ipekli kumaşlardan yapılan bu elbisenin biçimi hakîkî bir san'at eseridir. Renkler: mavi veya siyah üstüne beyaz çiçekler, şarap rengi üstüne bej. Beyaz jorjetten yaka.

8) İki renkli eşarplı elbise; akşam üstü gezintileri için, genç kızlara son derece yakışan bir biçimdir. Renkler: siyah ile açık lacivert; kahve rengi; kahve rengi ve turuncu; deniz mavisi; deniz mavisi ile beyaz. Etek volânlı.

Ceket Kalıbı

KIŞ mevsimi balo mevsimi. Garptan aldığımız âdetleri bizde tatbîk ettiğimiz zaman aksamamalarını têmin için onları, bâzan pek mühim olan teferruatiyle, tatbîk etmeliyiz. Bu teferruattan biri de gece elbiselerinin üstüne ufak bir ceket giymek. Çok zaman bildiğimiz şeyleri masraflarının fazlalığı, ve bilhassa dikiş ücretlerinin korkutan yüksekliği yüzünden tatbîk edemeyor, kusurlu giyiniyoruz. Bunu düşünerek, ve kari'lerini hiç olmazsa dikiş masrafından kurtarmak kaygısiyle, bu ay «Muhit» şu gördüğünüz zarif gece caketinin patronunu takdim ediyor. Böylelikle biraz dikiş bilen her hanım kendisine bir gece ceketi dikip balo tuvaletini ikmal edebilir.

Bu ceketin bedeni mat ipekliden. Geniş kolları ve büyük yumuşak yakası pölüş veya kadifeden yapılmıştır. Fakat daha da tasarruf için beden yerli krep satenin mat tarafiyle, kollar ve yaka parlak tarafiyle da yapılabilir.

Ceketin bedeni için 100 sm. genişliğinde mat ipekliden 2 metre; kollar ve yaka için 70 sm. genişliğinde kadifeden 2 m. 25 sm. lazımdır.

Bu kalıp şu ölçülere göre biçilmiştir:

Arka — 37 sm.
Ön — 40 »
Göğüş — 96 »
Bel — 68 »
Kalça (belden 16 sm. aşağı) 104
Kol (önden ölçülecek) 46

Dikiş payı brakılmıştır.

Ölçüleri bunlara uymayan hanımlar kalıpta ona göre tâdilat yaptıktan sonra ceketi fena salaşpur üstüne biçip prova ederlerse kumaşlarının ziyan olmasına meydan vermezler.

Kalıp 5 parçadan müteşekkildir. Alttaki şekil bunları gösteriyor:

1 numaralı parça kol kalıbıdır

2 numaralı parça arka kalıbıdır

3 numaralı parça ön kalıbıdır

4 numaralı parça yaka kalıbıdır

5 numaralı parça volan kalıkıdır

Kol kapakları üst kısmıla yekpare biçilmiştir. Bu parçaların hepsi çift kat üstüne biçilmelidir.

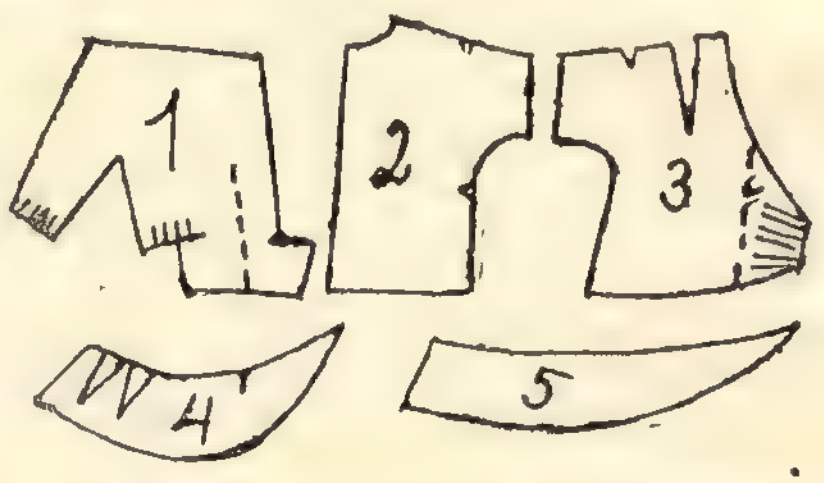

Şeker hastalarına mahsus

Hasan Gluten Mâmulâtı

Hasan gluten ekmeği, bademli Hasan gluten ekmeği, Hasan gluten gevrekleri, Hasan gluten makarna ve şehriyeleriyle unu ve Hasan diyabetik çıkolatasını bilcümle gluten mustahzaratına tercih eylemeniz lazımdır. Çünkü Hasan gluten mâmulâtı yerli ve saf unlarla yapılmış e Etıbba kongresinin kabul eylediği formülde istihzar edilmiş olup etıbbayı-muktedire ve meşhurenin takdiratını ve yüzde 60-80 mîktarında saf gluteni havi olduğu kimyagerlerin raporları ile sabittir.

En Münasip Bayram Hediyesi

Az veren candan verir, çok veren maldan verir.
Yar gönlümü alsın da yarım elma ile alsın,
Çoban armağanı çam sakızı; vs. vs.

HAKİKATEN hediye genç, ihtiyar, fakir, zengin hemen herkesin makbulüne geçer. Hediye ile iki şey kast edilir:

Hatırladığımızı göstermek; kendimizi hatırlatmak.

Vakıa, yine o pek hakîm ataların bir sözüne göre de: "Hediye atın dişine bakılmazsa da"; ne de olsa hediye var, hediyecik var, burası muhakkak. Şimdi önümüz bayram. Eşin, dostun gönlü alınacak. Hediye alırken verilecek kimsenin zevkî, içtimai mevkîi, yaşı, daha bilmem neler, neler nazarı-dikkate alınacak. Bir de vereceğimiz şeyin hakîkaten bir değeri olmak gayesi güdülecek; yerli malını korumak esası göz önünde tutulacak. Fakat esas îtibariyle yerli malı kabul ettikten sonra iş bitmiş olmayor. Vereceğimiz hediyenin birkaç gün hoşa gidip yeniliğini kayb ettikten sonra bir tarafa atılacak cinsten olmaması da lazım. O halde en münasip hediye? Siz hiç düşünmeyin. Bu her dem taze, her dem sevimli ve kıymetli hediyeyi biz hatırlatalım. Farz edelim ki sevdiklerinize bayram hediyesi olarak "Muhit" in bir senelik abonesini veriyorsunuz. Bakınız bir kere bir taşla kaç kuş vurmuş oluyorsunuz: 1— Hediyeniz yalnız bir kişiye munhasır kalmayacak, beybabadan küçük çocuklara kadar bütün ev halkının istifade edebileceği bir şey. 2— Senede oniki nushamız çıktığına ve her nushada hiç olmazsa bir hikâyenin, bir fıkranın olsun sevdiğinizin hoşuna gitmesi ihtimaline nazaran bir hediye ile muayyen fasılalarla oniki defa neş'e, sevinç, saadet gibi erişilmesi en güç şeyler têmin ediyorsunuz. 3— Aynı para ile "Muhit" ile beraber "Muhit" in de hediyesini kazanıyorsunuz ki ekseri layemut eserlerden seçilmiş olan neşriyatımızın her cildi kendi başına en kîymetli bir hediyedir.

Kararınızı verdiniz, değilmi? O halde hemen abone kuponunu istediğiniz namı doldurup bize gönderiniz; en aşağıda kendi isim ve adresinizi de yazınız. Biz bayramda alınmak üzre "Muhit" in bir senelik abone makbuzunu ve ilk nushayı, verdiğiniz adrese, sizin tarafınızdan göndeririz; kitapları da size.

ABONE ŞARTLARIMIZ KAPAK SAHİFESİNDE YAZILIDIR.

MUHİT İdaresine

Efendim;

Bayram Hediyesi tarifenize göre posta ile .. . kuruş gönderdim. Bir abone kayd ederek ilk nushayı aşağıdaki adrese ve isimlerini yazdığım kitapları da adresime ilk vasıta ile gönderiniz.

ABONENİN İSMİ: .... .

ADRESİ: ... .

SEÇTİĞİM KİTAPLAR: .

Bu hediyelerin ... .

de .... **tarafından gönderildiğini (hediye kartı) ile kendisine bildirmenizi rica ederim.**

Darülbedayi'de

(13 üncü sahifeden devam)

nanan eserlerin, gerek asıl ve gerek tercüme itibariyle, hepsinden güzeldir. Reşat Nuri sahneye en uygun türkçeyi yazmaya muvaffak olan muharrirdir. Yalnız têlif eserlerinde değil, tercümelerinde de bu bariz tefevvuk derhal kendini hiss ettirir. Reşat Nuri nin tercümesi harfiyen değildir, fakat esasen harfiyen bir tercüme kadar, sahnede eseri öldüren bir şey tasavvur edilemez. Lisanın birçok incelikleri, telmihleri, nükteleri, kelime oyunları vardır ki tercüme edilen lisanda ancak en yakın ve en kuvvetli benzerlerini bulmak lazımdır. Çünkü aynen tercüme edilince bunlardan hiç bir mâna çıkarmak kabil değildir.

Şu kadar söyleyelim ki "İş Adamı" tamamen têlif bir eser hissini veriyordu, ve bence en muvaffak tercüme de budur.

O. Mirbeau satirik kalemi, derin istihzası ile tanınmış bir muharrirdir. Çok kuvvetli romanları ve piyesleri arasında en kuvvetlisi olan İş Adamı tek başına onun şöhretine kâfi gelebilecek kadar güzel bir şaheserdir.

İrène Nemirovsky ye pek fazla şöhret kazanan David Golder isimli romanını ilham eden bu eseriyle Mirbeau üç perde içinde zamanının en bariz tiplerini hicv etmeye, onların muvaffak birer karikatürünü, daha doğrusu portresini çizmeye muvaffak olmuştur.

Lechat için hedef para değil iştir. O, para kazanmaktan ziyade başkalarını aldatmaktan, kendisiyle iş yapmaya kalkan gafillerin başına külah giydirmekten, onları dâhiyane planlarla sefalete ve intihara sürüklemekten zevk alır. O kendi iktidarına hayrandır. Tuttuğu böceklerin kafasını, kelebeklerin kanatlarını koparmaktan zevk alan bir çocuk hırsiyle kanuni yollardan giderek, kendi lehine, başkalarını ızrardan hoşlanır. Bu onun hayatta tanıdığı en büyük zevk, en büyük ihtirastır ve bu ihtiras o kadar kuvvetlidir ki kızı kimyageriyle kaçtığı, kızarak karısını kovduğu, ve bir kaza neticesinde oğlunun öldüğünü haber aldığı bir anda giriştiği bir iş için hazırlanan mukavelede mukabil tarafın kendisine oyun oynamak istediğini görebiliyor ve bütün felaketlerini bir anda unutarak "iş her şeyden evvel" nazariyesine tebean onlara kendi istediklerini dikte ettirebiliyor.

Lechat Molière komedilerinkeki tipler kadar kuvvetli bir tiptir, fakat "İş adamı" bir komedi değildir. Gözü işten başka bir şey görmeyen, aklı işten başka bir şey düşünmeyen Lechat, kocasının müthiş işlere sarf ettiği müthiş paralardan dehşet duyan, hassis, basit ruhlu ve görgüsüz bir kadın olan karısı ve aldığı yüksek tahsil ve terbiye ile babasının merhametsizliğine isyan eden annesinin budalalığına tahammül edemeyen kızları, bir ailenin üç rüknüdür ki birbirlerini kat'iyen anlayamaz ve sevemezler. Bu aile üç ayağı biribirne müsavi olmayan bir sacayak gibidir: ergeç devrilecektir ve nihayet devrilir de.

Evde kendisini anlayabilecek yegâne adam olan Garot ile sevişerek babasının bir marki zade ile evlenmesi teklifini redd eden matmazel Lechat sonunda babasının mirasından feragat ederek, kendisini mes'ud edemeyen serveti teperek, aşıkı ile beraber kaçmıştır. Onu mudafaaya cesaret eden karısını da evinden kovduğu bir esnadadır ki Lechat, namağlup iş adamı, oğlunun bir otomobil kazası neticesinde ölmüş olduğunu haber alır. Ve yine o esnada, içeriye, hazırladıkları mukaveleyi getiren iki gafil girerler. Bu, piyesin en kuvvetli sahnesi ve müellifin en kuvvetli darbesidir. Bütün ailesini perişan eden bir felaketin akabinde işi için bütün ihtiras ve zekâsını toplayabilen Lechat iş adamının en ölmez bir tipi olarak yaşayacaktır.

Bu mükemmel eser, güzel bir dekor içinde mükemmel bir tarzda temsil olundu, ve bu da bize gösterdi ki normal hududu haricine çıkan eserleri beğenmedikleri için halkı muahaze etmek doğru değildir. Çünkü Darülbedayi' sahnesinde en muvaffak bir tarzda temsil edilen eserler en normal eserler olmuştur. Ve halk çok güzel temsil edilen bu çok güzel eseri çok beğendi ve alkışladı.

Galip, muhakkak ki en muvaffak rollerinden birindeydi. Topaz da bile bu dereceye çıkamamıştı. Lechat rolünde Galip san'atının bütün kudretini bize ispat etti. Anne rolünde Şaziye, kız rolünde Neyyire Neyyir çok muvaffak oldular. Oğul rolünde Talât, bahçavan rolünde Mahmut da eyi idiler. Ve temsil tam bir ahenk içinde başladı ve bitti.

"İş Adamı" sahnemiz için büyük bir kazançtır.

Yeni çıkan eserler:

MEKTEP OYUNLARI

M. Ahmet Halit kütüphanesi tarafından neşr edilen bu eser, İlk ve Orta mekteplerle liselerde yapılabilecek oyunları göstermektedir.

Bir Saadet Günü

(10 ncu sahifeden devam)

ket kadın ruhumu vardı acaba? Bu elbiseye canlı bir mahlûk okşar gibi dokunuyordu.

"Bu gece onu ben düzeltirim; kumaşı fazla. Bir volanından bir pelerin yaparım..."

Daima gizlediği biri düşük öbürü kabarık omuzlarını hatırladım. Hafif, biraz yorgun bir sesle ilave etti: "Güzel bir yarı-matem tuvaleti..."

I V

Saadet Günü de nihayet geldi. Bir Pazar, bembeyaz, cıvıltı ile dolu bir Pazar, Paris i burjuvalarından boşaltan Pazarlardan biri. Saat 10 da S. L. sokağında idim. Gündelikle tutulmuş olan araba aşağıda bekleyordu. Hanriyet hazırdı, fakat mor çiçekli pelerin yerine omuzlarına oldukça eski, rengi solmuş bir manto atmıştı. Hayret ettim. Meğer ben mütecessis komşuları ve yürütecekleri tefsirleri hesab etmemiştim!... Hürmet telkîn eden hala, yeni şalından memnun, gülerek selam veren baş haraketlerine devam ediyordu.

Hanriyet sordu:

— Nereye gidiyoruz?

— Antoni ye veya Veriyer e doğru... Ormanlara...

Parisin cenubunda, yeşil, mavimsi, kıvrımlı, meşe ve kestane ağaçlarının krepleriyle süslü vadiler, su boyunca titrek kavaklariyle, o zamanlarda, ne kadar uzak ve saklı yerlerdi. Bu satırları yazdığım anda, 1874 de, vahşi letafetlerini muhafaza etmişler, halbuki Paris in Garp ve Şimal tarafları bozulmuştur... Fakat otuz kırk sene sonra buraların da tabii büyüsünden ne kalacak?... Araba o kum yolları üzerinde tekerlekleri yuvarlanarak gidiyor, arkasından hiç toz brakmayordu. Çiçek açmış armut ağaçları, çayırlar ortasında, beyaz çiçek kubbeleri şeklinde, yazın havadaki beyaz bulutlarına bir nazire gibi duruyordu. Hanriyet meçhulü olan bu peyizajın ve bu saatin letafetine gözlerini ve ruhunu açıyordu. Bâzan, "Ne güzel!" deye haykırır, ve yavaş sesle, kardeş bakışıma karşılık olarak: "Çok memnunum..." deye ilave ediyordu.

Aziz Hanriyet, o bahtiyar haliyle kendisine güzel bile denilebilirdi. Siyah gözlerinde mâsum, saf bir gençlik gülüyor, çiçekli elbisesi de onu güzelleştirici şeffaflıklariyle sarıyordu... İndiğimiz lokantanın önünde öyle bir dinçlikle arabadan atlamıştı ki vucudunun biçimsizliğini kimse fark edemezdi. Kolumu ihtiyar hanıma verdim, ve hanımeli, boru çiçeği sarmaşıklarından yapılmış bir kameriyenin altında oturmağa gittik. Az sonra sofra takımları kondu. İki kadın yemek listesini tertib ettiler. Ziyafete köpüklü bir şişe şarapla biraz hararet vermek istedim. Bu şaraptan iki parmak kadar ve bir bisküvi yiyen ihtiyar hala, soğuklukta, neş'elenerek biraz boş dimağının mâsum sarhoşluğunu gösterdi. Güzel *şalını* başından açtı, buruşuk ellerini masanın kenarında kavuşturdu, başını sarsarak eski bir türkü söyledi:

Düğünden gelirken
Pek yorulmuştum...
Bir çeşme kenarında
Oturdum, dinlendim.
Suyu billür gibiydi,
Güzelce yıkandım.

Bir kavanoz taze kaymakla kahveyi getiren hizmetçi kız durdu, eski bir kanunu andıran ihtiyar kadının sesini dinledi.

En yüksek dalda
Bülbül öterdi,
Öt, bülbül, öt,
Yüreğin ferah senin...
Benim göynüm kapalı:
Yarimden ayrılalı....

Hanriyet ona:

— Halacığım, dedi, kahvenizi sıcak sıcak içiniz, tam istediğiniz gibi.

Soluk yüzünü ihtiyar kadına doğru eğdi... Yaprakların yeşil gölgesimi onu böyle renksiz gösteriyordu?

Bir de baktık, ihtiyar halanın içi geçmiş, başını sarsarak uyuklayor. Hizmetçi kız, cürme iştirâk eden bir gülümseme ile, bizi teşvîk etti:

— Gidiniz, Mösyö, Madam, gidiniz, bir gezinti yapınız; büyük anneye ben bakarım...

"Mösyö... Madam..." demişti.

Hanriyet o kadar soluk iken birden kıpkırmızı kesildi. Kalktık. Halin îcabı: kendisine kolumu verdim, bahçeyi gezmeğe gittik. Bu bahçede ihtiyar bir bahçevan salata fideleri dikiyor. Eski zaman kıyafetinde: bez potur dize kadar, cepken uzun, saçlar kesilmemiş. Hanriyet du adamı Jean-Jacques Rousseau ya benzetiyor, ve nerde ise ellerini kaldırarak kâinatın yaratıcısına münacat edeceğini iddia ediyor. Su kenarına kadar yürüdük. Oturduk. Konuşacak bir şey yok. Bir kuş neşeli neşeli ötüyor.

Bende, birden, neşe eseri kalmamış, vicdan endişesine benzeyen bir sıkıntı içimi üzmeğe başlamıştı... Artık Hanriyet e bakmağa cesaret etmeyordum, yüksek sesle, gelişi güzel konuşmağa başladım. Gülmeğe, neşeli görünmeğe çalışıyordum...

Ne kadar geç akşam oluyordu!... Duyduğum ve ismini söylemeğe cesaret etmediğim sıkıntı - insan bu derece cebindir - benim için tahammül olunmaz bir hale geliyor. Hala uyanıyor. Atı arabaya koşuyorlar. Tekrar yola koyuluyoruz. Kuşluk yemeği için bir çiftlikte duruyoruz. Hanriyet sakin, halîm, mesut... Mesut olduğuna inanmak arzusunda idim. Dehşetli olurdu, eğer...

Fakat eminim, mesuttur. Yeni elbise, şapka, araba, güzel hava, iltifat gören bir genç kadın olmak hülyası,

bütün bunlar, Martineau pansiyonunun mubassırası için, onun gibi çirkin ve biraz kambur - heyhat, omuzlarını görmüştüm - ihtiyar kız haline girmiş bir kız için, bütün bunlar, saadet sayılabilirdi.

Dönüşte, bütün yolda susuyordu. Ben bu sükût çukurunu lakırdı ile doldurmağa çalışıyordum. Bir ay sonra, gideceğim İtalyadan bahs ediyordum, ve leylaklarla donatılmış beyaz şapkanın kenarı altında, iki iri sabit göz görüyordum; bu siyah gözler bakıyorlardı... Nereye?... İstikbalemi?

İki muhibbemi evlerine kadar götürdüm. İçeri girmek istemeyordum. Hanriyet ısrar etti. O ihtiyar halayı yatırırken ben koltuğun ve İspanyada öldürülen babaya ait resmin bulunduğu odada kaldım. Güneşin son ışıkları hâlâ perdelerin patiskası üzerinde sürünüyordu.

İçimde ağlamak ve aff dilemek arzusu vardı... Kimden?... Ne için?... Hanriyet e hiç bir fenalık yapmamıştım. Ona ömründe göremeyeceği bir saadet günü vermiştim...

Parmağı dudakları üzerinde, içeri girdi. Hala uyuyordu. Dışarda, Paris in karışık uğultusu işitiliyordu, ve odaya yavaş yavaş karanlık çöküyordu.

— Şimdi, dedi Hanriyet, birbirimize adiyo demeliyiz, dostum... Allah sizden razı olsun, ve bana bugün verdiğiniz saadetin mükâfatını ihsan etsin...

Elini tuttum:

— Sahi mi, Hanriyet, saadet mi?...

Cevap vermedi. Ani bir tekallüs, daima sakin gördüğüm yüzünü birden değiştirdi. Tekrar etti:

— Adiyo... Adiyo... Gidiniz... Size yazacağım...

Ve beni, bir mücrimden kaçar gibi, gitmeğe icbar etti.

V

Ona İtalyadan gönderdiğim mektuplar cevapsız kaldı, ben de kestim. Hanriyet le Martineau pansiyonunu gittikçe daha seyrek düşünür oldum. Bu hatıra daha çokları gibi kayb oldu... Beş sene sonra, İtalyadan Paris e geldiğim zaman S. L. sokağına gittim. Kapıcı kadın beni tanımadı. İhtiyar halanın ölmüş ve Hanriyet in ev değiştirmiş olduğunu söyledi. Martineau pansiyonu kapanmıştı.

Aradan kırk sene geçti. Şimdi ihtiyar bir adamım, rütbe ve nişanım var, enstitü âzasıyım, ve bugünün modasına uyarak, Monceau parkına yakın Rönessans stilinde bir otelde oturuyorum. Üç çocuğum, beş torunum var, ve beyaz saçlı karım daima eyi ve güzeldir... Cidden bahtiyar bir adamım. Bununla beraber bugün bu hatıraları yazarken içimde bir sıkılma duyuyorum... Çünkü, Paris köylerinden birinde, çok fakîrce geyinmiş, kambur omuzlarını saklayan acayip bir ihtiyar kadıncağıza rasgeldim...

Düğünler ve Gelinler

(59 uncu sahifeden devam)

tırmak için - 4000 lirayı tecavüz edemeyeceğini söyledi. Kendinin ve ailesinin ahbapları çoktur, hepsini dâvet etmek ve ictimai mevkiiyle mütenasip bir ziyafet vermek lazım.

Şimdi bu üç bütçeyi tanzim edelim:

"Gelin kıyafetinden maksat: esvap, tel, duvak, çiçek, eldiven, çorap, iskarpindir."

Bütçe	A		B		C	
1) Gelin kıyafeti	100	% 10	200	% 10	300	% 7,5
2) Elbise ve çamaşır	200	20	400	20	800	20
3) Hamam, yatak ve sofra takımı	100	10	300	15	900	22,5
4) Yatak odası	500	50	800	40	1000	25
5) Düğün ziyafeti	100	10	300	15	1000	25
	1000	100	2000	100	4000	100

Görülüyor ki bütçe kabardıkça nispetler değişiyor. Vesait mahdut ise her şeyden evvel oda eşyası ve geline lazım olan elbise ve çamışır düşünülür. Gelinlik esvabı az bir tâdilat ile iki üç sene muhtelif vesilelerle giyilebilir. Yakın akrabanın da bu hususta pek kıymetli yardımı olabilir. Eğer verecekleri hediyeler bu gibi luzumlu eşyadan ise mesarifi hafifleteceğinden bütçenin ona göre tanzim edilebilmesi üzre düğünden epeyce zaman evvel verilmesi ve yahut verileceğinin bildirilmesi tabiidir ki pek hayırlı olur.

Bu gibi düğünlerde otelde ziyafet vermek hatıra gelmemelidir. Düğüne ancak en yakın akraba ile en samimi ahbaplar dâvet edilir. Her şey sade ve zarif olmalıdır. Odalar, pahalı olmamakla beraber güzel çiçeklerle süslenir. Gelinin güzelliği ve kıyafetinin sade zarafeti ve herkesin neş'esi cem'iyete mes'ut bir ahenk têmin eder.

Yüzümüzün Şeklini Balıktan Aldık

(53 üncü sahifeden devam)

DR. GREGORY— Yâni ağlarlarını, demek isteyorsunuz? Göz pınarları ve guddeleri ilk önce karada yaşayan memeli hayvanlarda teşekkül etti. Bu esasında gözleri nemli ve temiz bulundurmaya yarayan bir kendinden yağlı makinedir. Fakat hayvanlar bizim gibi ağlamazlar.

MR. MOK— Öyle zann ediyorum ki, bu îzahatımızla yüzün evsafını tamamlatık.

DR. GREGORY— Evet yüzde sakal, favori yoksa bu son iyzahatımızla insan yüzü hakkındaki fikirlerimizi tamamlamış oluyoruz. Maamafi, ne ehemmiyeti var, insan sakallarını, saçlarını, kaşlarına ve kirpiklerini de memeli hayvanlardan tevarüş etmiştir. Şurasını da unutmayalım ki, insan ister sakallı olsun, ister matruş; ister çirkin olsun, ister güzel, nihayet ve nahiyet müze meşherinden başka bir şey değildir.

MR. MOK— Müze mi?...

DR. GREGORY— Evet. İnsan müzeden başka bir şey değildir. Bunu da gelecek hasbıhalimde size anlatırım.

Odise

(61 inci sahifeden devam)

Trova ya gitmeye teşvîk için Menelaos la beraber evine geldiğimi hatırlamayormusun? Bütün bir ay geniş denizde yol aldık ve şehir tahripçisi Ülis i ancak îkna' edebildik.

Ve Amfimedon un ruhu ona cevap verdi:

— Şöhretli hükûmdar, Atre li Agamemnon, bütün bu şeyleri hatırlayorum, ve sana, doğru olarak, hayatımızın betbaht akîbetini anlatacağım. Bizler, uzun zamandan beri dönmemiş olan Ülis in karısının talipleri idik. O bu ayıp izdivacı ne redd ediyor, ne de buna razı oluyor, ve bize ölümü hazırlayordu. Ve başka bir hile düşündü, ve evinde geniş ve ince, büyük bir bez örmeye başladı, ve bize derhal dedi ki:

— Taliplerim olan gençler, mademki ilahi Ülis öldü, izdivacım için acele etmeyiniz de, yumaklarımın faydasız kalmaması için, kahraman Laertes in kefenini öreyim; ta ki olduğu zaman, hiç bir Yunanlı kadın herkesin içinde, bu kadar mal ve mülk sahibi bir adamın kefensiz gömülmesinden dolayı beni ayıplamasın.

O böyle söyledi, ve bizim cömert kalbimiz derhal kani' oldu. Ve, o zaman, gündüzün, Penelop büyük bezi örüyor ve geceleyin, meşaleleri yakarak tekrar söküyordu. Böylece, üç sene, hilesini sakladı ve Yunanlıları aldattı; lakin, dördüncü sene geldiği ve aylar ve günler geçtiği zaman hilesini bilen kadınlarından biri bize bunu haber verdi. Ve biz onu, güzel bezini sökerken bulduk; lakin, arzusu hilafına onu bitirmeye mecbur oldu. Ve o, parlaklıkta güneşe ve aya benzeyen bu büyük bezi ikmal etti. Lakin düşman bir ilah bir taraftan Ülis i domuz çobanının oturduğu tarlalarına getirdi. Oraya ilahi Ülis in sevgili oğlu da kara gemisiyle kumluk Pilos dan geldi. Ve onlar taliplerin ölümünü tasarladılar, ve şöhretli şehre geldiler, ve Ülis daha sonra geldi, çünkü Telemak ondan evvel gelmişti. Domuz çobanı paçavralarla örtülü, ihtiyar bir dilenciye benzeyen ve bir değneğe dayanarak iki kat yürüyen Ülis i getiriyordu. O birdenbire geldi ve içimizden hiç biri, daha yaşlılarımız bile onu tanımadı. Ve biz onu hakaretamiz kelimeler ve darbelerle tahkîr ediyorduk; lakin o evinde ve sabırla hakaretlere ve darbelere tahammül etti. Ve, Jüpiter onu teşvîk edince, Telemak ın yardımiyle güzel silahları aldı ve onları yüksek odaya koyarak odayı kilitledi. Sonra kurnaz karısına bizi sefilce öldürecek ve kîtalin menşei olacak olan tecrübe için yay ve okları taliplere getirmesini emr etti. Ve içimizden hiç biri kuvvetli yayın telini geremedi, çünkü biz bunun için çok zayıftık. Lakin büyük yay Ülis in eline geçince, Ülis bunu şiddetle arzu etmesine rağmen, yayın ona verilmemesi için tehditkâr sesler yükselttik. Yalnız Telemak Ülis i teşvîk ederek yayı tecrübe etmesini isteyordu, ve sabırlı ve ilahi Ülis yayı yakalayınca kolaylıkla gerdi ve demirin içinden oku geçirdi. Sonra, eşik üzerinde ayakta, seri' okları ayakları ucuna serpti ve Kral Antinoos u okla vurdu. O zaman, her tarafa bakınarak, öldürücü oklarını hepsi biribiri üzerine düşerek yığılan diğer taliplere attı ve biz İlahlardan birinin ona yardım ettiğini anladık. Ve derhal oğlu ve iki hizmetçisi onun kuvvetine istinad ederek rasgele öldürmeye başladılar, ve korkunç iniltiler yükseliyor ve yerde kan çağlayordu. Biz işte böyle öldük, ey Agamemnon! İhmal edilmiş cesetlerimiz hâlâ Ülis in evinde duruyorlar, ve evlerimizde dostlarımız henuz bunu bilmeyorlar, onlar ki yaralarımızın kara kanlarını yıkayarak, bizi hıçkırıklar içinde gömeceklerdi, çünkü ölülerin şerefi böyledir.

(Bitmedi)

Kış Manzaraları ve Kış Sporları

(48 inci sahifeden devam)

olmuştur. Kırk seneden fazla bir zaman sonra Alpler devi insanın gayretine ram olmuştur. Bu teşebbüse atılanlar arasında ilim adamları mühim bir yer tutar, 1860 da Pasteur dahi Alpleri tırmanmıştı. 1775 tarihinden kalma bir yazıda Chamonix vadisinden o sene 30 kişinin geçtiği iftiharla kayd ediliyor. Halbuki şimdi senede en aşağı 600000 ecnebi turist bu dağlara çıkar.

*
* *

ALPİNİZMİN şimdi birinci spor aleti skidir. Bu alet iki bin seneden beri İskandinavya memleketlerinde kullanıldığı halde Alp dağlarına ancak 1880 de getirilmiştir; ve bugün ski ile kaymak ve uzunca yolculuklar etmek Alp dağları memleketlerinde umumileşmiştir. Mütevali üç nesle mensup kimselerin bu sporda maharet ve şöhret kazanmış fertlerine tesadüf olunuyor.

Memleketimizde ne heybetli dağlar: Ulu dağ, Erceyiş, Toros, Ilgaz, Zigana, Ağrı dağ, Ararat... Çoğu eski tarih insanlarının esatirine karışmış olan bu dağların hepsi bizim memleketimizin içindedir. Fakat bizde, henüz, onlara tırmanmak ancak yazın bâzı münferit ilim heyetlerine münhasır gibi bir şey. Bu hadiseler de ancak son senelerde kayd olunabilmiştir. Sporculuğumuz Alpinizm merakından şimdiki halde tamamiyle uzaktır. Hele bir tane ski bile memlekete sokulmuş değildir.

Ulu dağ... Bursa, Yalova, İstanbul gibi yerlere yakınlığı; muhteşem azameti ile dünyanın turistlerini celb etmek için bu uğurda ne kadar sarf olunsa fazla sayılmaz. İsviçre dağlarının turistlik müesseseleri her kış bir milyona yakın ecnebi turist celb eder. Bunların bıraktığı azîm servetlerle memleket seneden seneye refaha, gömülmektedir. Orada kesif kar tabakaları memleketi şefkatle saran bir beyaz rahmettir; niçin bizim memleketimiz için bu dağları ve vadileri örten karlar ruha yês ve matem veren bir beyaz kefenden ibaret kalsın.

İnsan gibi hareket eden mahlûklar

(43 üncü sahifeden devam)

Bu meseleyi maymun nasıl hall etmişti? Bilinemez, fakat bu her halde bir sevkî-tabii değildi...

Maymunların Parmak İzleri:

İlmî bir cemiyet bana böyle bir vazife teklif etmişti: bâzı maymunlarım pek de bu tecrübeye gönül rızası göstermeyorlar, mürekkebi sürdürmek istemeyorlardı. Bâzıları da ıslak parmaklarını yalayor, mürekkebin acılığı beğenmeyerek bana kızıyorlardı.

Aldığım neticelerden şu çıkmıştı: maymunların elleri insanlarınkine benzeyorsa da parmak izleri tetkîk edilince insanlarınkinden çok farklı olduğu anlaşılmıştı.

İnsanların parmak uçlarından alınan izler, merkezleri müşterek bir takım daireler, kapalı münhaniler şeklindedir. Maymunların parmak uçlarından alınan izler ise gayrımuntazam muvazi çizgilerden ibarettir. Yalnız bir Orang Otang ın parmak izleri diğer maymunlarınkinden tamamiyle ayrı bir netice vermişti, bu maymunun parmak izleri insan parmağının izlerine benzeyordu. Öyle ki, hem kendi başparmağımın hem de bu Orang ın başparmağının izlerini aldım, polis daireleri mütahassıslarına götürdüm,iki parmağın izini seçip de hangisinin bana ait olduğunu bulamadılar. Bu hadise üzerine bir mahkemenin jüri heyeti parmak izlerine dayanan bir cinayetin sübutunu tasdîk e'mekten imtina' etmiştir, çünkü bu parmak izlerinin bir maymuna ait olması da muhal sayılamazdı...

Maymunların birbirleriyle konuşması:

Buna tamamiyle kaniim. Bizim fikirlerimizle onların mücerret hayalleri arasındaki farkın ne olduğunu bilemem. Fakat şurası muhakkak ki maymunlardan biri bâzı gürültülü sesler çıkarır, arkadaşları da onun ne demek istediğini anladıklarını gösterecek hareketlerde bulunuyorlar.

Basit heyecanları, hiddeti, sevinci, memnuniyetsizliği maymunlar da insanlar gibi, aynı hareketlerle ifade ederler. Maymunlar ekseriya ağaçların tepesinden avcılarla alay ederler, onlara hakaret edermiş gibi haykırırlar. Yavrusundan ayrılan dişi maymun veya annesini kayb eden yavru âdeta ağlar gibi inler.

İndo-Maley maymunlarının yüzleri en ziyade müteharriktir. Sesleri de birçok tavırlar, şekiller alabilir. Hattâ bir müdekkîk bunların seslerini fonografa almaya ve bu maymunların dillerinin bir anahtarını bulmaya çalışmıştır.

Maymunlar insanlar gibi gülmezler, fakat muhakkak onlar da gülüşe benzer ve gülme yerinde kullanılır sesler çıkarırlar. Bâzı *Makak* maymunları görmüştüm ki arkadaşlarına oyun oynarlar, kapıyı kapayarak onları dışarıda bırakırlardı, sonra karşılarına geçip kendi tavırlarınca gülüyorlardı.

Seyahat Edebiyatı

(45 inci sahifeden devam)

kenar görmüş hayretle ve tek söz söylemeksizin bir o hadiseye bir de birbirimizin yüzüne bakmıştık. Bizim Norvece gelişimizin en mühim sebebi şüphesiz gece yarısı güneşini görmekti, fakat daha bu kadar cenupta olduğumuz halde bu hadiseyi göreceğimizi hatırımıza getirmeyorduk, kimse de bize evvelden böyle olacağını söylememişti. Şimdiden mütemadi bir gündüz içinde idik; gök bulutlarla kararmış olmadıkça, gurup ile tulu' arasında -ki bu zaman ancak bir kaç saatten ibarettir- solmak bilmeyen daimi bir kızıllık ortalığı aydınlatıyor. Fakat bizi ilk görünüşü ile hayrete düşüren bu dar kızıl pervaz, ilerde temaşa edeceğimiz muhteşem manzaralara nispeten pek sönük kalıyordu.

Şimalî Norvecin gece ışıkları, güneş ateşten büyük bir top halini aldığı zaman, ihtişamının en yüksek derecesine varır; o ateşten top biraz yükselir ve tekrar alçalır, fakat asla gözden kayb olmaz. Bulutları gül ve altınla yaldızlar, sulara akislerini saçar, gökleri hudutsuz alev kaynakları haline getirir. Gözleri büyüleyen bu parlaklıkların dille tavsifi mümkün değildir. Saatten saate, geceden geceye, temaşa edenleri, tasavvuru muhal güzelliğiyle sessiz bir vecd içinde tutar; onlara tabiatten üstün memleketlere gelinmiş hissini verir.

Şimal burnuna kadar gittikten sonra Bergen den dönerek paytahta, Oslo ya geldik (Oslo Kristiyanya nın eski ismidir, şimdi bu isimle anılmaktadır). Bu paytahtın en büyük hususiyeti bir komünist rejimi ile fevkalade bir surette idare olunmasıdır. Memleketin diğer aksamı Bund fırkası denilen konservator çiftçi fırkasının kontrolu altındadır.

Zamanımızda Genç Erkek

(25 inci sahifeden devam)

ziyet eskisinden farklıdır. Muharebeden evvel bir genç aile için küçük bir refah daha ucuz ve daha az zahmetle têmin olunabilirdi. Şimdi, en mütevazı' bir refah için hiç de küçük sayılmayacak bir gelir sahibi olmak lazımdır. Ve eminim ki bu hususta herkes benim gibi düşünür.

"Marcel Prevost konferansının alt tarafında iktisadi vaziyet sebebiyle izdivaçların azaldığını izah etmiş, fakat müsavi şerait altında samimi hislerle mes'ut aile hayatının têsis edilebileceğini de anlatmıştır."

Mançuryada Çin-Japon Muharebesi

(58 inci sahifeden devam)

şimdi Japonya ile harp halinde bulunan Nankin hukûmetini zâfa uğratmaktadır.

Avrupada fikirler ikiye ayrılmıştır: Amerikanın uzak Şarkta nufuzunu istemeyenler Japonyayı, Çinde mûtedillerin fazla zayıflamasından ve komünizmin kuvvetlenmesinden korkanlar Çini haklı görüyorlar. Bu zıddiyetler *Cemiyeti-Akvam* dahilinde de vardır ve bunun neticesi olarak bu beynelmilel cemiyet müessir hiç bir tedbir alamayor.

Japonya ile Çin Cemiyeti-Akvamın âzalarıdır. Kellog-Briyand misakını ve S. T. N. COVENANT ını imzalamışlar; muharebeyi onlar da diğer devletler gibi kanun harici îlan etmişlerdir. Japonyanın tecavüzü bu misaklara atmış olduğu imza ile têlif edilememektedir. Japonya ise 1915 de Çine imza ettirmiş olduğu «Yirmi bir matalip» mukavelesine istinad ederek kendi haklarını istemekten ve almaktan başka bir şey yapmadığını iddia ediyor. O tarihte Çin inkîlabın kargaşalıkları içinde idi, Japonya ise Almanyaya karşı harbe girmekle îtilafın muvafakatını satın almış bulunuyordu. Şimdi, Cemiyeti-Akvâm Mançuryadaki kanlı hadiselerin bir harpmidir veya değilmidir meselesinin mevcudiyetini babul ediyor demektir; ve bu meselenin halli için mahalline beynelmilel bir tahkîkat komisyonu gönderilmiştir. Bu tedbire muharip devletlerin ikisi de muvfaakat etmiştir.Komisyonun rêyi ancak istişari mahayiette olacağını unutmamalıdır. Her gün ise telegraflar kanlı hadiselerin tafsilatını vermekte berdevamdır.

Meşhur Ressamlar

(23 üncü sahifeden devam)

de sıra bekleme, Türk bahçesinin methali) bu devreye aittir.

Boilly kendisinde fıtri olan müşahede, sıhhat, hakîkat seciyeleriyle hakîkî kîymetini kazanıyor, ölmez bir nam alabiliyor. Her ne kadar bir küçük üstat kalmışsa da *ambisyon* u yükseklerde bir çok ressamlardan daha büyüktür; çünkü görmesini ve gördüğünü tasvir etmesini bilmiştir. Boilly, paletiyle zamanının kroniklerini tespit eden bir san'atkârdır, tarihî bir devri anlamağa yardım eden küçük hikâye mevzularını, hayatın en canlı, **pitoresk** noktalarını görebilmek istîdadına malikti. Boilly olmasaydı suretlerini çizdiği cemiyetin ne enteresan mânaları meçhulümüz kalacaktı.

Jean Robiquet

Fransanın Otomobil Kralı

(55 inci sahifeden devam)

kalkarak İrak, İran, Hind, Tibet, Çin tarikîyle bir Asya seyahatine çıkmıştır.

***

BU mühim ve cesur teşebbüslerin cihanşümul neticeleri olacaktır, hususiyle otomobilcilik gibi cesim sanayiin en mühim bir şûbesini, her iki kıt'ada rekabeti kaldıracak bir birliğe bağlaması muvaffakîyetle nihayetlenirse, diğer istihsal şûbelerinde de bu gibi milletler ve kıt'alar arasında Birliklerin tâkîb etmesi beklenebilir. Bu îktisadi mahiyette başlayan Birliklerin sonu büyük bir Siyasi Medeniyet Dünyası yaratabilir.

Burada bizim için alınacak bir ibret dersi vardır:

Bir an evel cesim sınaat medeniyetini memleketimize yerleştirmek yolunu bulmalıdır.

Kutu Kitabı

İlk mektepler için çok istifadeli bir elişi rehberidir.

Maarif Vekâleti Milli Tâlim ve Terbiye Heyetince büyük takdirlere mazhar olmuştur.

Fiatı 60 Kuruş

Toptan alanlara yüzde 40 tenzilat yapılır.

Müracaat yeri: Dilsizzade Hanı 1—2

ABONE ŞERAİTİ
Türkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Üç aylığı 1.50 lira
Ec. Memleketler için
Seneliği 4 dolar
Altı aylığı 2 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası
Baş Muharrir: AHMET CEVAT
Adres: *Dilsizzade Hanı, No. 1—2*
Telefon: 24118-Posta Kutusu 706

Muhit Neşriyat Limited Şirketi tarafından neşr olunur.

Her nushada: bir elbise kalıbı ve metin harici tablolar bulunur.

Fihrist

	Muharriri	Sahifesi
Edebiyat, San'at, Lisan:		
Edebî Klasik Terbiye	*Ahmet Cevat*	1
Münir in Sesi	*Elif Naci*	17
Eylûl Muharririnin 24 Saati	*Hikmet Feridun*	18
Paris li Ressam Boilly (1)		20
İlim ve Fen:		
Yüzümüzün Şeklini Balıktan Aldık (2)	*İ. Hoyi*	51
Hikâye, seyahat ve Tiyatro:		
Dilencinin Çocukluğu	*Reşat Nuri*	4
Akın Piyesinin İlk Oynanışı	*Muhittin Doğan*	6
Bir Günün Saadeti (1)		8
Darülbedayi'de	*Yaşar Nabi*	12
San'at Seyahati	*Y. K.*	14
Son Bahar	*N. S.*	22
Arlezyen	*Alphonse Daudet*	28
İsmail Galip le Mülakat	*Y. N.*	34
Kayb Olan Bahar (3)	*Seniha Sami*	37
Gece Yarısı Güneşi Memleketi (3)	*Parknison*	44
Tefrika:		
Odise	*Yaşar Nabi*	60
Şiirler ve Nesirler:		
Dağ Yolunda Bir Konca	*Fevziye Aptullah*	5
Uyku	*Kenan Hulusi*	11
Kalk Borusu	*Emin Halil*	24
Zamana	*Aziz Faik*	33
Kış	*Esat Demiray*	33
Kazma Kazan Kızlar	*İbrahim Şevket*	33
Seherde	*Memduh*	33
Üzlet	*Nizami*	33
Yurdumun Çiçekleri	*Niyazi Sabri*	33
Şubat	*Vahdet Gültekin*	36
Sonbaharda Akşamlar	*Şevket Hıfzı*	36
Spor:		
Kış Manzaraları ve Kış Sporları (4)		48
Sinema:		
Tarihî Filmler (5)		62
Kadın Sahifeleri:		
Dağ Modaları (4)		49
Düğünler ve Gelinler (6)		59
Ten Kokusu		68
Ev Kadını		69
Moda		70
Patron Târifi		72
Müteferrik:		
Zamanımızda Genç Erkek ve Genç Kız (7)	*Marcel Prevost*	25
Elli Sene Sonra (8)	*V. C. Wells*	26
Genç Kalmanın Esrarı (9)	*A. Guenot*	30
İnsan Gibi Hareket Eden Maymunlar (3)		41
Öteberi		46
Çocuk		50
Fransanın Otomobil Kralı (6)		54
Petrol Kuyuları (2)		56
Çin-Japon Muharebesi		58
Asri Satranç Muallimi		64
Dünyada Olup Bitenler		66
Bayram Hediyesi		73

(1) L'İllustration (2) Popular Science (3) Good House Keeping (4) L'Art Vivant (5) London News (6) American Magazine (7) Conferencia (8) Liberty (9) Je Sais Tout (10) Mimar.
İkinci metn harici tablo L'Art Vivant dan, kapak American Magazine den.

İmtiyaz sahibi ve Neşriyat Müdürü: AHMET CEVAT

Selamet Matbaası